

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

4 april 2001

**Advies betreffende de discriminatie tussen
mannen en vrouwen op het vlak van de
inkomstenbelasting**
(Reglement Art. 100bis)

VERSLAG

NAMENS HET ADVIESCOMITÉ
VOOR MAATSCHAPPELIJKE EMANCIPATIE
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW **Marie-Thérèse COENEN**
EN MEVROUW **Kristien GRAUWELS**

INHOUDSOPGAVE

I.	Gedachtewisseling met Mevr. S. Slegers en Mvr. H. Moestermans van de Nederlandstalige vrouwenraad .	3
II.	Gedachtewisseling met Mevr. A. Crapez-Nisot, van de « <i>Conseil des femmes francophones de Belgique</i> » . . .	6
III.	Ontwerpadvies	
	1. Toelichting bij het ontwerpadvies	8
	2. Bespreking	14
IV.	Stemming	20
V.	Advies	21
	Bijlage	27

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

4 avril 2001

**Avis concernant les discriminations entre les
hommes et les femmes dans le cadre de
l'impôt sur les revenus**
(Règlement Art. 100bis)

RAPPORT

FAIT AU NOM DU COMITÉ D'AVIS POUR
L'ÉMANCIPATION SOCIALE
PAR
MMES **Marie-Thérèse COENEN**
ET **Kristien GRAUWELS**

SOMMAIRE

I.	Echange de vues avec Mmes S. Slegers et H. Moestermans du «Nederlandstalige vrouwenraad» .	3
II.	Echange de vues avec Mme A. Crapez-Nisot, représentante du Conseil des femmes francophones de Belgique	6
III.	Projet d'avis	
	1. Commentaire	8
	2. Discussion	14
IV.	Vote	20
V.	Avis	21
	Annexes	27

**Samenstelling van het Adviescomité op datum van indiening van het verslag/
Composition du Comité d'avis à la date du dépôt du rapport :**
Voorzitter / Président : Els Van Weert

A. — Vaste leden / Membres titulaires

VLD	Yolande Avontroodt, Maggie De Block.
CVP	Trees Pieters, Joke Schauvliege.
Agalev-Ecolo	Marie-Thérèse Coenen, Kristien Grauwels.
PS	Colette Burgeon, Karine Lalieux.
PRL FDF MCC	Pierrette Cahay-André, Jacqueline Herzet.
Vlaams Blok	Alexandra Colen.
SP	Dalila Douifi.
PSC	Joëlle Milquet.
VU & ID	Els Van Weert.

B. — Plaatsvervangers / Membres suppléants

Fientje Moerman, Ludo Van Campenhout, Marilou Vanden Poel-Welkenhuysen.
Simonne Creyf, Greta D'Hondt, N.
Anne-Mie Descheemaeker, Claudine Drion, Paul Timmermans.
Maurice Dehu, François Dufour, Patrick Moriau.
Anne Barzin, Josée Lejeune.
Filip De Man, Francis Van den Eynde.
Hans Bonte, Magda De Meyer.
Jacques Lefevre, Jean-Jacques Viseur.
Frieda Brepoels, Annemie Van de Casteele.

AGALEV-ECOLO	:	Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
CVP	:	Christelijke Volkspartij
FN	:	Front National
PRL FDF MCC	:	Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	:	Parti socialiste
PSC	:	Parti social-chrétien
SP	:	Socialistische Partij
VLAAMS BLOK	:	Vlaams Blok
VLD	:	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU&ID	:	Volksunie&ID21

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 50 0000/000 :	Parlementair document van de 50e zittingsperiode + nummer en volgnummer	DOC 50 0000/000 :	Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° et du n° consécutif
QRVA :	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA :	Questions et Réponses écrites
CRIV :	Integraal Verslag (op wit papier, bevat de bijlagen en het Beknopt Verslag, met kruisverwijzingen tussen Integraal en Beknopt Verslag)	CRIV :	Compte Rendu Intégral (sur papier blanc, avec annexes et CRA, avec renvois entre le CRI et le CRA)
CRIV :	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)	CRIV :	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (sur papier vert)
CRABV :	Beknopt Verslag (op blauw papier)	CRABV :	Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)
PLEN :	Plenum (witte kaft)	PLEN :	Séance plénière (couverture blanche)
COM :	Commissievergadering (beige kaft)	COM :	Réunion de commission (couverture beige)

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
<i>Bestellingen :</i>	<i>Commandes :</i>
Natieplein 2	Place de la Nation 2
1008 Brussel	1008 Bruxelles
Tel. : 02/ 549 81 60	Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74	Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be	www.laChambre.be
e-mail : alg.zaken@deKamer.be	e-mail : aff.generales@laChambre.be

DAMES EN HEREN,

Uw Adviescomité heeft tijdens zijn vergaderingen van 23 november 2000, 12 december 2000, 23 januari en 13 februari 2001 advies uitgebracht over het thema discriminatie tussen mannen en vrouwen op het vlak van de inkomstebelasting.

**I. — GEDACHTEWISSELING MEVR. S. SLEGERS
EN H. MOESTERMANS
VAN DE NEDERLANDSTALIGE VROUWENRAAD :**

Mevrouw S. Slegers, vertegenwoordigster van de ACLVB in de Nederlandstalige vrouwenraad, en mevrouw H. Moestermans, medewerkster van die Raad, respectievelijk voorzitter en secretaris van de commissie Fiscaliteit van de Raad.

I.1. — UITEENZETTING

De commissie Fiscaliteit van de Nederlandstalige vrouwenraad heeft een studie gewijd aan het thema «De gender- en emancipatierelevantie van de inkomstenbelasting». In het raam van die studie heeft de commissie een inventaris opgesteld van de discriminaties en onrechtvaardigheden die zich terzake voordoen.

De vertegenwoordigsters van de Nederlandstalige vrouwenraad geven een overzicht van die studie, die als bijlage bij dit verslag is opgenomen.

I.2. — BESPREKING

Mevrouw Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) wenst van de vertegenwoordigsters van de Raad te vernemen op welke onderliggende beginselen zij hun werkzaamheden baseren. Is het de bedoeling te zorgen voor meer gelijkheid tussen gehuwden en samenwonenden, of wordt veeleer gestreefd naar een individualisering van de rechten? In haar ogen vormt het huwelijksquotiënt terzake een wezenlijk knelpunt, waarop het Adviescomité hoe dan ook zal moeten terugkomen.

Mevrouw Trees Pieters (CVP) staat stil bij het huwelijksquotiënt. Dat mag niet van de hand worden gedaan, als ging het om een louter boekhoudkundige operatie. Het huwelijksquotiënt verleent een voordeel aan vrouwen die niet tot de arbeidsmarkt toetreden en die dus niet op zoek zijn naar de autonomie die een arbeidsplaats biedt; via de afgeleide rechten verschaft het huwelijksquotiënt hen bepaalde sociale voordelen. Zolang een grote groep vrouwen zich niet uit eigen be-

MESDAMES, MESIEURS,

Votre Comité d'avis a, au cours de ces réunions des 23 novembre et 12 décembre 2000 et des 23 janvier et 13 février 2001, émis un avis sur les discriminations entre les hommes et les femmes dans le cadre de l'impôt sur les revenus.

**I. — ECHANGE DE VUE AVEC MMES S. SLEGERS
ET H. MOESTERMANS
DU « NEDERLANDSTALIGE VROUWENRAAD »
(CONSEIL NÉERLANDOPHONE DES FEMMES) :**

Mesdames S. Slegers, représentante de ACLVB au sein du Conseil néerlandophone des femmes, et H. Moestermans, collaboratrice de ce Conseil, respectivement présidente et secrétaire de la commission « fiscalité » du Conseil.

I.1. — EXPOSE

La commission « fiscalité » du « *Nederlandstalige vrouwenraad* » (Conseil néerlandophone des femmes) a consacré une étude à la « problématique des discriminations sexuelles et autres dans le cadre de l'impôt sur les revenus », dont elle a dressé l'inventaire.

Le texte de cette étude, présentée par les représentantes du « *Nederlandstalige vrouwenraad* », est publié en annexe.

I.2. — DISCUSSION

Mme Marie-Thérèse Coenen (ECOLO-AGALEV) interroge les représentantes du Conseil sur la philosophie qui sous-tend l'approche du Conseil : vise-t-on une égalité croissante entre couples mariés et cohabitants ou plutôt une individualisation des droits. Elle souligne le nœud essentiel que représente, selon elle, le quotient conjugal, sur lequel le Comité d'avis devra revenir.

Mme Trees Pieters (CVP) intervient au sujet du quotient conjugal. Il ne convient pas de le condamner sous prétexte qu'il s'agit d'une pure opération comptable. Il offre un avantage fiscal à ces femmes qui ne se présentent pas sur le marché du travail et qui ne cherchent donc pas l'autonomie que procure un emploi ; par le biais des droits dérivés, le quotient conjugal leur octroie certains avantages sociaux. Aussi longtemps qu'un groupe important de femmes ne se présentent,

weging op de arbeidsmarkt begeeft, mag dat voordeel niet worden afgeschaft. De dag dat alle vrouwen op de arbeidsmarkt actief zullen zijn, zal het huwelijksquotiënt gewoon uitdoven. Zij herinnert eraan dat het huwelijksquotiënt indertijd de eerste stap betekende in de richting van de decumulatie van de inkomens.

Voorts is zij gewonnen voor de toepassing van het huwelijksquotiënt op de samenwonenden.

Zij betreurt in dat verband dat de regering in haar wetsontwerpen voorbijgaat aan de meewerkende echtgenoot, die ook bijdraagt tot het gezinsinkomen.

De heer Jef Tavernier (AGALEV-ECOLO) vindt dat komaf moet worden gemaakt met de directe vormen van discriminatie. Hij wijst op de discriminatie die thans bestaat tussen gehuwden en samenwonenden. Het is echter tijd voor een fundamenteel debat, want volgens hem staat de individualisering in de fiscaliteit soms haaks op het herverdelingsbeginsel. Inderdaad: wat ook de juridische band tussen twee samenwonenden is, precies door samen te wonen hebben zij minder kosten dan wanneer zij gescheiden leefden. De wegwerking van alle ongelijkheden heeft tot gevolg dat de categorie van de alleenstaanden – met of zonder kinderen – als enige van elk bijkomend voordeel verstoken blijft.

De spreker erkent weliswaar dat het huwelijksquotiënt niet emanciperend werkt, maar stelt tegelijkertijd vast dat het de armste gezinnen ten goede komt. Hij vreest dan ook dat de afschaffing ervan een achteruitgang zal betekenen, tenzij er iets anders voor in de plaats komt. Hij denkt niet dat het huwelijksquotiënt geen enkel effect meer heeft voor tweeverdienersgezinnen.

Volgens *mevrouw Alexandra Colen (Vlaams Blok)* treft de discriminatie tussen gehuwden en samenwonenden veelal vrouwen. Zij brengt haar wetsvoorstellen in herinnering «tot opheffing van de fiscale discriminatie van gezinnen van gehuwden» (DOC 50 0277/001 en DOC 50 0398/001, beide daterend uit de zittingsperiode 1999-2000) en die thans door de commissie voor de Financiën worden besproken. Zij spreekt zich uit voor een sociale regeling ten behoeve van de ouder die thuis huishoudelijk werk verricht. Zij stipt aan dat het huwelijksquotiënt de armste gezinnen ten goede komt, waarvan 80 % slechts één inkomen heeft. De regeling is daarenboven ook voordelig voor gezinnen met twee lage inkomens.

In het raam van het debat omtrent de individualisering van de rechten schetst de spreker de evolutie van de jongste vijftig jaar: in een eerste fase steeg het aantal gezinnen met twee inkomens, waaruit de praktijk ontstond om de beroepsinkomsten te cumuleren;

de plein gré, pas sur le marché du travail, il ne convient pas de supprimer cet avantage. Et lorsque toutes les femmes seront présentes sur le marché du travail, le quotient conjugal ne sera plus d'application. Elle rappelle que le quotient conjugal fut, en son temps, un premier pas vers le décumul des revenus.

Elle est par ailleurs favorable à l'application du quotient conjugal aux cohabitants.

Elle regrette par ailleurs que les projets de gouvernement n'accordent pas d'attention au conjoint aidant, qui contribue aux revenus familiaux.

M. Jef Tavernier (AGALEV-ECOLO) considère que les discriminations directes doivent être supprimées. Il relève les discriminations existantes entre les couples mariés et les cohabitants. Un débat fondamental s'ouvre cependant : l'individualisation de la fiscalité lui paraît parfois entrer en conflit avec le principe de redistribution. En effet, quelque soit le lien juridique qui unit deux personnes cohabitantes, leur cohabitation réduit les frais qu'elles auraient en vivant séparément. A vouloir supprimer toutes les inégalités, seule la catégorie des isolés, avec ou sans enfants, ne se voit attribuer aucun avantage complémentaire.

S'il reconnaît que le quotient conjugal n'a pas d'effet émancipateur, l'intervenant constate cependant qu'il bénéficie aux ménages les plus pauvres et craint que sa suppression ne soit un recul, à moins qu'il ne soit remplacé par autre chose. Il ne croit pas que le quotient conjugal n'ait plus aucun effet pour les ménages à deux revenus.

Mme Alexandra Colen (Vlaams Blok) considère que les discriminations entre couples mariés et cohabitants touchent le plus souvent les femmes ; elle rappelle ses propositions visant à mettre « fin à la discrimination fiscale dont font l'objet les couples mariés » (DOC 50 0277 et 50 0398 de 1999-2000), en discussion à la commission des Finances. Elle se prononce en faveur d'un statut social pour le parent qui effectue du travail ménager à domicile. Elle rappelle que le quotient conjugal favorise les familles les plus pauvres qui sont, à 80 %, des ménages à un revenu ; il favorise d'ailleurs également les familles à deux revenus faibles.

Quant au débat qui entoure l'individualisation des droits, l'intervenante rappelle l'évolution des 50 dernières années, caractérisée d'abord par l'accroissement du nombre des ménages à deux revenus ; de cette évolution est née la pratique du cumul des reve-

toen vervolgens werd overgestapt op decumulatie en daardoor discriminatie ontstond tussen gehuwde en niet-gehuwde partners, is soelaas gezocht in een individualisering van de rechten. Niettemin moet nog steeds rekening worden gehouden met de personen ten laste. Wat hen betreft, is de spreekster gewonnen voor vormen van positieve discriminatie ten voordele van wie een te laag inkomen heeft om belastingverminderingen te genieten wegens personen ten laste.

Mevrouw Colette Burgeon (PS) brengt nog een andere vorm van discriminatie van niet-gehuwde partners onder de aandacht, met name de successierechten.

De vertegenwoordigsters van de Nederlandstalige vrouwenraad merken op dat de standpunten van de Raad over het huwelijksquotiënt en over de individualisering van de rechten in de lijn liggen van de opvattingen van de leden van het Adviescomité. De Raad denkt in de richting van een doorgedreven individualisering, maar zoekt tegelijkertijd naar een oplossing die niet ingaat tegen wie aanspraak maakt op het huwelijksquotiënt.

Inzake sociale zekerheid ijvert de Raad sinds 1995 voor de geleidelijke afschaffing van de afgeleide rechten, zodat op termijn iedereen individuele rechten zou kunnen genieten.

De vaststellingen waartoe de studies van de Raad hebben geleid, tonen aan dat het huwelijksquotiënt voor de gezinnen met één inkomen in feite neerkomt op het vergoeden van het huishoudelijk werk dat thuis wordt verricht. Gevolg: het inkomen van die gezinnen stijgt fors. Daardoor kan het huwelijksquotiënt worden beschouwd als een fiscaal en sociaal voordeel, omdat er bovendien geen vergelijkbare sociale uitkering tegenover staat. *Ipso facto* wordt een van de partners daardoor aangemoedigd om de arbeidsmarkt links te laten liggen.

Derhalve is de Raad van mening dat het huwelijksquotiënt geen bijdrage levert tot de herverdeling van de inkomens. Een belastingregeling waarbij het gezinsinkomen als grondslag dient voor de berekening van de belastingen, leidt tot discriminatie waarvan meestal vrouwen het slachtoffer worden. Bovendien zet een dergelijke regeling er niet toe aan individuele financiële onafhankelijkheid na te streven. Daarom zal worden voorgesteld het huwelijksquotiënt geleidelijk af te schaffen, behalve voor de gezinnen die er vandaag aanspraak op maken.

In verband met de meewerkende echtgenoot stelt de raad een regeling voor die in feite zou neerkomen

nus professionals ; pour remédier aux discriminations entre couples mariés et non mariés créées par le décumul, l'on s'est orienté vers une individualisation des droits. Il faudra cependant toujours tenir compte des personnes à charge ; à cet égard, l'intervenante se prononce en faveur d'un système de discriminations positives en faveur de ceux dont les revenus sont trop faibles pour qu'ils puissent bénéficier de réductions d'impôts en raison des personnes qu'ils ont à leur charge.

Madame Colette Burgeon (PS) rappelle la discrimination au détriment des couples non mariés que constituent les droits de succession.

Les représentantes du « Nederlandstalige vrouwenraad » (Conseil néerlandophone des femmes) observent que les opinions formulées au sein du Conseil au sujet du quotient conjugal et de l'individualisation rejoignent celles qui sont formulées par les membres du Comité d'avis. Le Conseil s'oriente vers une individualisation accrue tout en cherchant une solution qui ne soit pas au détriment des bénéficiaires du quotient conjugal.

En matière de sécurité sociale, le Conseil souhaite depuis 1995 une suppression progressive des droits dérivés de façon à parvenir à des droits individuels pour tous.

Les constatations auxquelles ont donné lieu les études que le Conseil a effectué font apparaître que le quotient conjugal équivaut de fait au dédommagement du travail ménager à domicile pour les ménages à un revenu, dont il augmente considérablement les revenus ; il peut de ce fait être considéré comme un avantage fiscal et social dans la mesure où il n'y a pas d'allocation sociale équivalente. Il encourage de facto l'inactivité de l'un des conjoints.

Le Conseil considère dès lors que le quotient conjugal ne redistribue pas les revenus. Un système d'imposition où les revenus du ménage sont considérés comme la base d'imposition est de nature à donner lieu à des discriminations, le plus souvent au détriment des femmes ; elle décourage en outre l'indépendance financière individuelle. C'est pourquoi la suppression progressive du quotient conjugal sera proposée, sauf pour les ménages qui en bénéficient actuellement.

En ce qui concerne le conjoint aidant, le Conseil propose un statut qui équivaldrait de fait à une indivi-

op een geleidelijke individualisering.

De voorzitter merkt op dat het belastingdebat raakpunten vertoont met dat over de sociale zekerheid. Het Adviescomité zal moeten bepalen over welke aangelegenheden het zich allemaal wil uitspreken.

Mevrouw Coenen stelt verheugd vast dat de werkzaamheden van de diverse vrouwenorganisaties overeenkomsten vertonen. Haar suggestie luidt dat het Comité eerst advies zou uitbrengen over het belastingonderdeel en zich vervolgens zou toespitsen op onderwerpen als de sociale zekerheid of het statuut van de meewerkende echtgenoot.

II. — GEDACHTEWISSELING MET MEVR. A. CRAPEZ-NISOT, VAN DE «CONSEIL DES FEMMES FRANCOPHONES DE BELGIQUE»

Mevrouw A. Crapez-Nisot licht toe dat de «*Conseil des Femmes*» wenst dat de begrotingsoverschotten niet uitsluitend naar de belastinghervorming gaan. Er zijn immers een aantal andere prioritaire aandachtspunten: de herfinanciering van de instellingen voor jonge kinderen, het statuut van de gecontroleerde opvangmoeders, de oprichting van een Zilverfonds, maatregelen ten gunste van eenoudergezinnen, de oprichting van een Fonds voor alimentatievorderingen, de herfinanciering van het onderwijs met stimuli om vrouwen en meisjes aan te sporen een beroepsopleiding te volgen.

De spreekster brengt de volgende punten aan de orde:

– Vormen van fiscale discriminatie:

- een aantal van die vormen van discriminatie treffen meer specifiek de vrouw; meestal gaat het daarbij om feitelijke vormen van discriminatie;
- men zou tot een meer herverdelende belastingregeling moeten komen;
- de belastingaanslag moet individueel worden vastgesteld;
- 14% van de belastingplichtigen zitten momenteel onder het belastbare plafond;
- het is noodzakelijk tot een lagere inkomensbelasting te komen.

– Het belastingkrediet (een terugbetaalde negatieve belasting)

dualisation progressive.

La présidente fait observer que le débat relatif à la fiscalité croise celui qui concerne la sécurité sociale. Le comité d'avis devra déterminer le champ au sujet duquel il souhaite se prononcer.

Mme Coenen relève la convergence des travaux menés par les diverses associations de femmes et s'en félicite. Elle suggère que le comité formule d'abord un avis sur la fiscalité et se concentre par la suite sur des sujets tels que la sécurité sociale ou le statut du conjoint aidant.

II. — ÉCHANGE DE VUE AVEC MME A. CRAPEZ-NISOT, DU CONSEIL DES FEMMES FRANCOPHONES DE BELGIQUE

Mme. A. Crapez-Nisot explique que le Conseil des femmes souhaite que les marges budgétaires ne soient pas uniquement consacrées à la réforme fiscale.

D'autres priorités existent comme le refinancement des institutions de la petite enfance, le statut des gardiennes encadrées, la création d'un fonds de vieillissement, des mesures privilégiées pour les familles monoparentales, la création d'un Fonds de créances alimentaires, le refinancement de l'enseignement avec un encouragement pour la formation professionnelle des femmes et des jeunes filles.

L'intervenante aborde les points suivants :

– Les discriminations fiscales :

- Certaines de ces discriminations touchent plus spécifiquement les femmes. Ce sont essentiellement des discriminations de fait.
- Il faudrait que l'impôt soit plus redistributif.
- Il faudrait que l'impôt soit individualisé.
- 14 % des contribuables se trouvent à ce jour sous le seuil imposable.
- Un allègement de la fiscalité sur les revenus s'impose.

– Le crédit d'impôt (impôt négatif ristourné) :

Deeltijders zijn meestal deeltijdsters.

- 60% van de potentiële rechthebbenden op een belastingkrediet zijn vrouwen;
- hoe zal die belastingkredietregeling precies worden toegepast ?
- bestaansminimumtrekkers zijn voor het merendeel vrouwen (zowat 2/3 van de rechthebbenden); zij zullen niets ontvangen aangezien het belastingkrediet uitsluitend op beroepsactieve personen slaat;
- voor gezinnen met bescheiden inkomsten die geen belasting hoeven te betalen, moeten ook «innoverende» compensatiemaatregelen worden uitgewerkt.

– Belastinguitgaven:

De belastinguitgaven (ten belope van 40 miljard frank) die voor kinderen ten laste worden toegekend moeten naar omlaag, terwijl de kinderbijslagen moeten stijgen, aangezien die ook ten goede komen van de gezinnen met een inkomen onder het belastbare inkomensplafond. Bijzondere aandacht moet uitgaan naar eenoudergezinnen.

– Een belastingstelsel dat neutraal staat ten opzichte van de levenskeuze:

Vormen van belastingdiscriminatie tussen gehuwden en ongehuwden moeten worden weggewerkt.

- de belastbare minima moeten worden opgetrokken;
- toekenning van een belastingvermindering per persoon voor mensen met vervangingsinkomsten (gepensioneerden, werklozen, invaliden en anderen);
- al die maatregelen werden wel aangekondigd, maar men heeft zich niet op enig tijdschema vastgepind.

– Naar een individuele personenbelasting :

- huwelijksquotiënt, quid ?
- amper 15% van de gezinnen ontvangt een inkomen.

De spreekster onderstreept dat de «*Conseil*» daarover niet tot een unaniem advies is gekomen: de verenigingen die lid zijn vertegenwoordigen heel wat vrouwenverenigingen, met inbegrip van thuiswerkende vrouwen en van «medewerkende echtgenoten».

– De bijzondere sociale-zekerheidsbijdrage :

zou niet langer op basis van de beroepsinkomsten van het gezin, maar individueel moeten worden berekend.

Mevr. Kristien Grauwels (AGALEV-ECOLO) wenst te vernemen welke verschillende meningen er zijn over het huwelijksquotiënt en wie deze vertegenwoordigt.

Les travailleurs - travailleuses à temps partiel sont majoritairement des femmes.

- 60 % des bénéficiaires potentiels du crédit d'impôt seraient des femmes.

• Quelles seront les modalités pour ces crédits ?

• Les bénéficiaires du minimex sont très majoritairement des femmes (près de 2/3 des bénéficiaires). Elles ne recevront rien puisque le crédit d'impôt ne concernerait que les «actifs» et «actives».

• Il faudrait que des mesures compensatoires, pour les familles modestes donc non imposable, soient également «innovées».

– Les dépenses fiscales :

Il faut réduire les dépenses fiscales qui sont attribuées pour enfants à charge (coût 40 milliards), mais augmenter les allocations familiales étant donné qu'elles bénéficient aussi aux familles en dessous du revenu imposable.

Il faut avoir une attention particulière pour les familles monoparentales.

– La neutralité par rapport aux choix de vie :

Il faudrait la suppression des discriminations fiscales entre couples mariés et non mariés.

- Relèvement des minimas imposables.
- Octroi de réduction d'impôt par personne pour les bénéficiaires de revenus de remplacement pensionnés, chômeurs, invalides e.a.

• Toutes ces mesures sont annoncées mais pas «programmées» dans le temps.

– L'individualisation de la fiscalité des personnes physiques :

- Qu'en est-il du quotient conjugal ?
- Seuls 15 % des ménages sont des couples à un revenu.

L'intervenante souligne que le Conseil n'a pas un avis unanime, les associations membres représentent beaucoup d'associations de femmes y compris «les femmes au foyer» et «les conjointes aidantes».

– La cotisation spéciale sécurité sociale :

Elle devrait être individualisée et non plus calculée sur la base des revenus professionnels du ménage.

Mme Kristien Grauwels (ECOLO-AGALEV) demande quels sont les différents points de vue à propos du quotient conjugal et qui les défend. Il est par ailleurs

Voorts wordt er voorgesteld een belastingsvermindering te voorzien voor mensen met een vervangingsinkomen. De spreekster vraagt in hoeverre dit geen *contradictio in terminis* is.

Mevr. A. Crapez benadrukt dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen belastingskrediet en belastingsvermindering.

In geval van een belastingsvermindering, wordt er ingevolge bepaalde voorwaarden minder belastingen betaald op inkomen, waaronder het vervangingsinkomen. Het belastingskrediet komt neer op een negatieve belasting, namelijk het terugkrijgen van hetgeen men niet heeft betaald. De belastingsvermindering is vrij onrechtvaardig voor gehuwden omdat men de inkomsten van beide gehuwden samentelt om slechts voor één vermindering in aanmerking te laten komen. Nu zou de belastingsvermindering worden gepersonaliseerd.

Op de eerste vraag van *Mevr. K. Grauwels* antwoordt *Mevr. Crapez* dat sommige organisaties, bvb. «*Femmes au foyer*» geen voorstander zijn van het afschaffen van de huwelijksquotiënt, wel voor een eventuele individualisering.

III. — ONTWERPADVIES

III. 1. TOELICHTING

Mevrouw Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) heeft volgend ontwerpadvies opgesteld :

De discriminatie tussen mannen en vrouwen op het vlak van de inkomstenbelasting

De regering heeft een ambitieus hervormingsbeleid aangekondigd wat de hervorming van de personenbelasting betreft. Tezelfdertijd heeft ze zich ertoe verbonden maatregelen te nemen die zich neutraal verhouden ten opzichte van welke levenskeuze ook. Het Comité steunt de regering in dat streven, maar stelt niettemin vast dat er op het vlak van de personenbelasting nog steeds sprake is van discriminatie tussen mannen en vrouwen. Die vormen van discriminatie beïnvloeden de levenskeuze van vrouwen, alsook hun inkomsten en welstandsniveau.

Na hoorzittingen met deskundigen en vertegenwoordigers van de NGO's die de fiscale discriminatie tussen mannen en vrouwen onder de loep hebben genomen, brengt het Adviescomité voor de Maatschappelijke emancipatie de hieronder opgenomen aanbevelingen

proposé de prévoir une réduction d'impôt pour les personnes bénéficiant d'un revenu de remplacement.

L'intervenante demande s'il ne s'agit pas d'une *contradictio in terminis*.

Mme A. Crapez souligne qu'il faut faire une distinction entre crédit d'impôt et réduction d'impôt.

Dans le cas d'une réduction d'impôt, on paie, à certaines conditions, moins d'impôts sur les revenus, dont le revenu de remplacement. Le crédit d'impôt équivaut, quant à lui, à un impôt négatif, à savoir la récupération de ce que l'on n'a pas payé. La réduction d'impôt est assez injuste pour les personnes mariées, étant donné que l'on additionne les revenus des deux partenaires pour n'accorder une réduction qu'à un seul des deux. Désormais, la réduction d'impôt serait personnalisée.

Répondant à la première question de *Mme K. Grauwels*, *Mme Crapez* précise que certaines organisations, comme *Femmes au foyer*, ne sont pas favorables à la suppression du quotient conjugal, mais sont partisans d'une éventuelle individualisation.

III. — PROJET D'AVIS

III. 1. COMMENTAIRE

Mme Marie-Thérèse Coenen (ECOLO-AGALEV) a rédigé le projet d'avis suivant :

Les discriminations entre les hommes et les femmes dans le cadre de l'impôt sur les revenus

Le Gouvernement a annoncé une politique ambitieuse de la réforme de l'Impôt sur les personnes physiques. En même temps, le Gouvernement s'engageait à prendre des mesures neutres en matière de choix de vie. Le Comité soutient le gouvernement dans cette option mais constate néanmoins qu'il subsiste des discriminations entre les hommes et les femmes dans le domaine de l'impôt des personnes physiques et que ces discriminations ont un impact sur les choix de vie des femmes, sur leurs revenus et sur leur niveau de bien être.

Le Comité d'avis pour l'Emancipation sociale, après avoir entendu les expertes et les représentantes des ONG qui ont étudié la question des discriminations entre les hommes et les femmes dans la fiscalité, émet les recommandations suivantes. Signalons préalablement

uit. Vooraf wordt nog aangestipt dat de vastgestelde vormen van discriminatie direct of indirect van aard kunnen zijn, en voorts ook te maken kunnen hebben met de gezinssituatie.

A) Wat de directe vormen van discriminatie betreft:

1. Het Comité steunt de maatregelen van de minister van Financiën om de aansprakelijkheid van de echtgenoot inzake belastingsschulden af te schaffen, in geval van feitelijke scheiding en wel vanaf het tweede jaar. Deze aanbeveling gaat voornamelijk vrouwen aan. Het Comité vraagt de minister terzake de nodige spoed aan de dag te leggen, teneinde die maatregel te kunnen toepassen op alle, momenteel nog niet afgehandelde dossiers.

2. Het Comité vraagt dat de minister de andere, aan het licht gebrachte vormen van directe discriminatie bekijkt en ad hoc-maatregelen neemt om er een einde aan te maken. Het gaat dan meer bepaald om:

- de verschillende pensioenleeftijd die geldt voor belastingverminderingen op grond van de individuele kaderpremies voor levensverzekeringen. Mannen moeten die overeenkomsten sluiten vóór hun vijftigste, vrouwen vóór hun zestigste;

- artikel 252 van het WIB 92 biedt nog steeds de mogelijkheid de onroerende voorheffing op de inkomsten uit onroerende goederen van de vrouw te vestigen op naam van de man;

- wat de bedrijfsvoorheffing betreft, bepaalt bijlage III, hoofdstuk I, afdeling 2, van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, dat «[w]anneer beide echtgenoten beroepsinkomsten verkrijgen (...) de verminderingen wegens gezinslasten (...) aan de man [worden] verleend.» Een van de gevolgen daarvan is dat de vermindering niet op de inkomsten van de vrouw kan worden toegepast, indien de inkomsten uit de beroepsactiviteit van de man niet in België worden belast. In het omgekeerde geval komt de vermindering daarentegen wél de man ten goede.

B) Wat de indirecte vormen van discriminatie betreft:

1. Het Comité wijst de minister van Financiën erop dat de progressie der belastingen zwaarder weegt voor vrouwen dan voor mannen.

Volgens een studie van Thérèse Meunier met betrekking tot de belastingaangiften van 1990 (inkomsten

que ces discriminations peuvent être directes et indirectes ou être liées à la situation du ménage.

A) En ce qui concerne les discriminations directes :

1. Le Comité appuie les mesures prises par le ministre des finances visant à supprimer la responsabilité du conjoint en matière de dettes fiscales, en cas de séparation de fait et cela à partir de la deuxième année. Cela concerne surtout les femmes. Le Comité demande au ministre de faire diligence pour mettre cette mesure en application pour tous les dossiers qui sont en cours actuellement.

2. Le Comité demande au ministre de prendre en considération les autres discriminations directes qui ont été mises en évidence et de prendre des mesures *ad hoc* pour les supprimer. Il s'agit :

- de la différenciation en ce qui concerne l'âge de la retraite en ce qui concerne la réduction d'impôt sur la base de primes de cadre individuelles pour l'assurance-vie. Ces contrats doivent avoir été conclus avant l'âge de 65 ans pour un homme et de 60 ans pour une femme ;

- l'article 252 du CIR 92 permet toujours que le précompte immobilier afférent aux revenus des biens immobiliers de la femme soit établi au nom du mari ;

- En ce qui concerne le précompte professionnel, l'annexe III de l'arrêté d'exécution du CIR 92 prévoit en son chapitre 1er, section 2, que « quand les deux conjoints bénéficient de revenus professionnels, les réductions pour charges de famille doivent être accordées au mari ». L'une des conséquences est que si le mari exerce une activité professionnelle dont les revenus ne sont pas imposés en Belgique, la réduction ne peut pas être accordée sur les revenus de la femme. Dans la situation inverse, la réduction est par contre accordée au mari.

B) En ce qui concerne les discriminations indirectes :

1. Le Comité attire l'attention du ministre des Finances sur le fait que la progressivité de l'impôt pèse plus lourdement sur les femmes que sur les hommes.

Selon les travaux de Thérèse Meunier, pour la déclaration fiscale de 1990 (revenus de 1989), les reve-

van 1989) lagen de inkomsten van vrouwen een tiental jaar geleden gemiddeld 25 tot 30% onder het niveau van die van mannen, waren vrouwen goed voor 44% van de belastingplichtigen, gaven zij slechts 32% van de belastbare inkomsten aan, betaalden zij 31 % van de belastingen en bedroeg de tijdens de beschouwde periode op hen toegepaste aanslagvoet gemiddeld 22,4%.

Mannen maakten 56% van de belastingplichtigen uit namen 68% van de belastbare inkomsten voor hun rekening en betaalden 69% van de belastingen; de op hen toegepaste aanslagvoet bedroeg tijdens diezelfde periode 23,4%.

De progressie der belastingen verloopt voor mannen veel trager, dankzij fiscale voordelen zoals het huwelijksquotiënt en bepaalde vormen van geleidelijke terugwinning die vooral voordelig zijn voor de hoge inkomenscategorieën. In feite is ons progressieve stelsel een haast evenredig stelsel. Zodra het minimum-inkomen wordt overschreden, is de verhoging van de aanslagvoeten aanzienlijk forser en verloopt zij aanzienlijk sneller voor de lagere inkomenscategorieën.

Gelet op het schrijnende gebrek aan recente cijfer- en analysegegevens vraagt het Comité dat de minister van Financiën de gegevens bijwerkt en een studie laat uitvoeren met betrekking tot de jongste tien jaar, met de bedoeling de genderverschillen in ons belastingstelsel te onderzoeken.

2. Wat de fiscale voordelen betreft, stelt het Comité vast dat de laagste inkomens niet ten kohiere worden gebracht, omdat ze onder de belastbare drempel liggen. Dat was het geval voor 14% van de bevolking: voornamelijk gepensioneerden, bestaansminimumtrekkers en kleine renteniers. Tal van fiscale voordelen gaan dus aan hen voorbij, zoals: aftrek van beroepskosten, kosten voor kinderopvang, hypotheekleningen, levensverzekeringen, pensioensparen, giften, PWA-diensten,... Die fiscale voordelen bereiken dan weer niet of slechts gedeeltelijk de ten kohiere gebrachte ingezetenen die geen belastingen betalen, of zo weinig dat zij niet ten volle aanspraak kunnen maken op belastingvrijstellingen of -verminderingen. Aangezien die belastingplichtigen niet ten kohiere werden gebracht, is niets geweten over hun inkomstenniveau, noch over de samenstelling van hun gezin. Studies over armoede tonen aan dat die groep van mensen wellicht voornamelijk bestaat uit vrouwen met een of meer kinderen ten laste.

3. Het Comité erkent dat die verschillen in behandeling tussen burgers kunnen worden uitgevlakt via de formule van een belastingkrediet voor kinderen ten laste van ouders die te weinig verdienen om ten volle aanspraak te maken op vrijstellingen. Maar een belasting-

nus des femmes sont en moyenne de 25 à 30 % inférieurs à ceux des hommes, les femmes représentent 44 % des contribuables, elles déclarent 32 % des revenus imposables, payent 31 % des impôts et leur taux d'imposition moyen était de 22,4 % pour la période observée.

Les hommes représentaient 56 % des contribuables, déclaraient 68 % des revenus imposables, payaient 69 % des impôts et leur taux d'imposition moyen était de 23,4 %.

La progressivité de l'impôt payé par les hommes est considérablement freinée par divers avantages fiscaux comme le quotient conjugal et certaines formes de récupérations progressives qui bénéficient essentiellement aux revenus élevés. En fait, notre régime progressif est un régime quasi proportionnel. Dès que le revenu minimum est dépassé, l'augmentation des taux d'imposition est nettement plus marquée et plus rapide dans les tranches inférieures.

Vu le manque cruel de données chiffrées et d'analyses comparatives récentes, le Comité demande que le ministère des Finances actualise ces données et fasse réaliser une étude sur les dix dernières années de manière à analyser la question du genre dans la fiscalité.

2. En ce qui concerne le bénéfice des avantages fiscaux, le Comité constate que les revenus les plus faibles ne sont pas enrôlés parce que leurs revenus sont inférieurs au seuil imposable. Cela concernerait 14 % de la population, principalement des pensionnés, des minimexés, de petits rentiers. Ils ne bénéficient donc pas des avantages fiscaux multiples à savoir : frais professionnels, frais de garde des enfants, emprunt hypothécaire, assurance-vie, épargne-pension, les dons, service ALE... Ces avantages fiscaux n'atteignent pas ou n'atteignent que partiellement les résidents enrôlés dont les impôts sont nuls ou si faibles qu'ils ne peuvent jouir pleinement des abattements ou réductions d'impôts. Vu leur non-enrôlement, on ne sait rien des niveaux de revenus de ces contribuables, ni de la composition des ménages concernés. Les études sur la pauvreté montrent qu'il s'agit sans doute majoritairement de femmes ayant un ou plusieurs enfants à charge.

3. Le Comité reconnaît que la formule du crédit d'impôt pour enfants à charge de parents dont les revenus sont insuffisants pour bénéficier entièrement de l'abattement est une réponse à ce problème d'équité entre les citoyens. Mais il s'agit d'un revenu différé dans le

krediet is een uitgesteld inkomen en heeft als dusdanig alleen betrekking op de inkomens van werknemers, dus niet op vervangingsinkomens of sociale uitkeringen.

Om een beter inzicht in deze aangelegenheid te krijgen, vraagt het Comité dat de minister van Financiën een diepgaande studie laat uitvoeren met betrekking tot die categorie van «niet-belastingplichtigen» of «kleine belastingplichtigen». Het Comité vraagt ook dat er na één jaar een evaluatie komt van de weerslag van het belastingkrediet op de inkomsten van de gezinnen en op hun welstandsniveau. Het Comité is van oordeel dat parallel daarmee de mogelijke weerslag moet worden nagegaan van de directe verhoging van de sociale uitkeringen, inzonderheid de kinderbijslag, op het levenspeil van de gezinnen. Die uitkeringen komen rechtstreeks de gezinnen uit de meest bescheiden inkomenscategorieën ten goede en zijn in real time afgestemd op de kosten die de opvoeding van kinderen met zich brengt.

4. Er wordt geen rekening gehouden met een aantal kosten voor kinderen ten laste. Het Comité wijst erop dat geen belastingaftrek mogelijk is voor het oppassen van zieke kinderen, voor de kosten voor de opvang van kinderen van meer dan drie jaar of voor de kinderen die door familieleden en/of kennissen worden opgevangen. Nochtans geeft de opvang van een eigen kind recht op een belastingvrijstelling van 13.000 Belgische frank van de inkomsten en zijn de kosten voor opvang door een derde volledig aftrekbaar.

Volgens het Comité zou moeten worden gestreefd naar een harmonisatie van de opvangkosten en van de vrijstellingen voor kinderen ten laste, ongeacht de rang van het kind. Een andere mogelijkheid zou erin bestaan de belastinguitgaven voor kinderlast (40 miljard Belgische frank) te verlagen en de sociale uitkeringen en de kinderbijslag te verhogen aangezien ook gezinnen wier inkomen lager ligt dan het belastbaar minimum die prestaties genieten.

5. Het Comité is het eens met de aanbeveling van de vrouwenverenigingen dat na een feitelijke scheiding of een echtscheiding de ouder die de bewaring van het kind of de kinderen heeft ervan in kennis moet worden gesteld dat hij in naam van het kind dat een uitkering tot onderhoud geniet een verklaring moet invullen. Dat probleem kan eenvoudig worden opgelost door op de belastingaangifte een afzonderlijk vak toe te voegen en een uitvoerige uitleg op te nemen in de toelichting bij de belastingaangifte. Het Comité vraagt aan de terzake bevoegde minister dat spoedig en zo mogelijk voor de inkohiering 2001 te verwezenlijken.

temps et qui ne concerne que les revenus salariés et non les revenus de remplacement ni les allocations sociales.

Pour y voir clair, le Comité demande au ministre des Finances de mener une étude approfondie sur cette catégorie de « non contribuables » et de « petits contribuables ». Il demande d'évaluer après une période d'un an l'impact de la formule du crédit d'impôt sur les ressources des ménages et sur le niveau de bien-être de ces familles. Le Comité estime qu'il convient d'étudier parallèlement l'impact que pourrait avoir l'augmentation directe des allocations sociales et des allocations familiales, en particulier sur le niveau de vie des ménages. Celles-ci bénéficient directement aux familles les plus modestes et prennent en compte le coût immédiat de l'éducation des enfants.

4. En ce qui concerne les enfants à charge, il existe une série de frais non pris en compte. Le Comité fait remarquer qu'aucune déduction fiscale n'est possible en cas de garde d'enfants malades, pour les frais de garde d'enfants de plus de trois ans, pour les enfants gardés par des membres de la famille et/ou des connaissances. Alors que la garde de son enfant donne droit à une exemption d'impôt à concurrence de 13 000 francs de ses revenus et que les frais de garde par un tiers sont entièrement déductibles.

Le Comité estime qu'il convient de tendre vers une harmonisation complète des frais de garde, d'harmoniser les exonérations pour enfants à charge quel que soit le rang de l'enfant. Une autre piste serait de réduire les dépenses fiscales pour enfants à charge (40 milliards de francs) et d'augmenter les prestations sociales et les allocations familiales étant donné qu'elles bénéficient aussi aux familles dont les revenus sont en dessous du revenu imposable.

5. Après une séparation de fait ou un divorce, le Comité fait sienne la recommandation des associations des femmes, à savoir d'informer le parent qui a la garde du ou des enfants de l'obligation de remplir une déclaration propre au nom de l'enfant qui bénéficie d'une pension alimentaire. Ce problème peut être aisément rencontré par l'ajout d'un cadre distinct à la déclaration d'impôt et par une information circonstanciée dans la note pédagogique qui accompagne le formulaire de la déclaration d'impôt. Le Comité demande au ministre en charge de cette question de concrétiser ce point rapidement et si possible pour l'enrôlement 2001.

Het Comité constateert dat de uitkeringen tot onderhoud die doorgaans door de vader aan de kinderen worden betaald, tegen het marginaal aanslagtarief (40-45 %) aftrekbaar zijn. De ouder met kinderlast, meestal de moeder, geniet het belastingvoordeel dat wordt verleend per «kind ten laste»¹. Voor dat voordeel geldt echter het laagste tarief (25 %). Het Comité beveelt een afstemming van het belastingtarief aan.

In verband met de gelijkheid tussen gehuwde of samenwonende koppels en gescheiden koppels merkt het Comité op dat de fiscale aftrekbaarheid van de alimentatie de ouder bevoordeelt die ze betaalt, maar niet de ouder die thuis zijn kind opvoedt en zijn ouderschap dus volledig op zich neemt.

C) In verband met de maatregelen die ongelijkheden in het leven roepen

Er zijn tevens een aantal belastingmaatregelen die weliswaar niet discriminerend zijn maar dan toch gevolgen hebben die ongelijkheden in het leven roepen. Ze betreffen voornamelijk de vrouwen.

Bovendien verlenen sommige maatregelen geen enkele zelfstandigheid en openen ze voor de vrouw geen enkel eigen recht.

Het Comité is het erover eens dat een aantal maatregelen van de regering de gevolgen van de samenlevingsvorm poogt weg te werken, maar dat betekent nog niet dat er geen discriminaties meer zijn. Het Comité attendeert er ook op dat sommige indirecte discriminaties de vrouwenemancipatie in de weg kunnen staan.

1. De regering heeft het voordeel van het huwelijksquotiënt (60 miljard Belgische frank) uitgebreid tot alle samenlevingsvormen. Het Comité beaamt dat het gaat om een fiscaal middel om de inkomsten van gezinnen met één inkomen en gezinnen met twee inkomens gelijk te trekken, maar het wijst er ook op dat het huwelijksquotiënt discriminerend is tussen mannen en vrouwen, tussen hoge en lage inkomens, tussen gezinnen met, twee volwassenen van wie er één ten laste is en eenpersoonsgezinnen met kinderlast ... Uit tal van voorbeelden blijkt dat het huwelijksquotiënt niet zorgt voor gelijkheid tussen man en vrouw. Aangezien het Met mogelijk is het ineens af te schaffen zonder andere ongelijkheden tussen de gezinnen in het leven te roepen, vraagt het Comité aan de minister van Financiën een grondig onderzoek te doen uitvoeren over het mechanisme, de nadere regels ervan, de werkelijke uitwerking inzake herverdeling en concrete voor-

Le Comité constate également que les pensions alimentaires versées généralement par le père aux enfants sont déductibles au taux d'imposition marginal (40-45 %). Le parent ayant la garde des enfants, généralement la mère, bénéficie de l'avantage fiscal conféré par « l'enfant à charge ». Cet avantage est toutefois calculé au taux le plus bas (25 %). Le Comité recommande une harmonisation du taux fiscal.

Dans le domaine de l'égalité entre les couples mariés ou cohabitants et les couples séparés, le Comité remarque que la déductibilité fiscale de la pension alimentaire favorise le parent qui paie une pension alimentaire mais non le parent qui assure l'éducation de son enfant sous son toit et qui assume pleinement sa parenté.

C) En ce qui concerne les mesures aux effets inégaux :

Il existe également une série de mesures fiscales qui, sans être directement discriminantes, ont des effets induits inégaux. Elles touchent particulièrement les femmes.

De plus, certaines mesures ne confèrent aucune autonomie et n'ouvrent aucun droit propre pour la femme.

Le Comité reconnaît qu'une série de mesures prises par le Gouvernement tente de neutraliser les choix de vie, mais ce n'est pas pour cela que les discriminations sont supprimées. Le Comité souligne également que certaines discriminations indirectes peuvent entraver l'émancipation des femmes.

1. En ce qui concerne le quotient conjugal (60 milliards de francs), le gouvernement a élargi cet avantage à toutes les formes de vie commune. Le Comité reconnaît qu'il s'agit là d'un moyen fiscal pour égaliser les revenus entre les ménages à un revenu et à deux revenus, mais il observe également que le quotient conjugal est discriminatoire entre les hommes et les femmes, entre les hauts et les bas revenus, entre les ménages avec deux adultes dont une personne est à charge et un ménage d'une personne avec des enfants à charge... De nombreux exemples montrent que le quotient conjugal n'est pas un facteur d'égalité entre homme et femme. Comme il n'est pas possible de le supprimer d'un seul coup sans créer d'autres inégalités entre les ménages, le Comité demande au Ministre des Finances de commanditer une étude approfondie sur le mécanisme, sur ces modalités, sur son impact réel en matière de redistribution et d'étudier des pro-

stellen te onderzoeken om geleidelijk van dat systeem af te stappen en het om te vormen tot individuele rechten.

Afrondend:

Het Comité is het erover eens dat we hier geen volledig overzicht hebben van de discriminaties tussen de verschillende leefwijzen, tussen de koppels met kinderen en de eenoudergezinnen, tussen de gehuwden en de samenwonenden. Het Comité steunt het initiatief van de minister van Financiën om een comité van deskundigen op te richten dat zou worden belast met de uitwerking van fiscale maatregelen. Dat initiatief strekt ertoe de discriminaties op het stuk van de personenbelastingen weg te werken, waarvan de vrouwen de voornaamste slachtoffers zijn. Het Comité dringt er echter op aan dat het voormelde comité paritair moet samengesteld zijn. Het Comité eist dat vrouwelijke deskundigen in fiscale zaken en op het vlak van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen lid zijn van dat comité.

Mevrouw Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) vestigt er de aandacht op dat zij zich bij het schrijven van het ontwerpadvies gebaseerd heeft op de voorstellen die aan bod zijn gekomen tijdens de gedachteswisselingen die in de voorgaande vergaderingen werden gehouden met vertegenwoordigsters van de Nederlandstalige Vrouwenraad en van de Conseil des femmes francophones de Belgique, zonder dat zij evenwel alle voorstellen van de verschillende sprekers integraal heeft overgenomen.

Daarnaast wordt er in de ontwerp tekst ook verwezen naar onderdelen van de regeringsverklaring, het gelijkekansenbeleid en de programmawet, waarin de fiscale discriminatie tussen mannen en vrouwen ter sprake kwam.

Wat de directe vormen van discriminatie betreft, merkt de spreker op dat de problemen op dit vlak gekend zijn. De administratie heeft trouwens reeds een aantal voorstellen uitgewerkt.

In verband met de indirecte vormen van discriminatie meent zij dat er een precieze definitie zou moeten worden gegeven van wat er wordt verstaan onder een indirecte vorm van discriminatie. Wie niet beschikt over een duidelijk begrippenkader, loopt het risico in het ijle te praten. Verder wordt er ook voor gepleit om een aantal grondige studies te laten uitvoeren. Deze studies moeten voldoende statistische gegevens opleveren op basis waarvan dan betrouwbare analyses kunnen worden gemaakt.

positions concrètes pour sortir progressivement de ce système et le transformer en droits individuels.

En conclusion,

le Comité reconnaît que ceci est loin d'être l'inventaire de toutes les discriminations qui existent entre les différents mode de vie, entre les couples avec enfants et les familles monoparentales, entre les couples mariés et les co-habitants, le Comité apporte son appui à l'initiative du ministre des Finances de créer un comité d'experts chargé d'élaborer des mesures fiscales. Cette initiative vise à supprimer les discriminations à l'impôt des personnes physiques dont les femmes sont principalement les victimes. Le Comité insiste néanmoins sur la composition de ce comité d'experts et demande que celui-ci soit composé paritairement. Le Comité exige que des expertes des questions fiscales et de l'égalité entre les hommes et les femmes soient membres de ce comité.

Mme Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) fait observer qu'elle s'est basée, pour rédiger le projet d'avis, sur les propositions qui ont été débattues au cours des échanges de vues, organisés lors des réunions antérieures, auxquels ont participé des représentantes du Conseil des femmes francophones de Belgique et du *Nederlandstalige Vrouwenraad*, même si elle n'a pas repris intégralement toutes les propositions formulées par les différents intervenants.

Par ailleurs, le projet de texte renvoie également à certains passages de la déclaration gouvernementale (les passages relatifs à la politique d'égalité des chances et à la loi-programme) où il est question de la discrimination fiscale entre hommes et femmes.

En ce qui concerne les discriminations directes, l'intervenante fait observer que les problèmes sont connus. L'administration a d'ailleurs déjà rédigé un certain nombre de propositions.

En ce qui concerne les discriminations indirectes, elle estime qu'il conviendrait de définir exactement cette notion. À défaut d'un cadre conceptuel clair, on risque de parler dans le vide. Le projet d'avis recommande également de faire procéder à une série d'études approfondies. Ces études devront fournir les données statistiques qui permettront de réaliser des analyses fiables.

Voor een efficiënte bestrijding van fenomenen zoals de vervrouwelijking van de armoede zijn betrouwbare analyse-instrumenten een absolute noodzaak. Er zou in ieder geval een evaluatie tot stand moeten komen van de impact van het toekennen van een belastingkrediet op de levenskwaliteit van de gezinnen. Voorts zou er gesleuteld moeten worden aan de bestaande regeling in verband met de belastingaftrek voor kosten voor kinderopvang.

De aandacht wordt erop gevestigd dat uitkeringen tot onderhoud van een kind tegen het marginaal aanslagtarief aftrekbaar zijn, terwijl voor het belastingvoordeel dat wordt verleend per kind ten laste het laagste tarief geldt. In de praktijk komt het erop neer dat gescheiden vaders dus een veel groter fiscaal voordeel genieten.

In verband met de belastingmaatregelen die ongelijkheden in het leven roepen, wordt er gepleit voor een studie die de eventuele discriminerende effecten van het huwelijksquotiënt in kaart zou brengen. De oprichting van een comité van deskundigen dat een reeks fiscale maatregelen moet voorbereiden om de discriminatie op het vlak van de personenbelasting weg te werken, is een initiatief dat door het Adviescomité voor Maatschappelijke Emancipatie volledig wordt gesteund. Bij de oprichting van dit comité moet ervoor gezorgd worden dat het paritair is samengesteld en dat er ook een aantal vrouwelijke fiscale deskundigen worden opgenomen.

III.2. BESPREKING

Mevrouw Colette Burgeon (PS) vindt de ontwerp-tekst alvast een uitstekende vertrekbasis voor het opstellen van een definitief advies. Dit zou er zo snel mogelijk moeten komen, omdat de werkgroepen fiscale hervorming binnenkort met een reeks definitieve voorstellen naar buiten zullen komen. Bijsturing achteraf wordt dan moeilijker.

De vertegenwoordigster van de minister van Financiën deelt mee dat de administratie van plan is een werkgroep met deskundige ambtenaren samen te stellen die de discriminatie op het vlak van de inkomstenbelasting nauwkeurig zal bestuderen. Er zijn trouwens al een reeks concrete maatregelen uitgewerkt die er moeten voor zorgen dat bepaalde vormen van directe discriminatie inzake personenbelasting niet meer voorkomen. Zo zal artikel 252 van het WIB worden afgeschaft.

Wat betreft punt C1, vestigt zij er de aandacht op dat het voordeel van het huwelijksquotiënt niet is uitgebreid tot alle samenlevingsvormen, maar alleen geldt

Il est absolument nécessaire de disposer d'instruments d'analyse fiables pour lutter efficacement contre des phénomènes tels que la féminisation de la pauvreté. Il conviendrait en tout cas d'évaluer l'incidence de l'octroi d'un crédit d'impôt sur la qualité de vie des familles. Il y aurait lieu, par ailleurs, d'aménager les règles en vigueur en ce qui concerne la déductibilité des frais de garde des enfants.

L'intervenante attire l'attention sur le fait que les pensions alimentaires versées en faveur d'un enfant sont déductibles au taux d'imposition marginal, alors que le taux minimum est appliqué à l'avantage fiscal accordé par enfant à charge. Cela signifie dans la pratique que les pères séparés bénéficient donc d'un avantage fiscal nettement plus important.

En ce qui concerne les mesures fiscales aux effets inégalitaires, l'intervenante demande que soit réalisée une étude dont l'objectif serait de mettre en lumière les éventuels effets discriminatoires du quotient conjugal. La création d'un comité d'experts chargé de préparer une série de mesures fiscales destinées à supprimer les discriminations en matière d'impôt des personnes physiques est une initiative qui bénéficie du soutien total du Comité d'avis pour l'émancipation sociale. Il conviendra de veiller à ce que ce comité soit composé de manière paritaire et à ce qu'il y ait également un certain nombre de femmes parmi les experts fiscaux qui en feront partie.

III. 2. DISCUSSION

Mme Colette Burgeon (PS) estime que le projet de texte constitue en tout cas une excellente base de départ pour rédiger un avis définitif. Cet avis devrait être émis le plus rapidement possible étant donné que les groupes de travail « réforme fiscale » présenteront prochainement une série de propositions définitives. Il sera plus difficile d'apporter des corrections ultérieurement.

La représentante du ministre des Finances indique que l'administration envisage de charger un groupe de travail, constitué de fonctionnaires spécialisés, d'examiner de manière détaillée les discriminations dans le cadre de l'impôt sur les revenus. Une série de mesures concrètes ont du reste déjà été élaborées afin d'éliminer certaines formes de discrimination directe en matière d'impôt des personnes physiques. C'est ainsi que l'article 252 du CIR sera abrogé.

En ce qui concerne le point C1, elle fait observer que le bénéfice du quotient conjugal n'a pas été étendu à toutes les formes de vie commune, mais uniquement

voor samenwonenden die een samenlevingscontract hebben afgesloten.

Ten slotte wijst de spreekster erop dat het Wetboek Inkomstenbelasting nauwelijks artikelen bevat die beschouwd kunnen worden als een rechtstreekse discriminatie. Bij de bespreking van de indirecte vormen van discriminatie moet men er dus zeker rekening mee houden dat bepaalde maatregelen op zich niet discriminerend zijn, maar dat hun effect in de praktijk tot een aantal scheeftrekkingen kan leiden.

Mevrouw Karine Lalieux (PS) stelt voor om in ieder geval snel een definitief advies te formuleren opdat de minister van Financiën er nog rekening kan mee houden bij het opstellen van de voorstellen voor de geplande fiscale hervorming.

Mevrouw Kristien Grauwels (AGALEV-ECOLO) sluit zich aan bij dit standpunt.

Mevrouw Colette Burgeon (PS) vestigt er de aandacht op dat de werkgroepen die de voorstellen inzake de fiscale hervorming uitwerken, hun werkzaamheden in de loop van februari 2001 zullen afronden, terwijl de werkgroep rond de discriminatieproblematiek nog niet echt van start is gegaan. Het valt dan ook te betwijfelen of deze laatste werkgroep zijn aanbevelingen tijdig zal kunnen indienen om nog enige impact te hebben op de fiscale hervorming.

De aanbevelingen die het Adviescomité voor Maatschappelijke Emancipatie wenst uit te brengen, moeten dan ook naar alle werkgroepen worden gestuurd, opdat de ambtenaren die werken rond de fiscale hervorming ook tijdig op de hoogte zijn van deze aanbevelingen.

Mevrouw Marie-Thérèse Coenen (Agalev-Ecolo) hoopt dat de werkgroep rond discriminatie zal samengesteld zijn uit bekwame fiscale ambtenaren, die ook voldoende vertrouwd zijn met de problematiek. De manier waarop het probleem wordt geanalyseerd, is immers ook van groot belang.

Mevrouw Jacqueline Herzet (PRL FDF MCC) vraagt zich af of men tegelijkertijd een advies kan geven en vragen om een aantal studies uit te voeren. Zou men niet beter wachten op de resultaten van deze studies?

Voorzitter, Mevrouw Els Van Weert (VU&ID) merkt op dat het verzoek voor het uitvoeren van een studie ook een vorm van advies is. Naast de aanbeveling voor het verrichten van studiewerk moet men evenwel ook inhoudelijk advies kunnen geven. Het Adviescomité voor Maatschappelijke Emancipatie beschikt nu reeds over voldoende elementen om een dergelijk advies te formuleren.

aux cohabitants qui ont conclu un contrat de vie commune.

Enfin, l'intervenante souligne que le Code des impôts sur les revenus ne contient guère d'articles pouvant être considérés comme directement discriminatoires. En examinant les formes indirectes de discrimination, il faudra dès lors certainement tenir compte du fait que certaines mesures ne sont pas discriminatoires en soi, mais que, dans la pratique, leur effet peut engendrer certaines distorsions.

Mme Karine Lalieux (PS) propose en tout cas de formuler rapidement un avis définitif afin que le ministre des Finances puisse encore en tenir compte lors de l'élaboration des propositions relatives à la réforme fiscale prévue.

Mme Kristien Grauwels (AGALEV-ECOLO) se rallie à ce point de vue.

Mme Colette Burgeon (PS) souligne que les groupes de travail chargés d'élaborer des propositions concernant la réforme fiscale clôtureront leurs travaux dans le courant de février 2001, alors que le groupe de travail chargé d'examiner la problématique de la discrimination n'a pas encore réellement entamé les siens. On peut dès lors douter que ce dernier groupe puisse présenter ses recommandations en temps opportun pour encore avoir une quelconque incidence sur la réforme fiscale.

Les recommandations que le Comité d'avis pour l'Émancipation sociale souhaite formuler doivent donc être transmises à tous les groupes de travail afin que les fonctionnaires qui s'occupent de la réforme fiscale soient informés en temps utile de ces recommandations.

Mme Marie-Thérèse Coenen (Agalev-Ecolo) espère que le groupe de travail sur la discrimination sera constitué d'agents du fisc compétents connaissant suffisamment la problématique. La manière dont le problème est analysé revêt en effet une grande importance.

Mme Jacqueline Herzet (PRL FDF MCC) se demande si l'on peut en même temps donner un avis et demander d'effectuer une série d'études. Ne serait-il pas préférable d'attendre les résultats de ces études?

Mme Els Van Weert (VU&ID), présidente, fait observer que la demande d'effectuer une étude est également une forme d'avis. Il faut cependant pouvoir donner un avis sur le fond parallèlement à la recommandation d'effectuer des études. Le comité d'avis pour l'Émancipation sociale dispose d'ores et déjà d'éléments suffisants pour formuler un tel avis.

Bij de aanbeveling om de aansprakelijkheid van de echtgenoot inzake belastingschulden vanaf het tweede jaar af te schaffen merkt *mevrouw Kristien Grauwels (AGALEV-ECOLO)* op dat vooral vrouwen het slachtoffer zijn van deze aansprakelijkheid. In de praktijk zijn zij het veelal die de belastingschulden van hun echtgenoot mogen betalen. Vroeger gold deze aansprakelijkheid voor 5 jaar. De ideale oplossing zou erin bestaan de aansprakelijkheid van de echtgenoot inzake belastingschulden af te schaffen, zodra er aparte belastingaangifte wordt gedaan, dus vanaf de feitelijke scheiding.

Mevrouw Joke Schauvliege (CVP) wijst erop dat het gevaar voor misbruiken in dat geval niet denkbeeldig is. Door het opgeven van een fictieve woonplaats zou er belastingfraude gepleegd kunnen worden.

Mevrouw Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) en *mevrouw Colette Burgeon (PS)* merken op dat de aansprakelijkheid door een recente maatregel reeds is teruggebracht tot 2 jaar. De huidige voorstellen van de minister van Financiën gaan in de goede richting en tonen aan dat de minister bereid is dit probleem ten gronde aan te pakken. Daarom wordt ervoor gepleit de maatregelen te ondersteunen die nu op tafel liggen.

Voorzitter, Mevrouw Els Van Weert (VU&ID) stelt voor dat de ontwerptekst op dit punt ongewijzigd blijft.

Mevrouw Jacqueline Herzet (PRL FDF MCC) vindt dat het advies ook uitdrukkelijk melding moet maken van de maatregelen die de regering reeds genomen heeft. Om de discriminatie tussen mannen en vrouwen op het vlak van de personenbelasting ongedaan te maken, heeft de huidige minister van Financiën reeds heel wat verwezenlijkt. De spreekster stelt voor deze realisaties in de tekst op te nemen.

Er moet zeker verwezen worden naar de in de regeringsverklaring opgenomen maatregelen inzake belastinghervorming die betrekking hebben op de decumul van de andere dan bedrijfsinkomsten. Hiermee wordt een einde gemaakt aan de discriminatoire behandeling van de echtgenote die onroerend goed in eigendom heeft. Thans worden de andere dan bedrijfsinkomsten (onroerende en roerende inkomsten, diverse) immers samengevoegd bij de inkomsten van de echtgenoot met de hoogste inkomsten, zodat eerstgenoemde inkomsten worden belast tegen de hoogste marginale aanslagvoet van het gezin.

Deze belangrijke discriminatie mag zeker niet ontbreken op de inventaris van genderdiscriminaties inzake inkomstenbelastingen.

En ce qui concerne la recommandation de supprimer la responsabilité du conjoint en matière de dettes fiscales à partir de la deuxième année, *Mme Kristien Grauwels (AGALEV-ECOLO)* fait observer que ce sont essentiellement les femmes qui sont victimes de cette responsabilité. Dans la pratique, ce sont souvent elles qui doivent payer les dettes fiscales de leur conjoint. Autrefois, cette responsabilité s'étendait sur cinq ans. La solution idéale consisterait à supprimer la responsabilité du conjoint en matière de dettes fiscales dès qu'une déclaration fiscale distincte est faite, c'est-à-dire à partir de la séparation de fait.

Mme Joke Schauvliege (CVP) fait observer que le risque d'abus n'est pas négligeable en l'occurrence. Il serait en effet possible de frauder le fisc en déclarant un domicile fictif.

Mme Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) et *Mme Colette Burgeon (PS)* font observer qu'une mesure récente a d'ores et déjà ramené cette responsabilité à deux ans. Les propositions actuelles du ministre des Finances vont dans le bon sens et montrent que le ministre est disposé à s'attaquer sérieusement à ce problème. Aussi demandent-elles que l'on soutienne les mesures qui sont actuellement sur la table.

Mme Els Van Weert (VU&ID), présidente, propose de ne pas modifier le projet de texte sur ce point.

Mme Jacqueline Herzet (PRL FDF MCC) estime que l'avis doit également faire explicitement état des mesures que le gouvernement a déjà prises. L'actuel ministre des Finances a déjà pris de nombreuses mesures afin d'éliminer toute discrimination entre hommes et femmes dans le domaine de l'impôt des personnes physiques. L'intervenante propose de reprendre ces mesures dans le texte.

Il faut certainement renvoyer aux mesures en matière de réforme fiscale figurant dans la déclaration gouvernementale et qui concernent le décumul des revenus autres que les revenus professionnels. Il est ainsi mis fin au traitement discriminatoire de l'époux qui possède un bien immobilier. Actuellement, les revenus autres que les revenus professionnels (revenus immobiliers et mobiliers, revenus divers) sont en effet ajoutés aux revenus de l'époux dont les revenus sont les plus élevés, si bien que les revenus précités sont taxés au taux d'imposition marginal le plus élevé du ménage.

Cette discrimination importante ne peut certainement pas être absente de l'inventaire des discriminations basées sur le sexe en matière d'impôts sur les revenus.

Mevrouw Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) wijst erop dat de echte discriminatie schuilt in art. 252 van het WIB dat nog steeds de mogelijkheid biedt om de onroerende voorheffing op de inkomsten uit de onroerende goederen van de vrouw te vestigen op naam van de man. Ze is het wel eens met de voorstellen van mevrouw Herzet, maar ze beschouwt ze eerder als een eerste stap in de richting van de individualisering van de fiscaliteit en niet zozeer als een maatregel die een grotere gelijkheid tussen man en vrouw tot stand brengt.

Mevrouw Colette Burgeon (PS) snijdt het probleem van de uitkeringen tot onderhoud aan. Overschrijden deze uitkeringen een bepaalde drempel, dan vloeit bvb. het geld dat jongeren met een studentenjob verdienen, bijna volledig naar de fiscus.

De vertegenwoordigster van de minister merkt op dat er binnenkort hieromtrent een aantal maatregelen zullen worden genomen. De drempel is trouwens reeds opgetrokken tot 136.000 BEF (geïndexeerd bedrag).

Mevrouw Burgeon (PS) en mevrouw Karine Lalieux (PS) merken op dat er ondanks de optrekking van deze bovengrens mogelijk toch geen sprake meer is van een «kind ten laste», indien dat kind voor meer dan 136.000 frank (geïndexeerd bedrag) aan eigen inkomsten heeft.

Door het begrip «inkomsten» anders te definiëren, kan men in de toekomst vermijden dat kinderen van gescheiden ouders gediscrimineerd worden ten opzichte van andere kinderen.

Inzake de belastingvermindering voor het langetermijnsparen vestigt *mevrouw Colette Burgeon (PS)* er de aandacht op dat het leeftijdsverschil tussen man en vrouw vroeger voortvloeide uit het verschil in pensioenleeftijd tussen man en vrouw. Door de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels wordt de pensioenleeftijd van de vrouwelijke gerechtigden gradueel verhoogd. Naar analogie hiervan moet dus ook voor vrouwen de leeftijdsgrens voor het sluiten van een levensverzekering tot 65 jaar opgetrokken worden.

Mevrouw Simonne Creyf (CVP) merkt op dat zij een wetsvoorstel heeft ingediend in de Commissie voor de Financiën en de Begroting om de leeftijdsgrens voor de fiscale aftrekbaarheid van levensverzekeringspremies in het kader van het langetermijnsparen ook voor vrouwen op 65 jaar te brengen. Tijdens de bespreking heeft de minister van Financiën zich akkoord verklaard met haar voorstellen.

Mme Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) fait observer que la véritable discrimination réside toujours dans l'article 252 du CIR, qui permet encore d'établir au nom du mari le précompte immobilier afférent aux revenus des biens immobiliers de la femme. Si elle marque son accord sur les propositions de Mme Herzet, elle les considère toutefois plutôt comme un premier pas vers l'individualisation de la fiscalité, et pas tellement comme une mesure visant à accroître l'égalité entre homme et femme.

Mme Colette Burgeon (PS) aborde le problème des pensions alimentaires. Si ces pensions dépassent un certain plafond, les revenus que les jeunes perçoivent pour l'accomplissement d'un job d'étudiant sont quasi complètement absorbés par le fisc.

La représentante du ministre fait observer qu'un certain nombre de mesures seront prochainement prises en la matière. Le plafond a du reste déjà été porté à 136 000 francs (montant indexé).

Mme Colette Burgeon (PS) et Mme Karine Lalieux (PS) font observer que malgré le relèvement de ce plafond, l'enfant peut ne plus être considéré comme « enfant à charge » s'il perçoit des revenus propres d'un montant supérieur à 136 000 francs (montant indexé).

En définissant différemment la notion de « revenus », on peut éviter qu'à l'avenir, les enfants de parents divorcés fassent l'objet d'une discrimination par rapport aux autres enfants.

En ce qui concerne la réduction d'impôt sur l'épargne à long terme, *Mme Colette Burgeon (PS)* attire l'attention sur le fait que la différence d'âge entre homme et femme découlait par le passé de la différence en matière d'âge de la pension entre homme et femme. La loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions relève progressivement l'âge d'admission à la pension des bénéficiaires féminins. Il faudrait dès lors, par analogie, porter également à 65 ans pour les femmes la limite d'âge pour contracter une assurance-vie.

Mme Simonne Creyf (CVP) fait observer qu'elle a déposé une proposition de loi, qui a été examinée en commission des Finances et du Budget, afin de porter, pour les femmes aussi, à 65 ans la limite d'âge pour la déductibilité fiscale des primes d'assurance-vie dans le cadre de l'épargne à long terme. Au cours de la discussion, le ministre des Finances a marqué son accord sur ses propositions.

Bij de bespreking van de progressie der belastingen (punt B.1) merkt *mevrouw Jacqueline Herzet (PRL FDF MCC)* op dat de ontwerp tekst tegelijkertijd conclusies trekt en vraagt om een studie uit te voeren. Zij stelt de vraag hoe men nu reeds met besluiten naar voor kan komen zonder over voldoende cijfer- en analysegegevens te beschikken, aangezien er nog studiewerk moet worden verricht. Is het niet aangewezen eerst een verzoek te richten tot de minister van Financiën om de cijfergegevens uit de studie van Thérèse Meunier bij te werken ?

Mevrouw Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) antwoordt dat de studie van Thérèse Meunier nog steeds beschouwd wordt als een standaardwerk. Op grond van de resultaten van deze studie kunnen er dus reeds conclusies worden getrokken. Bijkomend onderzoek moet nagaan of de vaststellingen van Thérèse Meunier niet op een aantal punten moeten worden bijgesteld. Er is in elk geval behoefte aan betrouwbare statistische gegevens. Om binnen het Adviescomité tot een consensus te kunnen komen, stelt de spreekster voor de passage over de nefaste gevolgen van de progressiviteit van de belastingen te schrappen en te vervangen door een door mevrouw Cahay-André en mevrouw Herzet voorgestelde herformulering.

Mevrouw Jacqueline Herzet (PRL FDF MCC) merkt op dat fiscale voordelen maar kunnen toegekend worden aan personen die effectief belastingen betalen. Wie weinig of geen belastingen betaalt omdat zijn inkomsten onder de belastbare drempel liggen, kan ook geen aanspraak maken op een fiscaal voordeel. Het toekennen van een fiscaal voordeel heeft dus niets te maken met een of andere vorm van discriminatie.

Het advies moet ook rekening houden met de sociale voordelen die aan de lage inkomenscategorieën worden toegekend. De spreekster suggereert dat het verband onderzocht zou worden tussen het niet in aanmerking komen voor fiscale voordelen en het verkrijgen van sociale voordelen. Hierbij moet worden nagegaan of de sociale voordelen die niet ten kohiere gebrachte personen toegekend krijgen, het uit de niet-inkohiering voortvloeiende verlies van belastingvoordelen voldoende compenseren.

Mevrouw Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) is gekant tegen het tot stand brengen van een koppeling tussen fiscale en sociale voordelen. In eerste instantie spitst men zich beter toe op een analyse van de fiscale voordelen. Het zal bijzonder moeilijk zijn om de sociale voordelen correct te berekenen.

Mevrouw Simonne Creyf (CVP) stelt voor om in elk geval het idee van mevrouw Cahay-André en mevrouw

S'agissant de la progressivité de l'impôt (point B.1), *Mme Jacqueline Herzet (PRL FDF MCC)* fait observer que le projet dans le texte formule, des conclusions tout en demandant la réalisation d'une étude. Elle demande comment on peut déjà formuler des conclusions alors que l'on ne dispose pas de suffisamment de chiffres et d'éléments d'analyse, étant donné que des études doivent encore être réalisées. Ne s'indiquerait-il pas de demander d'abord au ministre des Finances d'actualiser les données chiffrées fournies par l'étude de Thérèse Meunier ?

Mme Marie-Thérèse Coenen (ECOLO-AGALEV) précise que l'étude de Thérèse Meunier est toujours considérée comme un travail de référence. Des conclusions peuvent donc déjà être tirées sur la base des résultats de cette étude. Une étude complémentaire doit déterminer si les constatations de Thérèse Meunier ne doivent pas être actualisées sur un certain nombre de points. Il faut en tout cas disposer de données statistiques fiables. Pour pouvoir parvenir à un consensus au sein du Comité d'avis, l'intervenante propose de supprimer le passage sur les effets néfastes de la progressivité des impôts et de le remplacer par la disposition proposée par MMmes Cahay-André et Herzet.

Mme Jacqueline Herzet (PRL FDF MCC) fait observer que les avantages fiscaux ne peuvent être octroyés qu'aux personnes qui paient effectivement des impôts. Celui qui ne paie pas ou presque pas d'impôts parce que ses revenus se situent en dessous du seuil imposable ne peut pas non plus prétendre à un avantage fiscal. L'octroi d'un avantage fiscal n'a donc rien à voir avec l'une ou l'autre forme de discrimination. L'avis doit aussi tenir compte des avantages sociaux qui sont accordés aux bénéficiaires de revenus modestes. L'intervenante propose que l'on étudie le lien entre le fait de ne pas entrer en ligne de compte pour l'octroi d'avantages fiscaux et le fait de bénéficier d'avantages sociaux. Il faut vérifier à cet égard si les avantages sociaux que les personnes non enrôlées se voient attribuer compensent suffisamment la perte d'avantages fiscaux résultant du non-enrôlement.

Mme Marie-Thérèse Coenen (ECOLO-AGALEV) est opposée à l'établissement d'un lien entre avantages fiscaux et avantages sociaux. Il vaudrait mieux, dans un premier temps, procéder à une analyse des avantages fiscaux. Il sera particulièrement difficile d'évaluer correctement les avantages sociaux.

Mme Simonne Creyf (CVP) propose d'insérer de toute façon dans l'avis l'idée de Mme Cahay-André et

Herzet inzake een evaluatie van de samenhang tussen fiscaal en sociaal beleid in het advies op te nemen.

Mevrouw Pierrette Cahay-André (PRL FDF MCC) meent dat men alleszins moet vermijden dat als gevolg van allerlei goedbedoelde maatregelen mensen die werken tegen het minimumloon minder goed af zijn dan mensen die leven van een uitkering. Wie werk aanvaardt, moet daarvoor financieel beloond worden.

Mevrouw Colette Burgeon (PS) wijst erop dat de kosten voor kinderopvang maar voor maximaal 450 BEF per dag aftrekbaar zijn.

Mevrouw Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) meent dat men ernaar moet streven om elk kind fiscaal gelijk te behandelen.

Mevrouw Jacqueline Herzet (PRL FDF MCC) wijst erop dat de toekenning van het huwelijksquotiënt toch geen discriminerende maatregel is. Wie dat beweert, stelt de fiscaliteit van het gezin in vraag. Bovendien zijn er geen cijfergegevens of recente studies voorhanden om een aantal – intuïtief aangevoelde – vormen van discriminatie te staven. Het is dus aangewezen om eerst een studie te laten uitvoeren en nu nog niet vooruit te lopen op de conclusies van die studies.

Mevrouw Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) vindt dat de negatieve facetten van het huwelijksquotiënt niet onderbelicht mogen blijven. Het huwelijksquotiënt leidt ertoe dat vrouwen die eigen inkomsten wensen te verwerven, hiervoor fiscaal bestraft worden. De toetreding van vrouwen tot de arbeidsmarkt wordt erdoor afgeremd.

Mevrouw Karine Lalieux (PS) stelt voor om de formulering van de ontwerptekst aan te passen door niet meer te stellen dat het huwelijksquotiënt discriminerend is, maar door er wel op te wijzen dat de toepassing van het huwelijksquotiënt een aantal nefaste effecten heeft.

Voorzitter, Mevrouw Els Van Weert (VU&ID) merkt op dat het ontwerpadvies zich reeds uitspreekt voor een individualisering. Deze tendens moet in de toekomst steeds meer de norm worden. Om niet de indruk te geven dat er reeds vooruit wordt gelopen op de resultaten van de studies, stelt de spreekster voor de passage te schrappen waarin expliciet wordt gesteld dat de het huwelijksquotiënt niet zorgt voor gelijkheid tussen man en vrouw.

de Mme Herzet de faire procéder à une évaluation de la cohérence entre la politique fiscale et la politique sociale.

Mme Pierrette Cahay-André (PRL FDF MCC) estime qu'il convient en tout cas d'éviter qu'à la suite de toute une série de mesures bien intentionnées, les travailleurs qui perçoivent le salaire minimum soient moins bien lotis que les personnes vivant d'une allocation. Quiconque accepte un travail doit en être récompensé sur le plan financier.

Mme Colette Burgeon (PS) fait observer que les frais déductibles pour la garde d'enfants sont plafonnés à 450 francs par jour.

Mme Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) estime qu'il faut s'efforcer de faire en sorte que chaque enfant bénéficie du même traitement fiscal.

Mme Jacqueline Herzet (PRL FDF MCC) souligne que l'octroi du quotient conjugal n'est quand même pas une mesure discriminatoire. Affirmer qu'il en serait ainsi revient à remettre en question la fiscalité des ménages. En outre, un certain nombre de formes de discrimination – perçues intuitivement – ne peuvent être étayées faute de données chiffrées ou d'études récentes. Il s'indique dès lors de faire d'abord réaliser une étude et de ne pas encore anticiper sur les conclusions de cette étude.

Mme Marie-Thérèse Coenen (AGALEV-ECOLO) estime qu'il ne faut pas sous-estimer les aspects négatifs du quotient conjugal. L'application de ce quotient a en effet pour conséquence de pénaliser fiscalement les femmes qui souhaitent acquérir des revenus propres, ce qui entrave l'accès des femmes au marché du travail.

Mme Karine Lalieux (PS) propose d'adapter la formulation du projet d'avis en ne disant plus que le quotient conjugal est discriminatoire, mais en soulignant que l'application du quotient conjugal a un certain nombre d'effets néfastes.

Mme Els Van Weert (VU&ID), présidente, fait observer que le projet d'avis se prononce déjà pour une individualisation. À l'avenir, cette tendance devra devenir de plus en plus la norme. Afin de ne pas donner l'impression d'anticiper sur les résultats des études, l'intervenante propose de supprimer le passage indiquant explicitement que le quotient conjugal n'est pas un facteur d'égalité entre homme et femme.

Verder wenst ze dat het adviescomité er in zijn slot-conclusie op aandringt dat er in de eerste plaats maatregelen worden genomen om alle vormen van directe discriminatie weg te werken.

IV. — STEMMING

Op basis van de opmerkingen die werden gemaakt tijdens de bespreking, brengen de leden van het Adviescomité voor Maatschappelijke Emancipatie bij consensus een aantal wijzigingen aan in het door mevrouw *Marie-Thérèse Coenen* opgestelde ontwerpadvies.

Het aldus gewijzigde ontwerpadvies, waarvan de tekst volgt onder punt V, wordt eenparig aangenomen.

De rapporteurs,

Kristien GRAUWELS
Marie-Thérèse COENEN

De voorzitter,

Els VAN WEERT

Elle souhaite par ailleurs que, dans sa conclusion, le comité d'avis insiste pour que l'on prenne avant tout des mesures visant à éliminer toutes les formes de discrimination directe.

IV. — VOTE

Sur la base des observations formulées au cours de la discussion, les membres du Comité d'avis pour l'émancipation sociale s'accordent pour apporter un certain nombre de modifications au projet d'avis rédigé par Mme Marie-Thérèse Coenen.

Le projet d'avis, tel qu'il a été modifié et dont le texte est reproduit ci-après, est adopté à l'unanimité.

Les rapporteuses,

Kristien GRAUWELS
Marie-Thérèse COENEN

La présidente,

Els VAN WEERT

V. — ADVIES

De regering heeft een ambitieus hervormingsbeleid aangekondigd wat de hervorming van de personenbelasting betreft. Tezelfdertijd heeft ze zich ertoe verbonden maatregelen te nemen die zich neutraal verhouden ten opzichte van welke levenskeuze ook. Het Adviescomité steunt de regering in dat streven, maar stelt niettemin vast dat er op het vlak van de personenbelasting nog steeds sprake is van discriminatie tussen mannen en vrouwen. Die vormen van discriminatie beïnvloeden de levenskeuze van vrouwen, alsook hun inkomsten en welstandsniveau.

Na hoorzittingen met deskundigen en vertegenwoordigers van de NGO's die de fiscale discriminatie tussen mannen en vrouwen onder de loep hebben genomen, brengt het Adviescomité de hieronder opgenomen aanbevelingen uit. Vooraf wordt nog aangestipt dat de vastgestelde vormen van discriminatie direct of indirect van aard kunnen zijn, en voorts ook te maken kunnen hebben met de gezinssituatie.

A) Wat de directe vormen van discriminatie betreft :

1. Het Adviescomité steunt de maatregelen van de minister van Financiën om de aansprakelijkheid van de echtgenoot inzake belastingschulden af te schaffen, in geval van feitelijke scheiding en wel vanaf het tweede jaar. Deze aanbeveling gaat voornamelijk vrouwen aan. Het Adviescomité vraagt de minister terzake de nodige spoed aan de dag te leggen, teneinde die maatregel te kunnen toepassen op alle, momenteel nog niet afgehandelde dossiers.

1bis. Het Adviescomité stemt in met de in de regeringsverklaring opgenomen maatregelen inzake belastinghervorming die betrekking hebben op de decumul van de andere dan bedrijfsinkomsten. Aldus wordt een einde gemaakt aan de discriminatoire behandeling van de echtgenote die onroerend goed in eigendom heeft. Thans worden de andere dan bedrijfsinkomsten (onroerende en roerende inkomsten, diverse) immers gevoegd bij de inkomsten van de echtgenoot met de hoogste inkomsten, zodat de eerstgenoemde inkomsten worden belast tegen de hoogste marginale aanslagvoet van het gezin.

2. Het Adviescomité vraagt dat de minister de andere, aan het licht gebrachte vormen van directe discriminatie bekijkt en *ad hoc*-maatregelen neemt om er een einde aan te maken. Het gaat dan meer bepaald om:

V. — AVIS

Le gouvernement a annoncé une politique ambitieuse de réforme de l'impôt des personnes physiques. Il s'est simultanément engagé à prendre des mesures dont l'incidence ne dépend pas des choix de vie. Le Comité d'avis soutient le gouvernement sur ce plan, mais constate néanmoins qu'il subsiste des discriminations entre les hommes et les femmes dans le domaine de l'impôt des personnes physiques et que ces discriminations influencent les choix de vie des femmes ainsi que leurs revenus et leur niveau de bien-être.

Après avoir entendu les experts et les représentants des ONG qui ont étudié la question des discriminations entre les hommes et les femmes dans la fiscalité, le Comité d'avis formule les recommandations suivantes. Signalons préalablement que les discriminations constatées peuvent être directes ou indirectes et être liées à la situation du ménage.

A) *En ce qui concerne les discriminations directes :*

1. Le Comité d'avis soutient les mesures du ministre des Finances visant à supprimer la responsabilité du conjoint en matière de dettes fiscales, en cas de séparation de fait, et ce, à partir de la deuxième année. Cela concerne surtout les femmes. Le Comité d'avis demande au ministre de faire diligence pour mettre cette mesure en application pour tous les dossiers qui sont en cours actuellement.

1bis. Le Comité d'avis approuve les mesures de réforme fiscale annoncées dans la déclaration gouvernementale et visant le décumul des revenus autres que professionnels. Il sera ainsi mis fin au traitement discriminatoire de l'épouse propriétaire de biens immobiliers. En effet, actuellement, les revenus autres que professionnels (immobiliers, mobiliers, divers) sont additionnés aux revenus du conjoint qui a les revenus les plus élevés et ils sont taxés aux taux marginal le plus élevé du ménage.

2. Le Comité d'avis demande au ministre de prendre en considération les autres discriminations directes qui ont été mises en évidence et de prendre des mesures *ad hoc* pour les supprimer. Il s'agit :

- de verschillende pensioenleeftijd die geldt voor belastingverminderingen op grond van de individuele kaderpremies voor levensverzekeringen. Mannen moeten die overeenkomsten sluiten vóór hun vijfenzestigste, vrouwen vóór hun zestigste. Als gevolg van de wijzigingen in de pensioenwetgeving zou de leeftijdsgrens voor vrouwen ook gradueel tot vijfenzestig jaar moeten worden verhoogd ;

- artikel 252 van het WIIIB 92 biedt nog steeds de mogelijkheid de onroerende voorheffing op de inkomsten uit onroerende goederen van de vrouw te vestigen op naam van de man;

- wat de bedrijfsvoorheffing betreft, bepaalt bijlage III, hoofdstuk I, afdeling 2, van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, dat «[w]anneer beide echtgenoten beroepsinkomsten verkrijgen (...) de verminderingen wegens gezinslasten (...) aan de man [worden] verleend.» Een van de gevolgen daarvan is dat de vermindering niet op de inkomsten van de vrouw kan worden toegepast, indien de inkomsten uit de beroepsactiviteit van de man niet in België worden belast. In het omgekeerde geval komt de vermindering daarentegen wél de man ten goede.

B) Wat de indirecte vormen van discriminatie betreft :

1. Het Adviescomité wijst de minister van Financiën erop dat de progressie der belastingen zwaarder weegt voor vrouwen dan voor mannen.

Volgens een studie van Thérèse Meunier met betrekking tot de belastingaangiften van 1990 (inkomsten van 1989) lagen de inkomsten van vrouwen een tiental jaar geleden gemiddeld 25 tot 30% onder het niveau van die van mannen, waren vrouwen goed voor 44% van de belastingplichtigen, gaven zij slechts 32% van de belastbare inkomsten aan, betaalden zij 31 % van de belastingen en bedroeg de tijdens de beschouwde periode op hen toegepaste aanslagvoet gemiddeld 22,4%.

Mannen maakten 56% van de belastingplichtigen uit, namen 68% van de belastbare inkomsten voor hun rekening en betaalden 69% van de belastingen; de op hen toegepaste aanslagvoet bedroeg tijdens diezelfde periode 23,4%.

Het Adviescomité wenst dat de minister van Financiën de uit de studie van mevrouw Thérèse Meunier gehaalde cijfergegevens en vergelijkende analyses bijwerkt. Volgens die studie weegt de progressiviteit van de belastingen zwaarder voor de vrouwen dan voor de mannen.

- de la différenciation en ce qui concerne l'âge de la retraite pris en considération pour la réduction d'impôt sur la base de primes-cadres individuelles pour l'assurance-vie. Ces contrats doivent avoir été conclus avant l'âge de 65 ans pour un homme et de 60 ans pour une femme. Compte tenu des modifications apportées à la législation en matière de pensions, la limite d'âge pour les femmes devrait également être portée progressivement à 65 ans ;

- de l'article 252 du CIR 1992, qui permet toujours que le précompte immobilier afférent aux revenus des biens immobiliers de la femme soit établi au nom du mari ;

- En ce qui concerne le précompte professionnel, l'annexe III de l'arrêté d'exécution du CIR 92 prévoit en son chapitre 1er, section 2, que « quand les deux conjoints bénéficient de revenus professionnels, les réductions pour charges de famille doivent être accordées au mari ». L'une des conséquences est que si le mari exerce une activité professionnelle dont les revenus ne sont pas imposés en Belgique, la réduction ne peut pas être accordée sur les revenus de la femme. Dans la situation inverse, la réduction est par contre accordée au mari.

B) En ce qui concerne les discriminations indirectes :

1. Le Comité d'avis attire l'attention du ministre des Finances sur le fait que la progressivité de l'impôt pèse plus lourdement sur les femmes que sur les hommes.

Selon les travaux de Thérèse Meunier, pour la déclaration fiscale de 1990 (revenus de 1989), les revenus des femmes sont en moyenne de 25 à 30 % inférieurs à ceux des hommes, les femmes représentent 44 % des contribuables, elles déclarent 32 % des revenus imposables, payent 31 % des impôts et leur taux d'imposition moyen était de 22,4 % pour la période observée.

Les hommes représentaient 56 % des contribuables, déclaraient 68 % des revenus imposables, payaient 69 % des impôts et leur taux d'imposition moyen était de 23,4 %.

Le Comité d'avis demande que le ministère des Finances actualise les données et les analyses comparatives provenant de l'étude de Mme Thérèse Meunier. Selon cette étude, la progressivité de l'impôt pèse plus lourdement sur les femmes que les hommes.

2. Omdat ze onder de belastbare drempel liggen, worden de laagste inkomens niet ten kohiere gebracht. Dat was het geval voor 14% van de bevolking. Tal van fiscale voordelen gaan dus aan hen voorbij, zoals: aftrek van beroepskosten, kosten voor kinderopvang, hypotheekleningen, levensverzekeringen, pensioensparen, giften, PWA-diensten,... Die fiscale voordelen bereiken dan weer niet of slechts gedeeltelijk de ten kohiere gebrachte ingezetenen die geen belastingen betalen, of zo weinig dat zij niet ten volle aanspraak kunnen maken op belastingvrijstellingen of -verminderingen. Aangezien die belastingplichtigen niet ten kohiere werden gebracht, is niets geweten over hun inkomstenniveau, noch over de samenstelling van hun gezin. Studies over armoede tonen aan dat die groep van mensen wellicht voornamelijk bestaat uit vrouwen met een of meer kinderen ten laste.

Het Adviescomité vraagt de minister van Financiën en de minister van Sociale Zaken een evaluatie te laten uitvoeren om na te gaan of de sociale voordelen die voormelde, niet ten kohiere gebrachte personen toegekend krijgen, het uit de niet-inkohiering voortvloeiende verlies van belastingvoordelen op een of andere wijze compenseren.

3. Het Adviescomité erkent dat die verschillen in behandeling tussen burgers kunnen worden uitgevlakt via de formule van een belastingkrediet voor kinderen ten laste van ouders die te weinig verdienen om ten volle aanspraak te maken op vrijstellingen. Maar een belastingkrediet is een uitgesteld inkomen en heeft als dusdanig alleen betrekking op de inkomens van werknemers, dus niet op vervangingsinkomens of sociale uitkeringen.

Om een beter inzicht in deze aangelegenheid te krijgen, vraagt het Adviescomité dat de minister van Financiën een diepgaande studie laat uitvoeren met betrekking tot die categorie van «niet-belastingplichtigen» of «kleine belastingplichtigen». Het Adviescomité vraagt ook dat er na één jaar een evaluatie komt van de weerslag van het belastingkrediet op de inkomsten van de gezinnen en op hun welstandsniveau. Het Adviescomité is van oordeel dat parallel daarmee de mogelijke weerslag moet worden nagegaan van de directe verhoging van de sociale uitkeringen, inzonderheid de kinderbijslag, op het levenspeil van de gezinnen. Die uitkeringen komen rechtstreeks de gezinnen uit de meest bescheiden inkomenscategorieën ten goede en zijn *in real time* afgestemd op de kosten die de opvoeding van kinderen met zich brengt.

2. Parce qu'ils sont inférieurs au seuil imposable, les revenus les plus faibles ne sont pas enrôlés. Il en allait ainsi pour 14 % de la population. Les titulaires de ces revenus se voient par conséquent privés de toute une série d'avantages fiscaux, à savoir : déduction des frais professionnels, des frais de garde des enfants, des emprunts hypothécaires, des assurances-vie, de l'épargne-pension, des dons, des services ALE... De nouveau, ces avantages fiscaux ne profitent pas ou ne profitent qu'en partie aux résidents enrôlés qui ne paient pas d'impôts ou qu'en paient si peu qu'ils ne peuvent profiter pleinement des abattements ou réductions d'impôt. Vu l'absence d'enrôlement, on ne sait rien du niveau de revenus de ces contribuables, ni de la composition des ménages concernés. Les études sur la pauvreté montrent qu'il s'agit sans doute majoritairement de femmes, ayant en charge un ou plusieurs enfants.

Le Comité d'avis demande au ministre des Finances et au ministre des Affaires sociales de faire procéder à une évaluation afin de déterminer si les avantages sociaux que les personnes précitées non enrôlées se voient attribuer compensent, de l'une ou l'autre manière, la perte d'avantages fiscaux résultant du non-enrôlement.

3. Le Comité d'avis reconnaît que la formule du crédit d'impôt pour enfants à charge de parents dont les revenus sont insuffisants pour pouvoir bénéficier pleinement de l'abattement est une réponse à ce problème d'équité entre les citoyens. Mais le crédit d'impôt est un revenu différé et ne concerne que les revenus salariés et non les revenus de remplacement ni les allocations sociales.

Pour y voir clair, le Comité d'avis demande au ministre des Finances de faire procéder à une étude approfondie sur cette catégorie de « non contribuables » ou de « petits contribuables ». Il demande d'évaluer après une période d'un an l'impact de la formule du crédit d'impôt sur les ressources des ménages et sur leur niveau de bien-être. Le Comité d'avis est d'avis d'étudier parallèlement l'impact que pourrait avoir l'augmentation directe des allocations sociales, et des allocations familiales en particulier, sur le niveau de vie des ménages. Celles-ci bénéficient directement aux familles les plus modestes et prennent en compte le coût immédiat de l'éducation des enfants.

4. Er wordt geen rekening gehouden met een aantal kosten voor kinderen ten laste. Het Adviescomité wijst erop dat geen belastingaftrek mogelijk is voor het oppassen van zieke kinderen, voor de kosten voor de opvang van kinderen van meer dan drie jaar of voor de kinderen die door familieleden en/of kennissen worden opgevangen. Nochtans geeft de opvang van een eigen kind recht op een belastingvrijstelling van 13.000 Belgische frank van de inkomsten en zijn de kosten voor opvang door een derde voor maximaal 450 BEF per dag aftrekbaar.

Volgens het Adviescomité zou moeten worden gestreefd naar een harmonisatie van de opvangkosten en van de vrijstellingen voor kinderen ten laste, ongeacht de rang van het kind. Een andere mogelijkheid zou erin bestaan de belastinguitgaven voor kinderlast (40 miljard Belgische frank) te verlagen en de sociale uitkeringen en de kinderbijslag te verhogen aangezien ook gezinnen wier inkomen lager ligt dan het belastbaar minimum die prestaties genieten.

5. Het Adviescomité is het eens met de aanbeveling van de vrouwenverenigingen dat na een feitelijke scheiding of een echtscheiding de ouder die de bewaring van het kind of de kinderen heeft ervan in kennis moet worden gesteld dat hij in naam van het kind dat een uitkering tot onderhoud geniet een verklaring moet invullen. Dat probleem kan eenvoudig worden opgelost door op de belastingaangifte een afzonderlijk vak toe te voegen en een uitvoerige uitleg op te nemen in de toelichting bij de belastingaangifte. Het Adviescomité vraagt aan de terzake bevoegde minister dat spoedig en zo mogelijk voor de inkohiering 2001 te verwezenlijken.

Het Adviescomité constateert dat de uitkeringen tot onderhoud die doorgaans door de vader aan de kinderen worden betaald, tegen het marginaal aanslagtarief (40-45 %) aftrekbaar zijn. De ouder met kinderlast, meestal de moeder, geniet het belastingvoordeel dat wordt verleend per «kind ten laste». Voor dat voordeel geldt echter het laagste tarief (25 %). Het Adviescomité beveelt een afstemming van het belastingtarief aan.

In verband met de gelijkheid tussen gehuwde of samenwonende koppels en gescheiden koppels merkt het Adviescomité op dat de fiscale aftrekbaarheid van de alimentatie de ouder bevoordeelt die ze betaalt, maar niet de ouder die thuis zijn kind opvoedt en zijn ouderschap dus volledig op zich neemt.

4. En ce qui concerne les enfants à charge, il existe une série de frais qui ne sont pas pris en compte. Le Comité d'avis fait remarquer qu'aucune déduction fiscale n'est possible en cas de garde d'enfants malades, pour les frais de garde d'enfants de plus de trois ans, pour les enfants gardés par des membres de la famille et/ou des connaissances. Or, la garde de son enfant donne droit à une exemption d'impôt à concurrence de 13.000 francs de ses revenus et les frais de garde par un tiers sont déductibles à concurrence de 450 FB par jour.

Le Comité d'avis est d'avis de tendre vers une harmonisation des frais de garde et des exonérations pour enfants à charge, quel que soit le rang de l'enfant. Une autre piste serait de réduire les dépenses fiscales pour enfants à charge (40 milliards de francs) et d'augmenter les prestations sociales et les allocations familiales, étant donné qu'elles bénéficient aussi aux familles dont les revenus sont inférieurs au revenu imposable.

5. Le Comité d'avis fait sienne la recommandation des associations des femmes, selon laquelle il convient, après une séparation de fait ou un divorce, d'informer le parent qui a la garde du ou des enfants qu'il doit remplir une déclaration au nom de l'enfant qui bénéficie d'une pension alimentaire. Ce problème peut être aisément résolu par l'ajout d'un cadre distinct à la déclaration d'impôt et par une information circonstanciée dans la note explicative qui accompagne le formulaire de la déclaration d'impôt. Le Comité d'avis demande au ministre compétent de concrétiser ce point rapidement, si possible pour l'enrôlement 2001.

Le Comité d'avis constate que les pensions alimentaires versées généralement par le père aux enfants sont déductibles au taux d'imposition marginal (40-45 %). Le parent ayant la garde des enfants, généralement la mère, bénéficie de l'avantage fiscal conféré par « l'enfant à charge ». Cet avantage est toutefois calculé au taux le plus bas (25 %). Le Comité d'avis recommande une harmonisation du taux fiscal.

En ce qui concerne l'égalité entre les couples mariés ou cohabitants et les couples séparés, le Comité d'avis fait remarquer que la déductibilité fiscale de la pension alimentaire favorise le parent qui paie une pension alimentaire, mais non le parent qui assure l'éducation de son enfant sous son toit et qui assume donc pleinement sa parenté.

Voorts stipt het Adviescomité aan dat er, ondanks een optrekking van de bovengrens, mogelijk toch geen sprake is van een «kind ten laste», indien dat kind voor meer dan 136.000 frank (geïndexeerd bedrag) aan eigen inkomsten heeft.

Het begrip «inkomsten» behelst immers zowel de uitkeringen tot onderhoud als de inkomsten die het kind als jobstudent ontvangt. Een kind van ouders die gescheiden leven of uit de echt zijn gescheiden, wordt dus gediscrimineerd ten opzichte van de andere kinderen, want het zit al sneller aan die bovengrens ingevolge de cumulatie met de uitkeringen tot onderhoud.

Het Adviescomité vraagt de minister dan ook het begrip «inkomsten» anders te omschrijven, zodat die cumulatie kan worden voorkomen.

C) In verband met de maatregelen die ongelijkheden in het leven roepen :

Er zijn tevens een aantal belastingmaatregelen die weliswaar niet discriminerend zijn, maar dan toch gevolgen hebben die ongelijkheden in het leven roepen. Ze betreffen voornamelijk de vrouwen.

Bovendien verlenen sommige maatregelen geen enkele zelfstandigheid en openen ze voor de vrouw geen enkel eigen recht.

Het Adviescomité is het erover eens dat een aantal maatregelen van de regering de gevolgen van de samenlevingsvorm poogt weg te werken, maar dat betekent nog niet dat er geen discriminaties meer zijn. Het Adviescomité attendeert er ook op dat sommige indirecte discriminaties de vrouwenemancipatie in de weg kunnen staan.

De regering heeft het voordeel van het huwelijksquotiënt (60 miljard Belgische frank) uitgebreid tot alle samenwonenden die een samenlevingscontract hebben afgesloten . Het Adviescomité beaamt dat het gaat om een fiscaal middel om de inkomsten van gezinnen met één inkomen en gezinnen met twee inkomens gelijk te trekken, maar het wijst er ook op dat het huwelijksquotiënt in de praktijk een aantal negatieve effecten kan hebben die aanleiding geven tot discriminatie tussen mannen en vrouwen, tussen hoge en lage inkomens, tussen gezinnen met, twee volwassenen van wie er één ten laste is en eenpersoonsgezinnen met kinderlast ...

Het Adviescomité vraagt aan de minister van Financiën een grondig onderzoek te doen uitvoeren over het mechanisme, de nadere regels ervan, de werkelijke

Le Comité d'avis fait par ailleurs observer qu'en dépit du relèvement du plafond, l'enfant ne peut plus être considéré comme « enfant à charge » si le montant de ses revenus personnels excède 136 000 francs (indexé).

La notion de « revenus » englobe en effet aussi bien les aliments que les revenus que l'enfant perçoit en tant qu'étudiant jobiste. L'enfant de parents séparés ou divorcés est dès lors lésé par rapport aux autres enfants, étant donné qu'il atteint plus vite ce plafond du fait que ses revenus sont cumulés avec la pension alimentaire.

Le Comité d'avis demande dès lors au ministre de définir autrement la notion de « revenus », de manière à éviter ce cumul.

C) En ce qui concerne les mesures aux effets inégaux :

Il existe également une série de mesures fiscales qui, sans être directement discriminatoires, ont des effets induits inégaux. Elles touchent particulièrement les femmes.

De plus, certaines mesures ne confèrent aucune autonomie et n'ouvrent aucun droit propre pour la femme.

Le Comité d'avis reconnaît qu'une série de mesures prises par le gouvernement tentent de neutraliser les choix de vie, mais ce n'est pas pour cela que les discriminations sont supprimées. Il souligne également que certaines discriminations indirectes peuvent entraver l'émancipation des femmes.

En ce qui concerne le quotient conjugal (60 milliards de francs), le gouvernement a élargi cet avantage à tous les cohabitants qui ont conclu un contrat de vie commune. Le Comité d'avis reconnaît qu'il s'agit là d'un moyen fiscal pour égaliser les revenus entre les ménages à un revenu et ceux à deux revenus, mais il observe également que, dans la pratique, le quotient conjugal peut avoir un certain nombre d'effets négatifs qui entraînent une discrimination entre les hommes et les femmes, entre les hauts et les bas revenus, entre les ménages comptant deux adultes dont un est à charge et les ménages d'une personne avec des enfants à charge...

Le Comité d'avis demande au Ministre des Finances de commanditer une étude approfondie sur le mécanisme du quotient conjugal, ses modalités et son

uitwerking inzake herverdeling en concrete voorstellen te onderzoeken om geleidelijk van dat systeem af te stappen en het om te vormen tot individuele rechten.

Afrondend:

Het Adviescomité is het erover eens dat we hier geen volledig overzicht hebben van de discriminaties tussen de verschillende leefwijzen, tussen de koppels met kinderen en de eenoudergezinnen, tussen de gehuwden en de samenwonenden. Het Adviescomité steunt het initiatief van de minister van Financiën om een comité van deskundigen op te richten dat zou worden belast met de uitwerking van fiscale maatregelen. Dat initiatief strekt ertoe de discriminaties op het stuk van de personenbelastingen weg te werken, waarvan de vrouwen de voornaamste slachtoffers zijn. Het voormelde comité zou een paritaire samenstelling moeten hebben.

Het Adviescomité wenst nadrukkelijk dat vrouwelijke deskundigen in fiscale zaken en op het vlak van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen lid zijn van dat comité.

Het Adviescomité dringt erop aan dat er op korte termijn maatregelen worden genomen om alle vormen van directe discriminatie weg te werken.

impact réel en matière de redistribution, et d'étudier des propositions concrètes pour abandonner progressivement ce système et le transformer en droits individuels.

En conclusion,

Le Comité d'avis reconnaît que ceci est loin d'être l'inventaire complet des discriminations qui existent entre les différents mode de vie, entre les couples avec enfants et les familles monoparentales, entre les couples mariés et les cohabitants. Il apporte son appui à l'initiative du Ministre des Finances de créer un comité d'experts chargé d'élaborer des mesures fiscales. Cette initiative vise à supprimer les discriminations à l'impôt des personnes physiques dont les femmes sont principalement les victimes. Le comité précité devrait être composé de façon paritaire.

Le Comité d'avis souhaite résolument que des expertes des questions fiscales et de l'égalité entre les hommes et les femmes soient membres de ce comité.

Le Comité d'avis insiste pour que des mesures soient prises à court terme afin de supprimer toute forme de discrimination directe.

BIJLAGE

DE GENDER- EN EMANCIPATIERELEVANTIE
VAN DE INKOMSTENBELASTING — STUDIE VAN
DE NEDERLANDSTALIGE VROUWENRAAD

**Inventaris discriminaties en
onrechtvaardigheden**

Inleiding

Ons belastingstelsel is complex en onoverzichtelijk. Het omvat een combinatie van directe belastingen met onder andere de personenbelasting (inkomstenbelasting) en de vennootschapsbelasting en van indirecte belastingen met BTW, registratierechten, successierechten (verschuldigd op erfenissen) en accijnzen. Ook de milieuheffingen behoren tot het fiscale pakket. Buiten categorie zijn er nog de socialezekerheidsbijdragen (parafiscaliteit).

Via deze stelsels streeft de staat naar een inkomensherverdeling zodat iedereen kan delen in de algemene welvaart, waardoor het algemeen welzijn wordt bevorderd.

Het herverdelingsbeginsel is algemeen aanvaard. Dat blijkt ook uit het feit dat een aantal rechtvaardigheidsprincipes in concrete belastingtechnieken zijn omgezet. In de personenbelasting waarop wij hier focussen, gaat het onder andere om de zogenaamde progressiviteit van de aanslagvoeten, het belastingvrij minimum, de kind- en gezinsvriendelijke maatregelen. Deze rechtvaardigheidsmaatregelen bevatten echter verborgen gebreken waardoor de herverdeling van hogere naar lagere inkomens niet optimaal wordt gerealiseerd.

Naast het herverdelingsprincipe geldt ook het beginsel van de draagkracht. Dat betekent dat iedereen bijdraagt naargelang zijn/haar economische draagkracht. In onze fiscaliteit primeren bijgevolg het inkomen, het vermogen en de gezinssamenstelling.

Het Peking Actieplatform van de Vierde Wereldvrouwenconferentie van 1995 vindt dat de staten acties moeten ondernemen om de inkomstenbelasting opnieuw te bekijken om zo alle bestaande vooringenomenheden ten nadele van vrouwen weg te werken.

ANNEXE

LES DISCRIMINATIONS SEXUELLES
ET AUTRES DANS LE CADRE DE L'IMPÔT
SUR LES REVENUS — ÉTUDE DU
NEDERLANDSTALIGE VROUWENRAAD

**Inventaire des discriminations et
des injustices**

Introduction

Notre fiscalité est complexe et manque de clarté. Outre une combinaison d'impôts directs, tels que l'impôt des personnes physiques (impôt sur les revenus) et l'impôt des sociétés, et d'impôts indirects, tels que la TVA, les droits d'enregistrement, les droits de succession (dus sur les héritages) et les accises, elle comprend également les taxes environnementales. A cela s'ajoutent encore les cotisations de sécurité sociale (parafiscalité).

Par le biais de ces régimes fiscaux, l'État redistribue les revenus pour que chacun puisse participer à la prospérité générale, ce qui contribue au bien-être général.

Le principe de redistribution est unanimement accepté, ainsi que l'atteste aussi le fait qu'un certain nombre de principes d'équité ont été traduits en techniques fiscales concrètes. Dans l'impôt des personnes physiques, sur lequel nous nous concentrons en l'occurrence, il s'agit notamment de la progressivité de l'impôt, du minimum exempté d'impôts, des mesures en faveur des enfants et des familles. Ces mesures, dictées par un souci d'équité, recèlent toutefois des vices cachés, qui font que la redistribution des revenus élevés vers les bas revenus ne s'opère pas de façon optimale.

Outre le principe de redistribution, on applique aussi le principe de la capacité contributive, en vertu duquel chacun contribue en fonction de ses moyens financiers. Ce sont par conséquent le revenu, le patrimoine et la composition familiale qui priment dans notre système fiscal.

La plate-forme d'action de Pékin de la Quatrième conférence internationale des femmes de 1995 estime que les États doivent prendre des mesures pour réformer l'impôt sur les revenus afin de le purger de toutes les préventions qui lèsent les femmes.

In 1996 organiseerde de Nederlandstalige Vrouwenraad een studiedag over 'Vrouwen, gezinnen en fiscaliteit' en werd een gelijknamig referatenboek gepubliceerd. Het is een verkenning van de positie van vrouwen en gezinnen in de personenbelasting.

Vermits het federaal regeerakkoord van 7 juli 1999 stelt dat het nieuwe belastingsysteem neutraal moet zijn ten aanzien van de gekozen samenlevingsvorm en dat er een algemene hervorming van de personenbelasting zal worden uitgewerkt, is dit voor de NVR de aanleiding om opnieuw de draad op te nemen en de gender- en emancipatierelevantie van onze inkomstenbelasting te duiden met de bedoeling beleidsaanbevelingen te formuleren.

In een eerste fase leggen wij een inventaris van discriminaties en onrechtvaardigheden voor, met als uitgangspunt de gender- en emancipatierelevantie.

I. — De genderrelevantie van de inkomstenbelasting

Hoe beschouwt de Belgische inkomstenbelasting mannelijkheid en vrouwelijkheid en de onderlinge relatie vrouwen en mannen?

Uit onderstaande vaststellingen maken we op dat de inkomstenbelasting niet genderneutraal is.

1. Er bestaan nog enkele directe discriminaties in het nadeel van vrouwen:

1.1. Differentiatie pensioenleeftijd

Discriminatie als een gevolg van de differentiatie van de pensioenleeftijd inzake belastingvermindering vanwege individuele kaderpremies voor de levensverzekering.

Deze contracten moeten gesloten zijn vóór de leeftijd van 65 jaar voor een man en 60 jaar voor een vrouw.

1.2. Onroerende voorheffing

Inzake de onroerende voorheffing staat art. 252 WIB 92 nog altijd toe dat deze voorheffing op naam van de echtgenoot wordt gesteld op de inkomsten van persoonlijke goederen van de gehuwde vrouw.

En 1996, le Conseil des femmes néerlandophone a organisé une journée d'étude sur le thème « les femmes, les ménages et la fiscalité » et a publié à cette occasion un rapport portant le même intitulé. Il s'agit d'une étude exploratoire de la position des femmes et des ménages dans le cadre de l'impôt des personnes physiques.

Étant donné qu'il est dit, dans l'accord fédéral de gouvernement du 7 juillet 1999, que le nouveau système fiscal devra être neutre vis-à-vis des choix de vie et que l'on élaborera une réforme générale des impôts sur les personnes physiques, le Conseil des femmes néerlandophone a saisi l'occasion pour relancer le débat et attirer l'attention sur les discriminations sexuelles et autres dans le cadre de l'impôt sur les revenus, dans le but de formuler des recommandations quant à la politique à mettre en oeuvre.

Dans une première phase, nous dressons l'inventaire des discriminations et des injustices basées sur le sexe et entravant l'émancipation.

I. — Les discriminations sexuelles dans le cadre de l'impôt sur les revenus

Comment le système belge d'impôt sur les revenus appréhende-t-il la masculinité et la féminité et les relations entre hommes et femmes ?

Il ressort des constatations ci-après que l'impôt sur les revenus n'est pas neutre par rapport au sexe.

1. Il existe encore quelques discriminations directes dont sont victimes les femmes :

1.1. Différenciation en ce qui concerne l'âge de la retraite

Il s'agit d'une discrimination qui est la conséquence de la différenciation de l'âge de la retraite en ce qui concerne la réduction d'impôt sur la base de primes de cadre individuelles pour l'assurance-vie.

Ces contrats doivent avoir été conclus avant l'âge de 65 ans pour un homme et de 60 ans pour une femme.

1.2. Précompte immobilier

En ce qui concerne le précompte immobilier, l'article 252 du CIR 92 permet toujours que le précompte immobilier afférent aux revenus des biens immobiliers de la femme soit établi au nom du mari.

1.3. Bedrijfsvoorheffing

Wat de bedrijfsvoorheffing betreft bepaalt bijlage III van het KB/WIB 92 in hoofdstuk 1, afdeling 2 dat «als de twee echtgenoten beroepsinkomsten hebben, de verminderingen voor gezinslasten aan de man dienen toegekend te worden».

Een gevolg hiervan is dat als de man een beroeps-werkzaamheid uitoefent waarvan de inkomsten niet in België belast worden, de vermindering niet kan worden toegekend op de inkomsten van de vrouw. In de omgekeerde situatie, wordt de vermindering wel toegekend aan de man.

1.4. Bijkomende vrijstelling

Er is een fiscaal ongelijke behandeling van echtgescheidenen, niet-hertrouwde weduwen en alleenstaande moeders. Echtgescheiden vrouwen hebben geen recht op de bijkomende vrijstelling van belasting ten belope van 44.000 BEF, die wel toegekend wordt aan de niet-hertrouwde weduwnaar of weduwe en aan de ongehuwde vader of moeder die één of meer kinderen ten laste heeft.

2. Daarnaast zijn er ook indirecte discriminaties:

2.1. Progressiviteit van de belastingen

De progressiviteit van de belastingen werkt niet herverdelend tussen mannen en vrouwen. Vrouwen verdienen gemiddeld 25 tot 30% minder dan mannen. Bij de aangifte van 1990 vertegenwoordigden vrouwen 44% van de bijdragenbetalenden en ze gaven 32% aan van de belastbare inkomsten. De progressiviteit van de belastingen van mannen lijkt aanzienlijk afgeremd te worden door diverse fiscale voordelen die hun worden toegekend, zoals het huwelijksquotiënt en progressieve recuperatievormen zoals de hypotheeklening, bedrijfskosten, levensverzekeringen, pensioensparen, giften, enzovoort.

De gemiddelde belastinggraad voor vrouwen bedroeg in 1990 22,4%, die voor mannen slechts 23,4%. Vrouwen worden dus, ondanks hun lagere inkomsten, zwaarder belast dan mannen.

Ons progressief systeem is in feite een quasi-proportioneel systeem. Eens het minimuminkomen overschreden, stijgen de belastingvoeten sneller en meer in de onderste schijven.

1.3. Précompte professionnel

En ce qui concerne le précompte professionnel, l'annexe III de l'arrêté d'exécution du CIR 92 prévoit, en son chapitre 1er, section 2, que « quand les deux conjoints bénéficient de revenus professionnels, les réductions pour charges de famille doivent être accordées au mari ».

L'une des conséquences est que si le mari exerce une activité professionnelle dont les revenus ne sont pas imposés en Belgique, la réduction ne peut pas être accordée sur les revenus de la femme. Dans la situation inverse, la réduction est par contre accordée au mari.

1.4. Exonération supplémentaire

Il existe une inégalité au niveau du traitement fiscal réservé aux divorcées, aux veuves non remariées et aux mères célibataires. Les divorcées n'ont pas droit à l'exonération supplémentaire de 44 000 francs, qui est par contre accordée au veuf ou à la veuve non remarié(e) et au père ou à la mère célibataire qui a un ou plusieurs enfants à charge.

2. Il y a également des discriminations indirectes :

2.1. Progressivité de l'impôt

La progressivité de l'impôt n'assure pas une redistribution équitable entre hommes et femmes. En moyenne, les revenus des femmes sont inférieurs de 25 à 30% à ceux des hommes. Dans les déclarations de 1990, les femmes, qui représentaient 44% des contribuables, ont déclaré 32% des revenus imposables. La progressivité de l'impôt payé par les hommes paraît considérablement freinée par divers avantages fiscaux, tels que le quotient conjugal et certaines formes de récupération progressives, comme l'emprunt hypothécaire, les frais professionnels, les assurances-vie, l'épargne-pension, les dons, etc.

En 1990, le taux d'imposition moyen s'élevait à 22,4% pour les femmes, et à 23,4% seulement pour les hommes. Bien que leurs revenus soient inférieurs, les femmes sont donc imposées plus lourdement que les hommes.

En fait, notre régime progressif est un régime quasi proportionnel. Dès que le revenu minimum est dépassé, l'augmentation des taux d'imposition est nettement plus marquée et plus rapide dans les tranches inférieures.

2.2. Kinderen na feitelijke scheiding en echtscheiding

– Betaalde onderhoudsgelden aan kinderen (meestal door de vader) in mindering gebracht aan de marginale aanslagvoet (40-45%). De ouder die het hoederecht heeft (meestal de moeder) heeft het fiscaal voordeel van «het kind ten laste». Dit wordt echter berekend aan de laagste aanslagvoet (25%).

– Indien het kind meer dan 110.000 BEF netto (geïndexeerd bedrag) aan eigen inkomsten geniet (onderhoudsgeld, vakantiejob), blijven de betaalde onderhoudsgelden aftrekbaar terwijl het voordeel van het kind ten laste vervalt.

2.3. Kadastraal inkomen

Het kadastraal inkomen van het woonhuis wordt bij gehuwden altijd bij het hoogste inkomen gevoegd (meestal de man), ook als de vrouw eigenaar is.

3. Onrechtvaardigheden (vaak ten nadele van vrouwen) of discussiepunten :

3.1. Huwelijksquotiënt

De toekenning van het huwelijksquotiënt blijft een louter boekhoudkundige operatie. Het geeft geen enkele zelfstandigheid (bijvoorbeeld opbouw sociale-zekerheidsrechten) aan de vrouw.

3.2. Geen fiscaal voordeel gezinslast bij lage inkomens

Mensen met een zeer laag inkomen (dikwijks vrouwen) betalen geen belasting zodat zij uit de fiscaliteit geen voordeel halen voor kinderen of gezinsuitgaven.

Er zijn personen van wie het inkomen zo laag is dat ze zelfs niet ingekohierd zijn. Ook zijn er ingekohierden die over een inkomen beschikken dat lager is dan de belastbare drempel (onder 206.000 BEF voor alleenstaanden en 324.000 BEF voor gehuwden zonder kinderen), namelijk het minimuminkomen (bestaansminimum of gewaarborgd inkomen voor bejaarden).

Deze personen worden uitgesloten van de belastingstatistieken. Volgens ramingen op basis van steekproeven gaat het om 14% van de in België wonende personen. Het zijn vooral pensioentrekkers (10%), bestaansminimumtrekkers of kleine renteniers (4%).

2.2. Les enfants après une séparation de fait et un divorce

– Les pensions alimentaires versées (généralement par le père) aux enfants sont déductibles au taux d'imposition marginal (40-45%). Le parent ayant la garde des enfants (généralement la mère) bénéficie de l'avantage fiscal conféré par « l'enfant à charge ». Cet avantage est toutefois calculé au taux le plus bas (25%).

– Si l'enfant a des revenus propres (pension alimentaire, job d'étudiant) de plus de 110 000 BEF nets (montant indexé), les pensions alimentaires versées sont toujours déductibles, mais la charge d'enfant disparaît.

2.3. Revenu cadastral

Pour les couples mariés, le revenu cadastral de la maison d'habitation est toujours additionné au revenu le plus élevé (généralement celui du mari), même si c'est la femme qui est propriétaire.

3. Injustices (souvent observées au détriment de la femme) ou points de discussion

3.1. Quotient conjugal

L'attribution du quotient conjugal demeure une opération purement comptable. Elle ne confère aucune autonomie (par exemple, la constitution de droits sociaux) à la femme.

3.2. Pas d'avantage fiscal pour charge de famille pour les revenus modestes

Les personnes disposant de revenus très modestes (souvent des femmes) ne payent pas d'impôt, de sorte qu'elles ne bénéficient d'aucun avantage fiscal en raison des enfants ou des dépenses familiales.

Certaines personnes ont des revenus tellement faibles qu'elles ne sont même pas enrôlées. Certaines personnes enrôlées disposent d'un revenu inférieur au seuil imposable (moins de 206 000 BEF pour les isolés et de 324 000 BEF pour les ménages sans enfants), à savoir le revenu minimum (minimum de moyens d'existence ou revenu garanti aux personnes âgées).

Ces personnes sont exclues des statistiques fiscales. Selon des estimations basées sur des enquêtes par sondage, il s'agit de 14% des personnes habitant en Belgique. Il s'agit essentiellement de pensionnés (10%), de bénéficiaires du minimum de moyens d'existence ou de petits rentiers (4%).

Er zijn geen gegevens over geslacht, leeftijd, gezinstoestand, beroepsverleden, enzovoort.

Rekening houdend met diverse studies, die de feminisering van de armoede aantonen, ligt het voor de hand dat vrouwen een groot deel van de fiscaal uitgesloten vormen.

De belangrijkste fiscaal aftrekbare onkosten die niet-belastingplichtigen niet in rekening kunnen brengen, zijn:

- Beroepsinkomsten
 - aftrek van reële beroepskosten
 - huwelijksquotiënt
- Aftrekbaar van het geheel belastbaar inkomen
 - onderhoudsuitkeringen
 - uitgaven voor de opvang van kinderen
 - giften
 - vrijstelling voor kinderen ten laste
- De belastingberekening zelf
 - bijkomende vrijstelling voor ieder kind dat de leeftijd van drie jaar niet heeft bereikt en waarvoor er geen aftrek voor opvang van kinderen is aangeduid
 - verhoogde vrijstelling voor gehandicapte kinderen
 - vrijstelling voor ieder ander persoon ten laste: ouders, gehandicapte echtgenoot, alleenstaande ouder,...
- Uitgaven die recht geven op een belastingvermindering
 - sommen bestemd voor pensioensparen
 - premies van individuele levensverzekeringen
 - aflossingen van een hypothecaire lening in functie van het soort woning dat werd verworven
 - PWA-cheques
- Inkomsten van roerende goederen en kapitalen
 - de eerste schijf van 55.000 BEF (per gezin) van de inkomsten uit spaardeposito's
 - de eerste schijf van 5.000 BEF van dividenden van erkende coöperatieve vennootschappen
 - BEVEK kapitalisatieproducten
- Inkomsten van onroerende goederen
 - intresten van een lening aangegaan voor het verwerven van een woning
 - forfaitaire aftrek op het kadastraal inkomen van het huis dat men betreft (wat varieert in functie van het aantal personen ten laste)

On ne dispose pas de données relatives au sexe, à l'âge, à la situation familiale, aux antécédents professionnels, etc.

À la lumière de diverses études, qui révèlent la féminisation de la pauvreté, il est clair que les femmes constituent la majorité des personnes exclues sur le plan fiscal.

Les principaux frais fiscalement déductibles que des non-contribuables ne peuvent porter en compte sont les suivants :

- Revenus professionnels
 - déduction des frais professionnels réels
 - quotient conjugal
- Déductibles du revenu imposable globalement
 - pensions alimentaires
 - dépenses afférentes à la garde d'enfants
 - dons
 - exonération pour enfants à charge
- Le calcul de l'impôt même
 - exonération supplémentaire pour chaque enfant n'ayant pas atteint l'âge de trois ans et pour lesquels aucun abattement pour garde d'enfants n'a été indiqué
 - exonération majorée pour enfants handicapés
 - exonération pour toute autre personne à charge : parents, conjoint handicapé, parent isolé,...
- Dépenses donnant droit à une réduction d'impôt
 - sommes destinées à l'épargne-pension
 - primes d'assurances vie individuelles
 - amortissements d'un prêt hypothécaire en fonction du type d'habitation acquise
 - chèques ALE
- Revenus de biens mobiliers et de capitaux
 - la première tranche de 55 000 francs belges (par ménage) des revenus de dépôts d'épargne
 - la première tranche de 5 000 francs belges de dividendes de sociétés coopératives agréées
 - produits de capitalisation SICAV
- Revenus de biens immobiliers
 - intérêts d'un prêt contracté en vue de l'acquisition d'un logement
 - abattement forfaitaire sur le revenu cadastral de la maison que l'on occupe (qui varie en fonction du nombre de personnes à charge)

3.3. Kinderen ten laste bij co-ouderschap

Sinds kort kan het voordeel van een kind ten laste bij co-ouderschap verdeeld worden over beide ouders (beiden 1/2 van het voordeel). De voorwaarde is wel dat de ex-partners jaarlijks hun akkoord hiervoor geven. Het volstaat dat een van beiden niet akkoord gaat om deze regeling niet te laten gelden.

3.4. Aangifte van ontvangen onderhoudsgeld

Onderhoudsgelden toegekend aan kinderen worden best in een aparte aangifte op naam van de kinderen zelf aangegeven (fiscaal voordeliger). Vele alleenstaande ouders weten dit niet aangezien dit nergens bij de aangifte van de ouder vermeld staat. Gevolg is dat de ouder (vaak de moeder) de alimentatiegelden voor de kinderen in de eigen aangifte opneemt en zo meer belastingen betaalt (eigen inkomen wordt vergroot in de hoogste inkomensschijf). Men kan in de aangifte een apart vak voorzien voor onderhoudsgelden op naam van het kind.

3.5. Aftrek van kosten voor kinderopvang

Er is geen aftrek voorzien voor opvangkosten van:

- zieke kinderen,
- kinderen ouder dan drie jaar (buitenschoolse opvang, voor- en naschoolse opvang, vakantieopvang),
- kinderen opgevangen door familie en/of kennissen

Voor de niet-beroepsactieve ouder die zelf haar/zijn kind opvangt, wordt 13.000 BEF van de inkomsten vrijgesteld van belasting. Als dit kind door een erkende instantie wordt opgevangen, dan kunnen de opvangkosten afgetrokken worden.

3.6. Invordering van gemeenschappelijke belastingsschulden na feitelijke scheiding

Hoewel een aparte belasting na een jaar feitelijke scheiding een feit is, blijven belastingschulden van beiden gemeenschappelijke schulden zolang het huwelijk niet beëindigd is. De belastingontvanger kan het te betalen deel van de man invorderen bij de vrouw wanneer het schulden betreft van tijdens het huwelijk en vice versa.

3.3. Enfants à charge en cas de coparenté

Depuis peu, l'avantage fiscal auquel un enfant à charge donne droit peut être partagé, en cas de coparenté, entre les deux parents (chacun ayant droit à la moitié de l'avantage). Il faut toutefois que les deux anciens partenaires marquent chaque année leur accord sur cette formule. Il suffit que l'un d'entre eux ne soit pas d'accord pour que ce régime ne soit pas applicable.

3.4. Déclaration des aliments perçus

Il est préférable de déclarer les pensions alimentaires accordées aux enfants dans une déclaration distincte, établie au nom même des enfants (c'est plus avantageux sur le plan fiscal). Beaucoup de parents isolés l'ignorent, car ce n'est précisé nulle part dans la déclaration du parent. En conséquence, le parent (souvent la mère) mentionne les pensions alimentaires destinées aux enfants dans sa propre déclaration et paie dès lors davantage d'impôts (son revenu étant augmenté dans la tranche de revenus la plus élevée). On pourrait ajouter à la déclaration un cadre distinct dans lequel le parent déclarerait la pension alimentaire au nom de l'enfant.

3.5. Déduction des frais de garde des enfants

Aucune déduction n'est prévue pour les frais de garde :

- d'enfants malades ;
- d'enfants de plus de trois ans (garde extrascolaire, garde avant et après l'école, garde pendant les vacances scolaires) ;
- d'enfants gardés par des membres de la famille et/ou des connaissances.

Le parent n'exerçant aucune activité professionnelle qui assure lui-même la garde de son enfant bénéficie d'une exemption d'impôt à concurrence de 13 000 francs de ses revenus. Si l'enfant est gardé par une personne ou une institution reconnue, les frais de garde peuvent être déduits.

3.6. Recouvrement des dettes fiscales communes après une séparation de fait

Bien que les époux soient imposés de manière distincte après un an de séparation de fait, leurs dettes fiscales restent des dettes communes aussi longtemps que le mariage n'est pas dissous. Le percepteur peut recouvrer la part due par l'époux auprès de l'épouse et inversement s'il s'agit de dettes se rapportant à la période du mariage.

II. — De emancipatierelevantie¹ van de inkomstenbelasting

Niet alleen mannen en vrouwen worden verschillend behandeld. Er zijn ook fiscale maatregelen die verschillende gevolgen hebben voor gehuwden/samenwoners, een-/tweeverdieners, eenverdieners/eenoudergezinnen, tweeverdieners onderling, eenverdieners onderling, een-/tweeoudergezinnen, generaties, gezinnen met en zonder kinderen.

1. Verschillende behandeling van gehuwden en samenwoners

— Belangrijkste verschillen in het nadeel van gehuwde koppels

§ 1 Het vrijgesteld minimum

Het vrijgesteld inkomen is hoger voor een alleenstaande dan voor een gehuwde. In 1995 kostte dit aan een gehuwd koppel gemiddeld 21.000 BEF meer per jaar dan aan een samenwonend koppel, nu is dat zo'n 25.000 BEF.

§ 2 Belasting van vervangingsinkomens

Dit verschilt op meerdere vlakken van de belasting op de lonen. Alle inkomenscategorieën kunnen reële beroepskosten aftrekken, maar vervangingsinkomens kunnen zelfs niet gebruikmaken van een forfaitaire belastingaftrek. Er is wel een belastingvermindering voor vervangingsinkomens.

Alle vervangingsinkomens worden geassimileerd met beroepsinkomsten. Ze genieten dus van de integrale decumul of van het huwelijksquotiënt al naargelang. Als een koppel bijvoorbeeld respectievelijk 600.000 en 300.000 BEF pensioen ontvangt, zal de belasting apart berekend worden. Elke echtgenoot geniet van een vrijstelling aan de basis. Bij vervangingsinkomens worden de belastingverminderingen maar eenmaal per gezin toegestaan en zijn ze beperkt in functie van de globale gezinsinkomsten. De vermindering aan de basis is bij een gehuwd gezin iets hoger

¹ Emanciperen is degenen die aan de zwakke kant staan de mogelijkheden bieden eruit los te komen. Emancipatie focust niet op gelijke kansen maar op gelijke uitkomsten. Men probeert aan ieders behoefte tegemoet te komen. Men houdt rekening met de wijze waarop mensen (gaan) leven.

II. — Les discriminations entravant l'émancipation¹

Outre que les hommes et les femmes ne sont pas traités de la même manière, certaines mesures fiscales ont des effets différents selon qu'il s'agit de couples mariés ou de cohabitants, de ménages à un ou à deux revenus, de ménages à un revenu ou de familles monoparentales, de ménages à deux revenus de différents types, de ménages à un seul revenu de différents types, de familles monoparentales ou biparentales, de générations différentes, de ménages avec ou sans enfants.

1. Différence de traitement des couples mariés et des cohabitants

— Principales différences au détriment des couples mariés

§ 1 Le minimum exempté d'impôt

Le revenu exempté d'impôt est plus élevé pour un isolé que pour une personne mariée. En 1995, un couple marié payait en moyenne 21 000 francs de plus par an qu'un couple cohabitant; à l'heure actuelle, la différence représente quelque 25 000 francs.

§ 2 Imposition des revenus de remplacement

Celle-ci diffère sur plusieurs points de l'imposition des traitements. Alors que toutes les catégories de revenus peuvent déduire leurs frais professionnels réels, les revenus de remplacement ne peuvent même pas bénéficier d'une déduction forfaitaire. Une réduction d'impôts est en revanche prévue pour les revenus de remplacement.

Tous les revenus de remplacement sont assimilés à des revenus professionnels. Ils bénéficient donc du décumul intégral ou du quotient conjugal, selon le cas. Si un couple perçoit par exemple 600 000 et 300 000 francs de pension, l'impôt sera calculé séparément. Chaque conjoint bénéficie d'une exonération à la base. En cas de revenus de remplacement, les réductions d'impôts ne sont octroyées qu'une seule fois par ménage et sont limitées en fonction du revenu global du ménage. La réduction à la base est un peu plus importante pour un couple marié que pour un ménage com-

¹ Emanciper consiste à offrir aux moins favorisés les possibilités de s'en sortir. L'émancipation n'est pas axée sur l'égalité des chances mais sur l'égalité des résultats. On tente de satisfaire les besoins de chacun. On tient compte de la manière dont les gens vivent.

dan bij een gezin met twee alleenstaanden. Dit is een compensatie voor het feit dat het bedrag van het vrijgesteld inkomen lager is.

§ 3 Andere inkomsten

Bij een gehuwd koppel worden de onroerende en diverse inkomsten toegevoegd aan de echtgenoot die de hoogste beroepsinkomsten heeft. Bij een ongehuwd koppel worden deze inkomsten belast aan de marginale aanslagvoet.

§ 4 Bijzondere bijdrage voor de sociale zekerheid

Deze wordt geheven op de gecumuleerde inkomsten van een gezin met dezelfde barema's voor alleenstaanden als voor gehuwden. In de meeste gevallen wordt een gehuwd tweeverdienersgezin benadeeld ten aanzien van een samenwonend tweeverdienersgezin.

Gepensioneerden zijn niet onderworpen aan deze bijdrage maar wel aan een solidariteitsbijdrage, gebaseerd op het bedrag van de uitkering en zonder cumul van de gezinsinkomsten. Dit laatste vormt een verschil met de beroepsactieven.

— Belangrijkste verschillen in het voordeel van gehuwde koppels

§ 5 Huwelijksquotiënt

Bestaat niet voor ongehuwde koppels

§ 6 Overheveling van vrijgesteld inkomen

Niet van toepassing op ongehuwde koppels

§ 7 Toekenning van een meewerkinkomen

Gaat niet voor ongehuwde koppels

Uit dit overzicht (zie gedetailleerd overzicht als bijlage) blijkt een indrukwekkend aantal verschillen in behandeling van gehuwde en ongehuwde koppels/gezinnen. Er zijn bepalingen die het huwelijk aanmoedigen, andere die samenwonen of scheiden aanmoedigen. Deels neutraliseren ze elkaar.

Men kan deze verschillende behandelingen opheffen door het fiscale statuut van ongehuwde samenwonenden en echtgenoten gelijk te stellen.

Binnen de rechtspraak begint deze visie terrein te winnen. Daaruit blijkt dat alle personen, gehuwd of niet, als afzonderlijke belastingplichtigen worden beschouwd.

posé de deux isolés. Il s'agit là d'une compensation pour le fait que le montant du revenu exempté d'impôt est moins élevé.

§ 3 Autres revenus

Pour les couples mariés, les revenus immobiliers et divers sont ajoutés aux revenus du conjoint qui perçoit les revenus professionnels les plus élevés. Chez les couples non mariés, ces revenus sont taxés au taux d'imposition marginal.

§ 4 Cotisation spéciale de sécurité sociale

Elle est prélevée sur les revenus cumulés du ménage selon des barèmes identiques pour les isolés que pour les mariés. Dans la plupart des cas, un couple marié à deux revenus est défavorisé par rapport à un ménage de cohabitants à deux revenus. Les pensionnés ne sont pas soumis à cette cotisation mais bien à une cotisation de solidarité, basée sur le montant de la pension et sans cumul des revenus du ménage. Ce dernier point constitue une différence par rapport aux actifs.

— Principales différences à l'avantage des couples mariés

§ 5 Quotient conjugal

N'existe pas dans le cas des couples non mariés

§ 6 Transfert de revenu exonéré

Ne s'applique pas dans le cas des couples non mariés

§ 7 Octroi d'un revenu de conjoint aidant

Ne s'applique pas aux couples non mariés

Il ressort de cet aperçu (voir l'aperçu détaillé en annexe) qu'il existe un nombre impressionnant de différences de traitement entre les couples/ménages mariés ou non mariés. Il y a des dispositions qui incitent à se marier, d'autres qui incitent à cohabiter ou à divorcer. Elles se neutralisent en partie.

On peut supprimer ces différences de traitement en assimilant le statut fiscal des cohabitants non mariés à celui des couples mariés.

Cette vision des choses commence à gagner du terrain dans la jurisprudence. Il s'avère que l'on y considère toutes les personnes, mariées ou non comme des contribuables distincts.

2. Verschillende behandeling van (gehuwde) een- en tweeverdienersgezinnen

De toepassing van het huwelijksquotiënt heeft tot gevolg dat twee beroepsactieve gehuwden die samen 100.000 BEF bruto per maand verdienen 3,44 maal meer belastingen betalen dan de gehuwde eenverdiener met 50.000 BEF bruto en met een echtgeno(o)t(e) ten laste. Wie samen 150.000 BEF bruto verdient betaalt 2,8 maal meer belastingen dan de eenverdiener met 75.000 BEF. Wie samen 200.000 BEF bruto verdient, betaalt 2,55 maal meer dan de eenverdiener met 100.000 BEF.

Het voordeel voor eenverdieners stijgt met het inkomen. Het gemiddeld voordeel voor tweeverdieners met huwelijksquotiënt hangt minder af van hun inkomensniveau want het is geplafonneerd.

3. Verschillende behandeling van (gehuwde) eenverdienersgezinnen en eenoudergezinnen

Beide gezinstypes beschikken over één beroepsinkomen.

Een eenverdiener met of zonder kinderen ten laste geniet van het huwelijksquotiënt.

De ongeveer 200.000 eenoudergezinnen, bijna uitsluitend vrouwen, genieten niet van het voordelige huwelijksquotiënt. Zij hebben enkel recht op een extra aftrek van 41.000 frank als alleenstaande.

4. Verschillende behandeling bij (gehuwde) tweeverdienersgezinnen

Echtgenoten met twee inkomens en een identieke gezinssituatie betalen niet steeds dezelfde belasting. Het systeem is het voordeligst voor gezinnen waarin man en vrouw elk de helft van het gezinsinkomen verdienen. Wanneer het aandeel van één van beiden groter is, dan betaalt dit gezin meer belastingen.

5. Verschillende behandeling bij (gehuwde) eenverdienersgezinnen

Het huwelijksquotiënt is voordeliger voor hogere inkomens. De laagste inkomens, die niet boven het belastbaar minimum komen, hebben er niets aan.

2. Différence de traitement entre les ménages (mariés) à un et deux revenus

L'application du quotient conjugal a pour conséquence que deux actifs mariés qui gagnent ensemble 100 000 francs brut par mois paient 3,44 fois plus d'impôts que le ménage à un seul revenu de 50 000 francs par mois et dont un des conjoints est à charge de l'autre. Ceux qui gagnent ensemble 150 000 francs bruts par mois paient 2,8 fois plus d'impôts que le ménage à un seul revenu de 75 000 francs. Ceux qui gagnent ensemble 200 000 francs paient 2,55 fois plus d'impôts que le ménage à revenu unique de 100 000 francs.

L'avantage pour les ménages à revenu unique augmente à mesure que le revenu augmente. L'avantage moyen pour les ménages à deux revenus avec quotient conjugal dépend moins du niveau du revenu, étant donné que cet avantage est plafonné.

3. Différence de traitement entre les ménages (mariés) à un seul revenu et les ménages monoparentaux

Ces deux types de ménage ne disposent que d'un seul revenu professionnel.

Un ménage à revenu unique avec ou sans enfant à charge bénéficie du quotient conjugal.

Les quelque 200 000 ménages monoparentaux, composés presque exclusivement de femmes, ne bénéficient pas du quotient conjugal avantageux. Ils n'ont droit qu'à une déduction supplémentaire de 41 000 francs en tant qu'isolés.

4. Différence de traitement entre ménages (mariés) à deux revenus

Les couples à deux revenus et dont la situation familiale est identique ne paient pas toujours les mêmes impôts. Le système est le plus avantageux pour les ménages dont le mari et la femme gagnent chacun la moitié du revenu du ménage. Si la part de l'un des conjoints est plus importante que celle de l'autre, le ménage paie davantage d'impôts.

5. Traitement différencié des ménages (mariés) à un seul revenu

Le quotient conjugal est plus avantageux pour les revenus élevés. Les revenus les plus faibles, qui ne sont pas supérieurs au minimum imposable, n'en bénéficient aucunement.

De niet-beroepsactieve partner wordt fiscaal hoger gewaardeerd naargelang het inkomen van de buitenshuis werkende partner hoger ligt. De begrenzing van 297.000 BEF vangt deze wanverhouding gedeeltelijk op.

De meewerkende echtgenoten moeten daadwerkelijk helpen om een meewerkinkomen toegekend te krijgen. Bij het huwelijksquotiënt moeten de echtgenoten dat niet doen. Doordat de regeling inzake het meewerkinkomen hogere grensbedragen heeft, is ze wel voordeliger dan het huwelijksquotiënt. De toekenning van een meewerkinkomen én van een huwelijksquotiënt kan worden gecombineerd als de partner minder dan 30 % van het totale bedrag van de gezamenlijke beroepsinkomsten verdient.

6. Verschillende behandeling van een- en tweeoudergezinnen

De fiscale vrijstelling voor kinderen ten laste is gelijk voor een- en tweeoudergezinnen.

Er bestaat wel een verschil in de bepaling van een kind ten laste van een alleenstaande ouder. Normaal wordt een kind beschouwd als zijnde ten laste wanneer het op 1 januari van het aanslagjaar deel uitmaakt van het gezin. Bij een gezin met gehuwde ouders is de tweede voorwaarde dat het kind tijdens het belastbaar jaar zelf geen bestaansmiddelen heeft gehad die meer dan 74.000 BEF netto bedragen. Het kind mag ook geen bezoldiging genoten hebben die voor de belastingplichtige een beroepskost vormt. Voor kinderen van een alleenstaande bedraagt het maximumbedrag van persoonlijke bestaansmiddelen 110.000 BEF.

De overige fiscale tegemoetkomingen voor gezinnen met kinderen ten laste zijn dezelfde voor een- en tweeoudergezinnen:

- forfaitaire gewone en aanvullende aftrek van het huurwaardeforfait (kadastraal inkomen),
- de bijkomende aftrek van intresten op hypotheekleningen,
- de vermindering van de onroerende voorheffing,
- de aftrek van kosten van externe kinderopvang,
- de aftrek van kosten van studiebeurzen.

Samenvattend: voor eenoudergezinnen bestaan er weinig specifieke maatregelen of voorzieningen binnen de inkomstenbelasting.

Le partenaire non actif est valorisé davantage fiscalement à mesure que le revenu du partenaire travaillant à l'extérieur augmente. Le plafonnement à 297 000 francs belges compense en partie ce décalage.

Les conjoints aidants doivent fournir effectivement une aide pour se voir attribuer un revenu de conjoint aidant. Ils ne sont pas soumis à cette obligation pour ce qui est du quotient conjugal. Le régime du revenu du conjoint aidant est beaucoup plus avantageux que celui du quotient conjugal, du fait que les montants limites sont plus élevés dans le cadre du premier de ces régimes. L'attribution d'un revenu de conjoint aidant et celle d'un quotient conjugal peuvent être combinées si le partenaire perçoit moins de 30% du montant total du revenu professionnel global.

6. Traitement différencié des ménages monoparentaux et biparentaux

L'exonération fiscale pour enfants à charge est identique pour les ménages monoparentaux et biparentaux.

Il existe cependant une différence au niveau de la définition d'un enfant à charge d'un parent isolé. Normalement, un enfant est considéré comme étant à charge lorsqu'il fait partie du ménage au 1er janvier de l'exercice d'imposition. Dans le cas d'un ménage composé de parents mariés, la deuxième condition est que l'enfant n'ait pas eu lui-même de ressources excédant les 74 000 francs belges nets au cours de l'année imposable. L'enfant ne peut pas non plus avoir perçu de rémunération constituant des frais professionnels pour le contribuable. Pour les enfants d'un isolé, le montant maximum des ressources personnelles s'élève à 110 000 francs belges.

Les autres interventions fiscales en faveur des ménages ayant des enfants à charge sont identiques pour les ménages monoparentaux et biparentaux :

- la déduction forfaitaire ordinaire et complémentaire du forfait valeur locative (revenu cadastral) ;
- la déduction supplémentaire d'intérêts afférents à des prêts hypothécaires ;
- la réduction du précompte immobilier ;
- la déduction des frais de garde externe d'enfants ;
- la déduction de frais de bourses d'études.

En résumé : il n'existe guère de mesures ou de dispositions spécifiques pour les ménages monoparentaux au sein de l'impôt sur les revenus.

7. Leeftijd (beroepsactief/gepensioneerd)

Bij eenzelfde bruto belastbaar inkomen zal een gepensioneerde minder belasting betalen dan een loontrekkende. Voor een bruto belastbaar inkomen van bijvoorbeeld 400.000 BEF bedraagt de belasting voor een alleenstaande 44.960 BEF als hij/zij werknemer is en niets als hij/zij gepensioneerd is.

8. Gezinnen met en zonder kinderen

Bij het huwelijksquotiënt zijn het gezinnen zonder kinderen en met lagere inkomens die er voordeel uit halen. Bij de hogere inkomensgroepen is er een overwicht van gezinnen met kinderen die van het huwelijksquotiënt genieten.

Globaal gezien zijn het gezinnen zonder kinderen die het meeste voordeel hebben van het huwelijksquotiënt, namelijk 61% van de begunstigten.

Bronnen:

Van Haegendoren, M. et al., *Vrouwen, gezinnen en fiscaliteit*, Nederlandstalige Vrouwenraad, Aanzet cv, Gent, 1996.

Meunier, Th., Huwelijk, samenwoning en fiscaliteit, in *Gezin(nen) in beweging. Verslag van de Studiedag van 11 juni 1998 van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen*.

Standaert, I. en Valenduc, C., La neutralité de l'impôt des personnes physiques à l'égard du mariage: du coût des réformes aux solutions alternatives, *Ministerie van Financiën België, Documentatieblad*, 58e jaargang, nr. 5, september-oktober 1998.

Standpunt Comité de Liaison des Femmes en Conseil des Femmes Francophones de Belgique, 8 maart 1999.

Van den Bergh, B., en Van Dongen, W., *De positie van eenoudergezinnen in Vlaanderen: Probleemstelling en kanttekeningen bij het beleid*, CBGS Document 1998/4.

7. Age (actif/pensionné)

Pour un même revenu brut imposable, le pensionné payera moins d'impôt que le salarié. S'il perçoit, par exemple, un revenu brut imposable de 400 000 BEF, un isolé payera 44 960 BEF d'impôt s'il est salarié, mais ne payera rien s'il est pensionné.

8. Ménages avec ou sans enfants

Le quotient conjugal profite principalement aux ménages sans enfants et disposant de revenus modestes. Dans les catégories de revenus élevés, ce sont essentiellement les ménages avec enfants qui bénéficient du quotient conjugal.

Globalement, ce sont les ménages sans enfants qui bénéficient principalement du quotient conjugal ; ils représentent 61% des bénéficiaires.

Sources :

Van Haegendoren, M. et al., *Vrouwen, gezinnen et fiscaliteit*, Nederlandstalige Vrouwenraad, Aanzet cv, Gand, 1996.

Meunier, Th., Huwelijk, samenwoning en fiscaliteit, in *Gezin(nen) in beweging. Rapport de la journée d'étude du 11 juin 1998 du Conseil de l'égalité des chances entre hommes et femmes*.

Standaert, I. et Valenduc, C., La neutralité de l'impôt des personnes physiques à l'égard du mariage : du coût des réformes aux solutions alternatives, *Ministère des Finances de Belgique, Bulletin de documentation*, 58e année, n° 5, septembre-octobre 1998.

Point de vue du Comité de liaison des femmes en conseil des femmes francophones de Belgique, 8 mars 1999

Van den Bergh, B., et Van Dongen, W., *De positie van eenoudergezinnen in Vlaanderen, Probleemstelling en kanttekeningen bij het beleid*, CBGS Document 1998/4.

Gehuwde paren-echtgenoten

Voorwaarden voor onderworpenheid:

- Art. 3,§ 1,2° en 3°

in principe zijn de rijksinwoners onderworpen aan het Wetboek van Inkomstenbelasting (WIB). Diplomaten die in het buitenland zijn geaccrediteerd, blijven belastbaar als Belgische inwoners. Hun inwonende gezinsleden en dus ook de partner, zijn onderworpen aan dezelfde regels. Omgekeerd geldt hetzelfde voor buitenlandse diplomaten die in België verblijven. Ze worden als niet-inwoners van België beschouwd en zijn hier slechts belastbaar voor hun inkomsten van Belgische oorsprong. Hun inwonende gezinsleden volgen dezelfde onderworpenheidsregels. De echtgenote van een buitenlands diplomaat wordt beschouwd als onderworpen aan de belasting van niet-inwoners.

- Art. 3,§ 2

Eén van de partners kan in België verblijven en de andere om beroepsmatige redenen in het buitenland. De echtgenoot die in het buitenland verblijft wordt geacht gedomicilieerd te zijn in het land waar zijn gezin zich bevindt. Gehuwd, wordt hij beschouwd als Belgisch inwoner en is hij belastbaar op zijn inkomsten die hij internationaal vergaart.

Het kan ook dat één partner onderworpen is aan het WIB en de ander aan de INR (krachtens een internationaal verdrag). In dat geval worden de partners belast als zijnde alleenstaanden.

- Art. 126 en 128

Alle gehuwde partners, behalve zij die genoemd worden in art. 128, krijgen een gezamenlijke aanslag en worden beschouwd als een fiscale eenheid ongeacht hun huwelijksvermogensstelsel.

Inkomsten uit onroerend goed:

Art. 126:

De inkomsten uit onroerend goed van echtgenoten worden voor de berekening van de belasting gecumuleerd met de inkomsten van degene die de meeste inkomsten heeft.

- Art. 16

Woningaftrek

Er wordt een vermindering van 120.000 BEF (145.000 BEF geïndexeerd) toegekend op het KI van de woning die men betreft. Er wordt slechts een vermindering toegekend voor de twee echtgenoten, zelfs

Samenwonenden-alleenstaanden

Iemand die samenwoont met een Belgische diplomaat die in het buitenland geaccrediteerd is, is niet onderworpen aan de personenbelasting in België.

In geval van samenwonen wordt deze Belgische inwoner onderworpen aan de personenbelasting.

De niet-gehuwde belastingplichtige wordt dan beschouwd als niet-inwoner en louter belastbaar op zijn inkomsten uit Belgische bron.

De ongehuwde belastingplichtigen en zij die bedoeld worden in art. 128 worden als fiscaal geïsoleerd beschouwd en vormen een aparte fiscale eenheid ongeacht hun levensstijl.

De inkomsten uit onroerend goed van iedere samenwonende worden slechts gecumuleerd met zijn eigen beroepsinkomsten en andere inkomsten.

Elke alleenstaande belastingplichtige heeft recht op een vermindering van 120.000 BEF, zelfs al woont hij met een andere belastingplichtige samen. Als hij niet het huis betreft waarvan hij eigenaar is kan hij deson-

Couples mariés – conjoints

Conditions d'assujettissement :

- art. 3, § 1er, 2° et 3°

en principe, les habitants du Royaume sont assujettis au Code des impôts sur les revenus (CIR). Les diplomates accrédités à l'étranger restent assujettis comme habitants de la Belgique. Les membres de leur famille vivant à leur foyer, et donc aussi le partenaire, sont soumis aux mêmes règles. Inversement, la même règle s'applique aux diplomates étrangers séjournant en Belgique. Ils sont considérés comme non-résidents de Belgique et seuls leurs revenus d'origine belge sont imposés en Belgique. Les membres de leur famille vivant à leur foyer sont soumis aux mêmes règles d'assujettissement. L'épouse d'un diplomate étranger est considérée comme assujettie à l'impôt des non-résidents.

- art. 3, § 2

Un des partenaires peut séjourner en Belgique et l'autre à l'étranger pour des raisons professionnelles. Le conjoint qui séjourne à l'étranger est censé être domicilié dans le pays où se trouve sa famille. Marié, il est considéré comme habitant belge et est taxé sur les revenus qu'il recueille au niveau international.

Il se peut aussi qu'un des partenaires soit assujetti au CIR et l'autre à l'INR (en vertu d'une convention internationale). Dans ce cas, les partenaires sont imposés comme isolés.

- Art.126 et 128

Tous les partenaires mariés, sauf ceux qui sont cités à l'article 128, sont imposés globalement et sont considérés comme une entité fiscale, quel que soit leur régime matrimonial.

Revenus de biens immobiliers

Art. 126 :

Pour le calcul de l'impôt, les revenus immobiliers des conjoints sont cumulés avec ceux de celui des conjoints qui en a le plus.

- Art. 16

Déduction pour habitation

Il est octroyé une déduction de 120 000 francs (145 000 francs indexés) opérée sur le RC de l'habitation que l'on occupe. Il n'est octroyé qu'une seule déduction pour les deux conjoints, même s'ils occupent en-

Cohabitants – isolés

La personne qui cohabite avec un diplomate belge accrédité à l'étranger n'est pas assujettie à l'impôt des personnes physiques en Belgique.

En cas de cohabitation, cette cohabitante belge est assujettie à l'impôt des personnes physiques.

Le contribuable non marié est alors considéré comme non-résident et n'est imposé que sur ses revenus d'origine belge.

Les contribuables non mariés et ceux qui sont visés à l'article 128 sont considérés fiscalement comme isolés et constituent une entité fiscale distincte, quel que soit leur mode de vie.

Les revenus immobiliers de chaque cohabitant ne sont cumulés qu'avec ses propres revenus professionnels et autres.

Chaque contribuable isolé a droit à une réduction de 120 000 francs, même s'il cohabite avec un autre contribuable. S'il n'occupe pas la maison dont il est propriétaire, il peut néanmoins bénéficier de la réduction

als ze tegelijk het huis bewonen waarvan ze ieder eigenaar zijn.

De aftrek van 120.000 BEF wordt vermeerderd met 10.000 BEF voor de echtgenoot. De aftrek wordt vermeerderd met 10.000 BEF voor elke persoon ten laste op 1 januari. De kinderen van de echtgenoten worden slechts een keer in aanmerking genomen.

Bijkomende woningaftrek

De vermindering wordt vermeerderd met de helft van het verschil tussen het KI en de woningaftrek indien de gezamenlijke inkomsten van de twee echtgenoten niet hoger zijn dan 950.000 BEF (1.045.000 BEF geïndexeerd). Deze vermeerdering wordt geleidelijk verminderd in geval van overschrijding van de limiet.

Inkomsten uit roerende goederen:

– Art. 313

De inkomsten uit roerende goederen zijn in principe onderworpen aan een liberatoire voorheffing en hoeven niet verder aangegeven te worden.

– Art. 171

Als er intrest is kan de belastingplichtige de inkomsten die zijn overgedragen aan roerende voorheffing aangeven en er teruggave van krijgen.

Voor het bepalen van de aanslagvoet wordt het geheel van veralgemeende inkomsten van het gezin in acht genomen.

– Art. 21

De eerste schijf van 55.000 BEF van de inkomsten van spaardeposito's is niet belastbaar en dus niet onderworpen aan de roerende voorheffing. De financiële instelling past de maatregel toe per individueel deposito maar de fiscus verleent de vrijstelling slechts een keer per gezin (man, vrouw en kinderen waarvan de ouders wettig genieten van de inkomsten). Dezelfde regel is van toepassing op de eerste schijf van 5.000 BEF van dividenden van erkende coöperatieve vennootschappen.

– Art. 18

De intrest op voorschotten die aan een vennootschap zijn toegestaan door een natuurlijke persoon die aandelen of winstaandelen van de vennootschap bezit, die een leidinggevende functie in die vennootschap bekleedt, is belastbaar als zijnde dividend en niet als intrest. Voor de toepassing worden geldleningen verstrekt aan de vennootschap door de echtgenoot of kinderen in aanmerking genomen, als de persoon of de echtgenoot het wettelijk genot heeft van de inkomsten van die kinderen.

danks de vermindering krijgen als hij het niet betreft om beroepsmatige of sociale redenen.

De kinderen van de ongehuwde samenwonenden worden in aanmerking genomen uit hoofde van beide partners om de vermeerdering van vermindering te bepalen (zie begrip kinderen ten laste).

Het plafond van 950.000 BEF wordt bepaald uit hoofde van iedere samenwonende apart.

Voor het bepalen van de aanslagvoet bekijkt men het geheel van veralgemeende inkomsten per afzonderlijke samenwoner.

De vrijstelling wordt wettig aan de twee partners verleend.

Als ongehuwde belastingplichtigen niet samenleven hebben de voorschotten die door de partner zijn verleend geen werking als gelijkstelling van de intresten op deze voorschotten aan dividenden.

semble la maison dont ils sont chacun propriétaire.

La déduction de 120 000 francs est majorée de 10 000 francs pour le conjoint et pour toute personne à charge au 1er janvier. Les enfants des conjoints ne sont pris en compte qu'une fois.

Déduction supplémentaire pour habitation

Quand l'ensemble des revenus n'excède pas 950 000 francs (1 045 000 francs indexés), la déduction est majorée de la moitié de la différence entre le revenu cadastral et la déduction pour habitation. Cette majoration est progressivement réduite en cas de dépassement de la limite.

Revenus des biens mobiliers :

– Art. 313

Les revenus des biens mobiliers sont en principe soumis à un précompte libératoire et ne doivent pas être déclarés.

– Art. 171

S'il y a des intérêts, le contribuable peut déclarer les revenus qui sont cédés au précompte mobilier et en obtenir la restitution.

Le taux d'imposition est déterminé sur la base de l'ensemble des revenus globalisés.

– Art. 21

La première tranche de 55 000 francs des revenus afférents aux dépôts d'épargne n'est pas imposable et n'est donc pas soumise au précompte mobilier. L'institution financière applique la mesure par dépôt individuel, mais le fisc n'accorde l'exonération qu'une seule fois par ménage (mari, femme et enfants dont les parents ont la jouissance légale des revenus).

La même règle s'applique à la première tranche de 5 000 francs des dividendes des sociétés coopératives agréées.

– Art. 18

Les intérêts des avances qui sont consenties par une personne physique à une société dont elle possède des actions ou parts ou dans laquelle elle occupe une fonction dirigeante sont imposables à titre de dividendes et non d'intérêts. Sont pris en compte les prêts d'argent consentis à la société par le conjoint ou les enfants lorsque la personne ou le conjoint a la jouissance légale des revenus de ces enfants.

s'il n'occupe pas la maison pour des raisons professionnelles ou sociales.

Les enfants des cohabitants non mariés sont pris en compte dans le chef des deux partenaires pour fixer la majoration de la déduction (voir notion d'enfants à charge).

La limite de 950 000 francs est fixée dans le chef de chaque cohabitant pris isolément.

On détermine le taux d'imposition sur la base de l'ensemble des revenus globalisés par cohabitant distinct.

L'exonération est légalement accordée aux deux partenaires

Si des contribuables non mariés ne vivent pas ensemble, les avances consenties par le partenaire sont sans effet en ce qui concerne l'assimilation des intérêts de ces avances à des dividendes.

Beroepsinkomsten:

Burgerlijke vennootschappen of verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid.

Art. 29, WIB 92

De winsten of baten die ze verkrijgen worden belast als winst of baten van de vennoten of leden. Volgens het commentaar van de administratie blijkt uit de algemene economie van het WIB 92 dat men een lucratieve werkzaamheid of activiteit die gezamenlijk door twee echtgenoten worden uitgeoefend of waarin de ene echtgenoot de ander helpt, niet kan beschouwen als een vereniging zonder rechtspersoonlijkheid.

Pensioenen

Art. 35, WIB 92

De pensioenen die globaal worden toegekend aan beide echtgenoten zijn belastbaar uit hoofde van de echtgenoot in wiens activiteit de oorsprong van de pensioenen lag. Dit is een overblijfsel van het principe van de cumulatie van de inkomsten van echtgenoten. In plaats van het pensioen afzonderlijk te belasten uit hoofde van iedere begunstigde, wordt het geheel belast uit hoofde van één van de echtgenoten (meestal de man).

Stopzettingsmeerwaarde

Art. 46

Als de beroepswerkzaamheid wordt stopgezet, dan worden de stopzettingsmeerwaarden vrijgesteld als de werkzaamheid wordt voortgezet met name door de echtgenoot.

Bezoldigingen overgemaakt aan de echtgenoot

Art. 52, 4° en 53, 12°

Ze vormen geen aftrekbare beroepskosten.

Bedragen overgemaakt aan een goedgekeurd ziekenfonds

Art. 52, 8°

Bepaalde bedragen die voor de echtgenoot aan een goedgekeurd ziekenfonds zijn overgemaakt zijn af te trekken als beroepskost.

Forfaitaire aftrek voor autokosten

Art. 66, § 5, lid 2

De autokosten voor de verplaatsing tussen de woonplaats en de plaats van tewerkstelling zijn forfaitair aftrekbaar. Deze aftrek kan alleen worden toegekend als de auto eigendom is van de belastingplichtige of van zijn echtgenoot. Er is slechts een aftrek voor de twee echtgenoten als de verplaatsing gezamenlijk gebeurt.

Er bestaat geen bezwaar om het stelsel van fiscale transparantie toe te passen op verenigingen of vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid waarvan de leden samenwonen.

Deze bepaling is niet van toepassing.

De meerwaarden die behaald zijn of die zijn vastgesteld bij een overname door de andere partner zijn direct belastbaar.

De bezoldigingen toegekend door een samenwonende aan een andere, vormen in principe aftrekbare beroepskosten.

Hier vormen de overgemaakte bedragen geen aftrekbare beroepskost.

Hier is geen forfaitaire aftrek mogelijk als de gebruikte auto niet aan de belastingplichtige zelf toebehoort.

Revenus professionnels :

Sociétés civiles ou associations sans personnalité juridique :

Art. 29, CIR 92

Les bénéfices ou profits qu'elles recueillent sont imposés comme des bénéfices ou profits des associés ou membres. D'après le commentaire de l'administration, il ressort de l'économie générale du CIR 92 que l'activité lucrative exercée conjointement par deux époux ou dans laquelle un des époux aide l'autre, ne peut être considérée comme une association sans personnalité juridique.

Il n'y a pas d'objection à appliquer le régime de la transparence fiscale aux associations ou aux sociétés sans personnalité juridique dont les membres cohabitent.

Pension

Art. 35, CIR 92

Les pensions attribuées globalement aux deux conjoints sont imposées dans le chef du conjoint dans l'activité duquel elles trouvent leur origine. Il s'agit d'un vestige du principe du cumul des revenus des conjoints. Plutôt que d'imposer la pension distinctement dans le chef de chacun des bénéficiaires, on l'impose globalement dans le chef de l'un des conjoints (généralement le mari).

Cette disposition n'est pas d'application.

Plus-value de cessation

Art. 46

En cas de cessation de l'activité professionnelle, les plus-values de cessation sont exonérées lorsque l'activité est continuée, notamment par le conjoint.

Les plus-values obtenues ou constatées lors de la reprise par l'autre partenaire sont directement imposables.

Rémunérations attribuées au conjoint

Art. 52, 4° et 53, 12°

Elles ne constituent pas des frais professionnels déductibles

En principe, les rémunérations attribuées par un cohabitant à un autre constituent des frais professionnels déductibles.

Sommes payées à une société mutualiste approuvée

Art. 52, 8°

Certains montants payés pour le conjoint à une société mutualiste approuvée sont déductibles en tant que frais professionnels.

Les montants payés ne constituent pas en l'occurrence des frais professionnels déductibles

Abattement forfaitaire pour frais de voiture

Art. 66, §5, alinéa 2

Les frais de voiture afférents aux déplacements entre le domicile et le lieu de travail sont déductibles forfaitairement. Cette déduction ne peut être accordée que si la voiture est la propriété du contribuable ou de son conjoint. Il n'y a de déduction pour les deux conjoints que si le déplacement est effectué en commun.

Aucune déduction forfaitaire n'est possible en l'occurrence si la voiture utilisée n'appartient pas au contribuable même.

Toekenning aan de meewerkende echtgenoot

Art. 86

Een deel van de winst en baten mag toegekend worden aan de meewerkende echtgenoot op voorwaarde dat deze inkomsten niet meer dan 350.000 BEF of 30% van de winst of baten bedraagt die met de medewerking van de echtgenoot verkregen zijn, behoudens indien de prestaties van de meewerkende echtgenoot hem recht geven op een groter deel.

Huwelijksquotiënt

Art. 87-89

Als een van de echtgenoten geen beroepsinkomsten geniet of inkomsten geniet die minder bedragen dan 30% van het totale bedrag van beroepsinkomsten van beide echtgenoten, wordt een deel van de inkomsten van de andere echtgenoot aan hem toegekend zodat de inkomsten van degene die het minste inkomsten heeft de voornoemde 30 % haalt, met een maximum van 270.000 BEF (297.000 BEF geïndexeerd).

Art. 126

Dit mechanisme leidt tot incoherenties:

- de man: beroepsinkomsten
- de vrouw: inkomsten uit onroerend goed; de inkomsten van de vrouw worden belast alsof ze door de man zouden zijn ontvangen (gecumuleerd met hoogste beroepsinkomsten); een deel van de inkomsten van de man wordt belast alsof ze door de vrouw zouden zijn ontvangen.

Een gehuwde man met een beroepsinkomen, een vrouw die huisvrouw is en twee kinderen ten laste, betaalt minder belasting dan een alleenstaande vrouw die hetzelfde inkomen heeft en die ook twee kinderen ten laste heeft, ondanks het feit dat haar bijdragecapaciteit lager is (op een inkomen van 900.000 BEF betaalt de alleenstaande een bijkomende belasting van 83.754 BEF).

Verder maakt het toekennen van een fictief inkomen aan een van de echtgenoten het mogelijk voor het gezin om een belasting-vermindering te verkrijgen omwille van bedragen die men vroeger, bij gebrek aan inkomsten, niet kon aftrekken (levensverzekeringspremies, afschrijvingen hypotheekleningen).

Diverse inkomsten Art. 90,2°

Prijzen en subsidies

De eerste schijf van 100.000 BEF aan prijzen en subsidies, toegekend tijdens een periode van twee jaar aan geleerden, schrijvers of kunstenaars door openbare machten of openbare instellingen zonder winstoogmerk, geniet van een belastingvrijstelling. Deze vrijstelling wordt per gezin toegekend.

Die maatregel kan men in verband brengen met het feit dat de salarissen die aan de partner worden toegekend aftrekbare kosten zijn. In tegenstelling tot de toekenning aan de meewerkende echtgenoot moeten voor deze salarissen bijdragen voor de sociale zekerheid worden betaald.

De toekenning van een deel van de beroepsinkomsten aan de partner-persoon met wie men samenwoont is niet toegelaten.

Samenwonenden kunnen elk de vrijstelling van deze eerste inkomstenschijf opeisen.

Attribution au conjoint aidant

Art. 86

Une quote-part des bénéfices et profits peut être attribuée au conjoint aidant à condition que ces revenus ne soient pas supérieurs à 350 000 francs belges ou à 30% des bénéfices et profits réalisés avec l'aide du conjoint, sauf si les prestations du conjoint aidant lui ouvrent droit à une quote-part plus importante.

Quotient conjugal

Art. 87 à 89

Lorsqu'un des conjoints ne bénéficie pas de revenus professionnels ou bénéficie de revenus n'atteignant pas 30% du total des revenus professionnels des deux conjoints, il lui est attribué une quote-part des revenus de l'autre conjoint, de sorte que les revenus de celui qui en a le moins atteignent les 30% précités, sans pouvoir excéder 270 000 francs (297 000 francs indexés).

Art. 126

Ce mécanisme donne lieu à des incohérences :

- Le mari : revenus professionnels
- la femme : revenus de biens immobiliers ; les revenus de la femme sont imposés comme s'ils avaient été perçus par le mari (cumulés avec les revenus professionnels les plus élevés) ; une partie des revenus du mari sont imposés comme s'ils avaient été perçus par la femme.

Un homme marié ayant un revenu professionnel, dont la femme reste au foyer et qui a deux enfants à charge, paie moins d'impôts qu'une femme isolée ayant le même revenu et également deux enfants à charge, malgré le fait que sa capacité contributive est moindre (sur un revenu de 900 000 francs, l'isolée paie 83 754 francs d'impôts en plus).

De plus, l'attribution d'un revenu fictif à l'un des conjoints permet au ménage de bénéficier d'une réduction d'impôt pour des montants que l'on ne pouvait déduire précédemment, faute de revenus (primes d'assurance-vie, amortissements emprunts hypothécaires).

Revenus divers Art. 90,2°*Prix et subsides*

La première tranche de 100 000 francs en prix et subsides attribués pendant une période de deux ans à des savants, des écrivains ou des artistes par les pouvoirs publics ou par des organismes publics sans but lucratif bénéficie d'une exonération. Cette exonération est accordée par ménage.

Cette mesure peut être mise en relation avec le fait que les salaires attribués au partenaire sont des frais déductibles. Contrairement à ce qui est prévu dans le cadre de l'attribution au conjoint aidant, des cotisations de sécurité sociale doivent être payées pour ces salaires.

L'attribution d'une partie des revenus professionnels au cohabitant n'est pas autorisée.

Les cohabitants peuvent demander chacun l'exonération de cette première tranche de revenus.

Meerwaarden op belangrijke participaties

Art. 90, 9°

Sommige meerwaarden die verkregen zijn op participaties die meer dan 25% van de rechten van een vennootschap vertegenwoordigen zijn belastbaar aan een tarief van 16,5%. Om te bepalen of het gehalte bereikt is, neemt men met name de participaties van de echtgenoot in overweging.

Aftrekbaar verlies

Art. 104, 1° en 2°

De verliezen afkomstig uit sporadische werkzaamheden en werkzaamheden die plaatsvinden bij de overdracht van gebouwde of niet-gebouwde onroerende goederen kunnen worden gerecupereerd op de verkregen inkomsten of meerwaarden van hetzelfde type verwezenlijkt tijdens de volgende belastbare perioden. Voor de toepassing van deze bepaling kunnen de verliezen die geleden zijn door de ene echtgenoot gerecupereerd worden op de inkomsten of meerwaarden van de ander.

Aftrekbare uitgaven

Alimentatie-uitkeringen toegekend aan de ex-echtgenoot

80% van de uitkeringen of kapitalen die betaald worden aan personen die geen deel uitmaken van zijn gezin, ter uitvoering van een verplichting resulterend uit het Burgerlijk Wetboek of het Gerechtelijk Wetboek zijn aftrekbaar van het geheel van netto inkomsten. Door de uitkeringen die worden betaald ter uitvoering van een wettelijke verplichting aftrekbaar te maken, bevoordeelt het WIB de echtgenoten ten overstaan van de samenwonenden die dergelijke uitkeringen zouden betalen zonder ertoe verplicht te zijn. De verschillen berusten op verschillen inzake het Burgerlijk en het Gerechtelijk Wetboek.

Uitgaven voor kinderopvang

Art. 104, 7° en 113, § 1, 2°

Eén van de voorwaarden om de aftrek voor kinderopvang op te eisen is dat men beroepsinkomsten moet hebben. Het volstaat dat een echtgenoot beroepsinkomsten heeft om deze voorwaarde te vervullen.

Uitgaven voor het onderhoud en de restauratie van beschermde onroerende goederen

Art. 104, 8°

Deze uitgaven zijn, mits men aan bepaalde voorwaarden voldoet, aftrekbaar voor ten hoogste 1.000.000 BEF.

Verdeling van de aftrekbare uitgaven

Art. 105

De uitgaven die geen uitkeringen zijn worden even-

De participaties die een partner-samenwonende heeft worden niet in overweging genomen om het participatietarief te bepalen.

De verliezen van deze aard die door de alleenstaande samenwonende worden geleden, kunnen slechts gerecupereerd worden op de inkomsten of meerwaarden van dezelfde aard later verkregen of verwezenlijkt door dezelfde alleenstaande belastingplichtige.

Samenwonenden hebben niet de verplichting jegens hun ex-partner van hulp en bijstand voorzien in het BW. Het huwelijksquotiënt bevoordeelt het huwelijk met een partner die geen of weinig beroepsinkomen heeft, de aftrek van alimentatie-uitkeringen aan de gescheiden of uit de echt gescheiden echtgenoot is een veel grotere stimulans voor echtgenoten om uit elkaar te gaan, want in tegenstelling tot wat het geval is bij de belastingverminderingen die voortvloeien uit het huwelijksquotiënt, is er geen maximum voor bepaald.

De alleenstaande samenwonende belastingplichtige die deze aftrek opeist moet beroepsinkomsten hebben.

Elke samenwonende kan deze aftrek afzonderlijk opeisen.

De uitgaven worden afgetrokken van de inkomsten

Plus-values réalisées sur participations importantes
Art. 90, 9°

Certaines plus-values réalisées sur des participations de plus de 25 % de droits d'une société sont taxables à un taux de 16,5%. Pour déterminer si le Pourcentage est atteint, on prend notamment en considération les participations du conjoint

Perte déductible
Art. 103

Les pertes provenant d'activités sporadiques et d'activités qui ont lieu lors de la cession de biens immobiliers bâtis ou non bâtis peuvent être récupérées sur les revenus recueillis ou les plus-values du même type réalisées au cours des périodes imposables suivantes. Pour l'application de cette disposition, les pertes subies par un des conjoints peuvent être récupérées sur les revenus et plus-values de l'autre conjoint.

Dépenses déductibles
Pensions alimentaires accordées à l'ex-conjoint

80% des pensions ou capitaux payés par le contribuable à des personnes qui ne font pas partie de son ménage en exécution d'une obligation résultant du Code civil ou du Code judiciaire sont déductibles de l'ensemble des revenus nets. En autorisant la déduction des rentes qui sont payées en exécution d'une obligation légale, le CIR avantage les époux par rapport aux cohabitants qui paieraient de telles rentes sans y être tenus. Cette différence résulte de différences semblables dans le Code civil et dans le Code judiciaire.

Dépenses pour garde d'enfant
Art. 104, 7° et 113, § 1er, 2°

Une des conditions à remplir pour demander la déduction des dépenses pour garde d'enfant est de percevoir des revenus professionnels. Il suffit que l'un des époux perçoive des revenus professionnels pour remplir cette condition.

Dépenses d'entretien et de restauration d'immeubles classés

Art. 104, 8°

Ces dépenses sont déductibles à concurrence de 1 000 000 de francs, à condition que certaines conditions soient remplies.

Répartition des dépenses déductibles
Art. 105

Les dépenses qui ne sont pas des rentes sont imputées

Les participations détenues par un partenaire cohabitant ne sont pas prises en considération pour déterminer le taux de participation.

Les pertes de cette nature subies par le cohabitant isolé ne peuvent être récupérées que sur les revenus ou plus-values de même nature recueillis ou réalisés ultérieurement par le même contribuable isolé.

Les ex-cohabitants ne se doivent pas l'aide et l'assistance prévues dans le Code civil. Le quotient conjugal avantage le mariage avec un partenaire qui n'a pas ou guère de revenus professionnels, la déductibilité des pensions alimentaires versées à l'époux séparé ou divorcé constitue un incitant à la séparation beaucoup plus fort pour les époux, car, contrairement à la réduction d'impôt découlant du quotient conjugal, aucun maximum n'est prévu.

Le contribuable cohabitant isolé qui demande cette déduction doit percevoir des revenus professionnels.

Chaque cohabitant peut demander cette déduction.

Les dépenses sont déductibles des revenus du con-

redig aangerekend op de inkomsten van elke echtgenoot. De uitkeringen zijn aftrekbaar van de inkomsten van de echtgenoot die ze verschuldigd is. Het saldo wordt aangerekend op de inkomsten van de andere echtgenoot.

Aftrekbare giften

Art. 109

Het totale bedrag aan giften die door het gezin gedaan worden mag niet hoger zijn dan 10% van het geheel aan netto-inkomsten van het gezin, noch hoger dan 10.000.000 BEF voor de twee echtgenoten.

Bezoldiging van een huisbediende

Art. 112, art. 112, § 1, 1°

De som die de twee echtgenoten toekennen moet minstens 100.000 BEF bedragen (220.000 BEF geïndexeerd).

Art. 112, § 1, 3°

Eén van de echtgenoten moet zich inschrijven bij de sociale zekerheid.

Art. 112, § 1, 4°

Slechts een huisbediende per gezin.

Art. 112, § 1, 5°

Het bedrag van de aftrek mag niet meer dan 200.000 BEF (220.000 BEF geïndexeerd) voor de 2 echtgenoten bedragen.

Intrest van hypothecaire leningen

Art. 115, 1°

Eén van de voorwaarden om bijkomende intresten te kunnen aftrekken is dat de lening aangegaan wordt met het oog op de bouw, aankoop of renovatie van een woning die de enige woning is waarvan de belastingplichtige (dus het gezin) eigenaar is. De intresten worden alleen in overweging genomen in de mate waarin ze zich verhouden aan de eerste schijf van respectievelijk 2.000.000 BEF (2.200.000 BEF geïndexeerd) of 1.000.000 BEF (1.100.000 BEF geïndexeerd) van de lening. Dit plafond wordt bepaald voor de enige woning waarvan het gezin eigenaar is.

Art. 116

Deze maxima worden vermeerderd naargelang het aantal kinderen ten laste (van het gezin).

van de belastingplichtige die de uitgaven heeft toegestaan. Als er niet genoeg inkomsten zijn, is het niet-aangerekende saldo verloren.

Hier houdt men rekening met 10% van het inkomen van ieder van hen met een maximum van 10.000.000 BEF voor ieder.

Het bedrag dat een alleenstaande toekent moet minstens 100.000 BEF bedragen.

Elke alleenstaande moet zich inschrijven bij de sociale zekerheid.

Elke alleenstaande kan de bedragen die aan een huisbediende betaald worden aftrekken, dus in geval van samenwoning twee huisbedienden.

De aftrek heeft als maximumbedrag 200.000 BEF per alleenstaande, dus 400.000 BEF in geval van samenwoning.

Het feit dat een van de twee eigenaar is van een andere woning doet niets af aan het recht van de een om de intrest op leningen die zijn aangegaan voor het huis waar hij eigenaar van is af te trekken. Iedere samenwonende kan de aftrek van intrest die hij betaalt voor het huis waarvan hij eigenaar is opeisen (bijvoorbeeld hoofdverblijfplaats en tweede huis). Het maximum van 2.000.000 BEF is van toepassing op de woning waarvan elke samenwonende eigenaar is (2X2.000.000 of 2X1.000.000 BEF alnaargelang). Als daarentegen de woning ondeelbaar eigendom is van de 2 samenwonenden, heeft iedere medeëigenaar recht op de bijkomende aftrek van intrest in verhouding tot zijn aandeel in het gemeenschappelijk bezit. Het plafond van 2.000.000 of 1.000.000 BEF wordt in dezelfde verhouding verminderd.

Deze maxima worden vermeerderd naargelang het aantal kinderen ten laste van iedere persoon (een gemeenschappelijk kind wordt gezien als ten laste van elk van beiden).

tées proportionnellement sur les revenus de chaque conjoint. Les rentes sont déductibles des revenus du conjoint qui en est débiteur. Le solde est imputé sur les revenus de l'autre conjoint.

Libéralités déductibles

Art. 109

Le montant total des libéralités faites par le ménage ne peut excéder 10% de l'ensemble des revenus nets du ménage ni 10 000 000 BEF pour les deux conjoints.

Rémunération d'un employé de maison

Art. 112, art. 112, § 1er, 1°

La somme attribuée par les deux conjoints doit s'élever à 100 000 BEF au moins (220 000 BEF indexés).

Art. 112, § 1er, 3°

Un des époux doit s'inscrire auprès de la sécurité sociale.

Art. 112, § 1er, 4°

Un seul employé de maison par ménage.

Art. 112, § 1er, 5°

Le montant de la déduction ne peut excéder 200 000 BEF (220 000 BEF indexés) pour les deux conjoints.

Intérêts d'emprunts hypothécaires

Art. 115, 1°

Une des conditions à remplir pour bénéficier d'une déduction d'intérêts est d'avoir contracté un emprunt en vue de la construction, de l'acquisition ou de la rénovation d'une habitation constituant la seule habitation en propriété du contribuable (c'est-à-dire du ménage). Les intérêts ne sont pris en considération que dans la mesure où ils se rapportent à la première tranche de respectivement 2 000 000 BEF (2 200 000 indexés) ou 1 000 000 BEF (1 100 000 BEF indexés) de l'emprunt. Ce plafond est fixé pour la seule habitation en propriété du ménage.

Art. 116

Ces maxima sont majorés en fonction du nombre d'enfants à charge (du ménage)

tribuable qui a exposé les dépenses. Si les revenus sont insuffisants, le solde non imputé est perdu.

Il est tenu compte de 10% du revenu de chacun des cohabitants, avec un maximum de 10 000 000 BEF pour chacun d'eux.

Le montant attribué par un isolé doit s'élever à 100 000 BEF au moins.

Chaque isolé doit s'inscrire auprès de la sécurité sociale.

Chaque isolé peut déduire les montants payés à un employé de maison. En cas de cohabitation, la déduction peut donc s'appliquer aux montants payés à deux employés de maison.

La déduction est plafonnée à 200 000 BEF par isolé, soit 400 000 BEF en cas de cohabitation.

Le fait que l'un des partenaires est propriétaire d'une autre habitation ne porte pas préjudice au droit du partenaire de déduire les intérêts payés sur les emprunts contractés pour la maison dont il est propriétaire. Chaque cohabitant peut réclamer la déduction des intérêts qu'il paye pour la maison dont il est propriétaire (par exemple, résidence principale et deuxième maison). Le maximum de 2 000 000 BEF est applicable à l'habitation dont chaque cohabitant est propriétaire (2x2 000 000 ou 2x1 000 000 BEF selon le cas). Par contre, si l'habitation est la propriété indivise de deux cohabitants, chaque copropriétaire a droit à la déduction complémentaire d'intérêts à concurrence de sa part de la propriété commune. Le plafond de 2 000 000 ou de 1 000 000 BEF est réduit dans les mêmes proportions.

Ces maxima sont majorés en fonction du nombre d'enfants à charge de chaque personne (un enfant commun est considéré comme étant à charge de chaque parent)

Aanslag van echtgenoten en hun kinderen
Principe van de cumulatie van de inkomsten van echtgenoten

Art. 126, lid 1, lid 3

De inkomsten uit onroerend goed, uit roerend goed en de diverse inkomsten worden gecumuleerd met de beroepsinkomsten van degene die het meeste van dergelijke inkomsten heeft.

De aanslag wordt op naam van beide echtgenoten gevestigd.

Art. 127

De belasting op beroepsinkomsten van degene die het minst van dergelijke inkomsten heeft wordt via het daarmee overeenstemmende belastingtarief geheven.

Echtgenoten die worden belast als alleenstaanden

Art. 128

- het jaar van het huwelijk
- het jaar na dat waarin de feitelijke scheiding heeft plaatsgevonden
- het jaar van ontbinding van het huwelijk of van de scheiding van tafel en bed
- wanneer een echtgenoot vrijgestelde beroepsinkomsten verkrijgt van meer dan 270.000 BEF die niet in aanmerking komen voor de berekening van de belasting op andere inkomsten.

Recuperatie van de verliezen geleden door de ene echtgenoot op de inkomsten van de andere

Art. 129

Deze verliezen kunnen worden afgetrokken van de inkomsten van de andere.

Berekening van de belasting

Belastingvrije som

Art. 131

De belastingvrije som is vastgesteld op 141.000 BEF (165.000 BEF geïndexeerd; aanslagjaar 1999) voor elke echtgenoot.

Verhoging van de belastingvrije som voor personen ten laste

Art. 132

De belastingvrije som wordt verhoogd naargelang het aantal kinderen ten laste, de plaats van die kinderen in het gezin (1ste of 4de bv.) en ook naargelang er andere personen ten laste zijn. De verhoging voor personen ten laste wordt slechts eenmaal per gezin verleend.

Art. 132 en 134

In het geval van afzonderlijke belasting van twee echtgenoten wordt de verhoging toegekend aan de echtgenoot waarvan de kinderen deel uitmaken van het gezin

Al deze inkomsten worden gecumuleerd met de beroepsinkomsten van elke samenwonende.

De aanslag wordt op naam van beide belastingplichtigen apart gevestigd.

De belasting op beroepsinkomsten van iemand die alleenstaand is wordt geheven aan het tarief van het geheel van inkomsten van deze persoon.

De beroepsmatig geleden verliezen van een alleenstaande zijn in principe slechts aftrekbaar van de beroepsinkomsten in de volgende belastbare tijdperken (art. 78).

Deze som is vastgesteld op 165.000 BEF (206.000 BEF geïndexeerd) voor een alleenstaande.

Dubbele aftrek voor de gemeenschappelijke kinderen van samenwonenden. Zelfs twee uit de echtgescheiden ex-echtgenoten die samen kinderen hebben kunnen elk de verhoging van de belastingvrije som genieten.

Kind van gescheiden ouders die afwisselend voor het kind zorgen: uit hoofde van ouders die gescheiden zijn of uit de echt gescheiden zijn en die belast worden

*Impositions des conjoints et de leurs enfants**Principe du cumul des revenus des conjoints*Art. 126, alinéas 1er et 3

Les revenus immobiliers, mobiliers et divers sont cumulés avec les revenus professionnels de celui des conjoints qui en a le plus.

La cotisation est établie au nom des deux conjoints.

Art. 127

La taxation des revenus professionnels du conjoint qui en a le moins s'effectue selon le tarif d'imposition correspondant.

Conjoints imposés comme des isolés

Art. 128

- pour l'année du mariage
- à partir de l'année qui suit celle au cours de laquelle une séparation de fait est intervenue
- pour l'année de la dissolution du mariage ou de la séparation de corps
- lorsqu'un conjoint recueille des revenus professionnels qui sont exonérés et qui n'interviennent pas pour le calcul de l'impôt afférent aux autres revenus, pour un montant supérieur à 270 000 francs.

Récupération des pertes subies par un conjoint sur les revenus de l'autre

Art. 129

Ces pertes peuvent être déduites des revenus de l'autre.

Calcul de l'impôt*Quotité exemptée d'impôt*

Art. 131

La quotité exemptée a été fixée à 141 000 francs (165 000 francs avec l'indexation ; exercice d'imposition 1999) pour chaque conjoint.

Majoration de la quotité exemptée d'impôt pour personnes à charge

Art. 132

La quotité exemptée d'impôt est majorée en fonction du nombre d'enfants à charge, du rang qu'occupent ces enfants dans le ménage (1re ou 4e, par exemple) et du fait qu'il y a d'autres personnes à charge. La majoration pour personnes à charge n'est accordée qu'une seule fois par ménage.

Art. 132 et 134

En cas d'imposition séparée de deux ex-conjoints, la majoration est accordée au conjoint dont les enfants font partie du ménage au 1er janvier de l'exercice d'im-

Tous ces revenus sont cumulés avec les revenus professionnels de chaque cohabitant.

La cotisation est établie au nom de chaque contribuable pris isolément.

Les revenus d'un isolé sont imposés au taux applicable à l'ensemble des revenus de cette personne.

Les pertes professionnelles d'un isolé ne peuvent en principe être déduites que des revenus professionnels des périodes imposables suivantes (art. 78)

Cette quotité a été fixée à 165 000 francs (206 000 francs avec l'indexation) pour un isolé.

Double abattement pour les enfants communs de cohabitants. Même deux ex-conjoints divorcés ayant des enfants en commun peuvent bénéficier chacun de la majoration de la quotité exemptée.

Enfant de parents divorcés qui assurent en alternance la garde de l'enfant : du chef de parents séparés ou divorcés et imposés comme isolés, la majoration de la

op 1 januari van het boekjaar van de belasting en op voorwaarde dat de inkomsten (van alimentatie-uitkeringen) een bepaald maximum niet overschrijden. In geval van gezamenlijke afwisselende zorg voor de kinderen wordt de verhoging slechts toegekend aan één van de twee ouders.

Art. 104, 1° en 2° + art. 134

Als de ouders samenwonen hebben ze recht op een enkele belastingvermindering per kind ten laste, namelijk degene die voortvloeit uit de verhoging van de belastingvrije som.

Verhoging van de belastingvrije som in bijzondere omstandigheden

Art. 133, 1°

- 35.000 BEF voor een weduwnaar of weduwe die niet opnieuw gehuwd is. Deze aftrek is niet van toepassing op gehuwde paren.

Art. 133, 3°

-35.000 BEF voor elke gehandicapte ten laste van de ene of de andere echtgenoot.

als alleenstaanden, wordt de verhoging van de belastingvrije som slechts een keer per kind toegekend.

In geval van scheiding van de ouders, maakt de aftrek van de alimentatie voor de kinderen een dubbele aftrek voor eenzelfde kind mogelijk. Voor het geval dat de moeder de hoede over het kind heeft en de vader een alimentatie betaalt aan het kind kan de moeder de verhoging van de belastingvrije som voor het kind ten laste opeisen en kan de vader 80% van de gestorte alimentatie van zijn belasting aftrekken, tenminste als het bedrag van de gestorte uitkeringen niet het maximum van toegestane inkomsten overschrijdt.

Uit hoofde van de ouder die de daadwerkelijke hoede over het kind heeft, is de aftrek onbeperkt.

De verhoging van de belastingvrije som voor een kind ten laste is geplafoneerd volgens de bedragen die zijn vastgesteld in art. 132 naargelang het aantal kinderen en hun plaats in het gezin, en wordt geweigerd als de inkomsten van het kind een bepaalde grens overschrijden.

Voor gescheiden echtgenoten die niet de hoede over de kinderen hebben is de belastingvermindering die voortvloeit uit de storting van een alimentatie-uitkering aan een kind dat geen deel uitmaakt van het gezin onbeperkt.

Ze hebben geen recht op dit supplement in het geval de partner overlijdt. Een samenwonende weduwnaar of weduwe mogen deze verhoging opeisen voor een alleenstaande vader of moeder met kind (43.000 BEF, geïndexeerd). Dit supplement versterkt nog het verschil in behandeling van alleenstaanden, die al van een hogere belastingvrije som genieten dan echtgenoten. Als het gaat om samenwonenden kunnen ze voorts hun gemeenschappelijke kinderen fiscaal ten laste nemen en ze hebben recht op een bijzondere verhoging voor ongehuwde vader of moeder. Alleen een ouder die nooit gehuwd is geweest wordt beschouwd als ongehuwde ouder. Iemand die gescheiden is, vervult deze voorwaarde niet.

Een gehandicapte die gelijktijdig ten laste is van twee alleenstaanden die samenwonen (bijvoorbeeld verwant

position et à condition que les revenus (de pensions alimentaires) n'excèdent pas un montant donné. En cas de garde commune en alternance des enfants, la majoration n'est accordée qu'à un des deux parents.

Art.104, 1° et 2°+ art. 134

Lorsque les parents vivent ensemble, ils n'ont droit qu'à une seule réduction d'impôt par enfant à charge, à savoir celle qui résulte de la majoration de la quotité exemptée d'impôt.

Majoration de la quotité exemptée d'impôt dans des circonstances particulières

Art. 133, 1°

- 35 000 BEF pour un veuf ou une veuve, non remarié(e). Cette déduction ne concerne pas les couples mariés.

Art. 133, 3°

-35 000 francs pour chaque handicapé à charge de l'un ou l'autre des conjoints

quotité exempte d'impôt n'est accordée qu'une seule fois par enfant.

En cas de divorce des parents, le régime de déduction de la pension alimentaire versée aux enfants autorise une double déduction pour un même enfant. Si c'est la mère qui a la garde de l'enfant et que c'est le père qui paie une pension alimentaire à l'enfant, la mère peut revendiquer la majoration de la quotité exemptée d'impôt pour l'enfant à charge et le père peut déduire de ses impôts 80 % de la rente alimentaire versée, sauf si le montant des pensions versées dépasse le maximum de revenus autorisés.

La déduction est illimitée dans le chef du parent qui a la garde effective de l'enfant.

La majoration de la quotité exemptée d'impôt est plafonnée aux montants fixés à l'art. 132 en fonction du nombre d'enfants et de leur place dans le ménage, et elle n'est pas accordée si les revenus de l'enfant dépassent une certaine limite.

Pour l'époux divorcé, qui n'a pas la garde de l'enfant, la réduction d'impôt qui résulte du versement d'une pension alimentaire à un enfant ne faisant pas partie de son ménage est illimitée.

Ils n'ont pas droit à ce supplément en cas de décès de leur partenaire. Un veuf ou une veuve cohabitant(e) peuvent revendiquer cette majoration en qualité de père ou de mère isolé(e) avec enfant (43.000 BEF indexés). Ce supplément renforce encore la différence de traitement en faveur des isolés, qui bénéficient déjà d'une quotité exemptée d'impôt plus élevée que les époux. S'il s'agit de cohabitants, ils peuvent en outre prendre à charge fiscalement leurs enfants communs et ils ont droit à une majoration spéciale en qualité de père ou de mère non marié(e). Est seul considéré comme parent célibataire, un parent qui n'a jamais été marié. Une personne divorcée ne remplit pas cette condition.

Un handicapé qui est simultanément à charge de deux isolés qui cohabitent (c'est le cas, par exemple,

Art. 133, 4°

-35.000 BEF(43.000 BEF geïndexeerd) als de bestaansmiddelen van een van de echtgenoten niet hoger zijn dan 60.000 BEF (74.000 BEF geïndexeerd). Het jaar van het huwelijk worden de twee echtgenoten belast alsof ze alleenstaanden zijn. Deze verhoging compenseert het verlies van de winst van het huwelijksquotiënt.

Art. 133, 5°

Een gelijkaardige maatregel wordt verleend het jaar dat een van de echtgenoten sterft. De verhoging bedraagt in dat geval 95.000 BEF (117.000 BEF geïndexeerd). In sommige gevallen volstaat deze verhoging niet ter compensatie van het verlies van het huwelijksquotiënt.

Art. 134

Als de inkomsten van één van de echtgenoten onvoldoende zijn om de belastingvrije som te absorberen wordt het saldo aangerekend op de inkomsten van de ander. De verhogingen worden prioritair aangerekend op de inkomsten van degene die de meeste inkomsten heeft.

Personen ten laste

Kind ten laste

Art. 2, § 3 en 136

Een gehuwde belastingplichtige kan beschouwen als zijnde ten laste, de kinderen ten laste van zijn echtgenoot als deze geen enkel inkomen heeft.

Andere personen ten laste

Een echtgenoot kan de personen die ten laste zijn van zijn echtgenoot, die geen inkomen heeft, als ten zijner laste beschouwen.

van twee samenwonende zusters) kan recht geven op een verhoging uit hoofde van iedere samenwonende.

Samenwonenden hebben geen recht op het huwelijksquotiënt, dus zijn de verhogingen die het verlies van dit recht compenseren niet toepasbaar op hen.

Idem

Bij alleenstaanden gaat het niet-opgebruikte saldo van de belastingvrije som verloren. De verhogingen worden aangerekend op de inkomsten van de belastingplichtige die er recht op heeft.

Er wordt alleen rekening gehouden met de kinderen ten laste van de belastingplichtige die afzonderlijk belastbaar is. De kinderen die ten laste zijn van de samenwonende partner kunnen slechts in aanmerking worden genomen als de belastingplichtige er uitsluitend of voornamelijk de zorg voor draagt. Volgens deze hypothese kan een kind niet tegelijkertijd verzorgd worden door een van zijn eigen ouders. De verhoging van de belastingvrije som kan slechts 1 keer worden toegepast.

Er wordt alleen rekening gehouden met personen die ten laste zijn van de belastingplichtige die afzonderlijk wordt belast. De personen die ten laste zijn van de samenwonende partner kunnen niet in aanmerking worden genomen.

Art. 136

Iemand die ten laste is van twee samenwonende alleenstaanden (iemand die verwant is aan beide alleenstaanden) kan wel in aanmerking worden genomen als persoon ten laste uit hoofde van beide alleenstaanden.

Art. 133, 4°

-35 000 francs (43 000 francs après indexation) si les revenus de l'un des conjoints ne dépassent pas 60 000 francs (74 000 francs après indexation). L'année du mariage, les deux conjoints sont imposés comme s'ils étaient isolés. Cette majoration compense la perte de l'avantage découlant du quotient conjugal.

Art. 133, 5°

Une mesure similaire est prévue l'année du décès de l'un des conjoints. La majoration s'élève dans ce cas à 95 000 francs (117 000 francs après indexation). Dans certains cas, cette majoration ne suffit pas pour compenser la perte du quotient conjugal.

Art. 134

Lorsque les revenus de l'un des conjoints sont insuffisants pour absorber le montant exempté d'impôt, le solde est imputé sur les revenus de l'autre conjoint. Les majorations sont imputées par priorité sur les revenus du conjoint qui a les revenus les plus élevés.

*Personnes à charge**Enfant à charge*

Art. 2, § 3 et 136

Un contribuable marié peut considérer comme étant à sa charge les enfants à charge de son conjoint si celui-ci n'a aucun revenu

Autres personnes à charge

Un conjoint peut considérer comme étant à sa charge les personnes à charge de son conjoint qui ne recueille aucun revenu.

d'un allié de deux sœurs cohabitantes) peut donner droit à une majoration dans le chef de chaque cohabitant.

Les cohabitants n'ont pas droit au quotient conjugal. Par conséquent, les majorations qui compensent la perte de ce droit ne les concernent pas.

Idem.

Les isolés perdent le solde non imputé du montant exempté d'impôt. Les majorations sont imputées sur les revenus du contribuable qui y a droit.

Il est uniquement tenu compte des enfants à charge du contribuable imposable distinctement. Les enfants à charge du partenaire cohabitant ne peuvent être pris en considération que si le contribuable en assume la charge exclusive ou principale. Dans cette hypothèse, un enfant ne peut pas être pris en charge en même temps par un de ses parents. La majoration de la quotité du revenu exemptée d'impôt ne peut être appliquée qu'une seule fois.

Il est uniquement tenu compte des personnes à charge du contribuable imposé distinctement. Les personnes à charge du partenaire cohabitant ne peuvent pas être prises en considération.

Art. 136

Une personne qui est à charge de deux cohabitants isolés (une personne qui est parente des deux isolés) peut être considérée comme personne à charge dans le chef des deux isolés.

Overdracht van personen ten laste

Art. 140

De echtgenoot wordt gezien als een persoon ten laste ongeacht het bedrag van zijn bestaansmiddelen (Com IB 92 136/42, 1°).

Bestaansmiddelen

Art. 141

In principe kan iemand beschouwd worden als zijnde ten laste van een belastingplichtige als zijn bestaansmiddelen niet hoger zijn dan 60.000 BEF (74.000 BEF geïndexeerd).

*Aftrek voor lange-termijn sparen*Art. 145¹ (en 87-89)

Een gehuwde belastingplichtige kan via het huwelijksquotiënt genieten van belastingverminderingen waar hij geen recht op zou hebben als hij niet getrouwd was.

Art. 145²

Het bedrag van de vermindering wordt bepaald naar gelang de mogelijke overheveling van belastingvrije inkomsten van de ene echtgenoot aan de andere.

*Levensverzekeringspremies en pensioenverzekeringspremies*Art. 145⁴ en 145⁵ en 145⁹, 2° (b)

Opdat de premies voor een levensverzekeringscontract, de bedragen gestort voor de aflossing van een hypothecaire lening en de bedragen gestort in het kader van een pensioenverzekering aftrekbaar zouden zijn, is het nodig dat de voordelen van het levensverzekeringscontract, het resterende verschuldigde saldo of de pensioenverzekering bepaald worden ten voordele van de echtgenoot of familieleden tot in de tweede graad.

*Afschrijving van een hypothecaire lening*Art. 145⁶, lid 2

De bedragen die bestemd zijn voor de aflossing van een hypothecaire lening worden slechts in aanmerking genomen in de mate dat ze betrekking hebben op de eerste schijf van 2.000.000 BEF van de leningen die zijn aangegaan voor deze woning.

Com IB 92 145⁵ / 34

Als twee echtgenoten hoofdelijk een lening aangaan die bestemd is voor de bouw, koop of verbouwing van een woning, moet dit plafond gezien worden als gezamenlijk voor de twee echtgenoten en kan dus niet worden verdubbeld. Als iedere echtgenoot een hypothecaire lening aangaat om ieder een onroerend goed aan te werven dan kan de afschrijving in aanmerking genomen worden met een maximum van 2.000.000 BEF elk.

De samenwonende partner komt niet in aanmerking om de regel van overdracht van personen ten laste toe te passen.

Voor personen ten laste van een alleenstaande wordt dit maximum 90.000 BEF (te indexeren) en 120.000 BEF (te indexeren) als de persoon gehandicapt is.

Het tarief van de vermindering wordt berekend als datgene dat van toepassing is op de algemeen belastbare inkomsten van de alleenstaande.

Het is moeilijk om belastingvermindering voor deze uitgaven op te eisen.

Dit plafond moet ook gezien worden als een geheel voor de verschillende medeëigenaars van eenzelfde woning.

Transfert de personnes à charge

Art. 140

Le conjoint est considéré comme une personne à charge quel que soit le montant de ses ressources (Com IR 92 136/42, 1°).

Ressources

Art. 141

En principe, une personne peut être considérée comme étant à charge d'un contribuable si ses ressources ne sont pas supérieures à 60 000 francs (74 000 francs après indexation).

*Réduction pour épargne à long terme*Art. 145¹ (et 87-89)

Un contribuable marié peut bénéficier, par le biais du quotient conjugal, de réductions d'impôt auxquelles il n'aurait pas droit s'il n'était pas marié.

Art. 145²

Le montant de la réduction est calculé en tenant compte de la possibilité de transfert de revenus exemptés d'impôt entre les conjoints

*Primes d'assurances-vie et paiements pour épargne-pension*Art. 145⁴ et 145⁵ et 145⁹, 2° (b)

Pour que les primes d'un contrat d'assurance-vie, les sommes affectées à l'amortissement d'un emprunt hypothécaire et les montants versés dans le cadre d'une épargne-pension soient déductibles, il faut que les avantages du contrat d'assurance-vie, du solde restant dû ou de l'assurance-épargne soient stipulés au profit du conjoint ou des parents jusqu'au deuxième degré.

*Amortissement d'un emprunt hypothécaire*Art. 145⁶, alinéa 2

Les sommes affectées à l'amortissement d'un emprunt hypothécaire ne sont prises en considération que dans la mesure où elles concernent la première tranche de 2 000 000 de francs des emprunts contractés pour cette habitation.

Com IR 92 145⁵/34

Si deux époux ont contracté solidairement un emprunt destiné à la construction, à l'acquisition ou à la transformation d'une habitation, cette limite doit s'envisager conjointement dans le chef des deux époux et ne peut donc pas être doublée. Si chaque conjoint contracte un emprunt hypothécaire afin d'acquérir chacun un bien immobilier, l'amortissement peut être pris en considération à concurrence de 2 000 000 de francs par conjoint.

Le partenaire cohabitant n'entre pas en ligne de compte pour l'application de la règle du transfert de personnes à charge.

Pour être considérée comme étant à charge d'un isolé, une personne ne peut avoir des ressources supérieures à 90 000 francs (à indexer) et à 120 000 francs (à indexer) si elle est handicapée.

La réduction est calculée au taux qui est également applicable aux revenus globalement imposables de l'isolé.

Il est difficile de demander une réduction d'impôt en contrepartie de ces dépenses.

Cette limite doit également s'envisager globalement pour les différents copropriétaires d'une même habitation.

*Verhoogde vermindering voor woonsparen*Art. 145¹⁷ en Com 92 145¹⁷ /8

De verhoogde vermindering wordt slechts toegekend aan de belastingplichtige die geen andere woning bezit.

Art. 145¹⁷ /9

Echtgenoten moeten beschouwd worden als zijnde een belastingplichtige ongeacht het huwelijksvermogensstelsel waarvoor gekozen is.

*Vermindering voor uitgaven betaald voor prestaties in het kader van de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen*Art. 145¹⁹, art 145²¹ en Com IB 92 145²¹ /21

De uitgaven tot 73.000 BEF (80.000 BEF geïndexeerd) genieten van een belastingvermindering. Uit hoofde van de echtgenoten wordt de limiet niet per echtgenoot maar per gezin vastgesteld.

Art. 145²³

De uitgaven worden verdeeld evenredig met de inkomsten van iedere echtgenoot.

Vermindering voor vervangingsinkomsten

Art. 147

Vervangingsinkomsten genieten bepaalde belastingverminderingen naargelang hun aard:

Beide echtgenoten samen:

- pensioen en werkloosheid: 63.332 BEF (69.653 BEF geïndexeerd)
- brugpensioen (oud stelsel): 107.307 BEF (118.016 BEF geïndexeerd)
- ziekteverzekering: 78.719 BEF (86.575 BEF geïndexeerd)

Het bedrag van de vermindering verschilt naargelang men als echtgenoot of als alleenstaande wordt belast (het verschil vloeit voort uit het verschil in het bedrag van de belastingvrije som)

Art. 150

Als het gezin andere inkomsten geniet worden de verminderingen evenredig verminderd of vervallen de verminderingen geheel of gedeeltelijk. Natuurlijk wordt er rekening gehouden met de inkomsten van de echtgenoot voor het verminderen of doen vervallen van deze verminderingen.

Art. 151 en 152

Dezelfde maatregel (doen vervallen of beperken van de verminderingen) als de inkomsten van de twee echtgenoten bepaalde limieten overschrijden.

Art. 154

Geen enkele belasting is verschuldigd als het inkomen louter bestaat uit een basisvervangingsinkomen. Om deze regel toe te passen neemt men de inkomsten van de twee echtgenoten in aanmerking.

Het feit dat een van de samenwonenden eigenaar is van een andere woning is geen obstakel voor de andere samenwonende om de verhoogde mindering voor woonsparen op te eisen.

Mogelijkheid voor ieder van de samenwonenden om te genieten van de verhoogde vermindering voor woonsparen als beide partners een lening hebben aangegaan om een woning te kopen.

Samenwonenden kunnen een belastingvermindering opeisen voor uitgaven betaald aan een PWA van 73.000 BEF (80.000 BEF geïndexeerd) elk.

De uitgaven worden verminderd uit hoofde van iedere samenwonende die de uitgaven gedaan heeft.

Alleenstaanden:

- pensioen en werkloosheid: 54.240 BEF (59.653 BEF geïndexeerd)
- brugpensioen: 98.214 BEF (108.016 BEF geïndexeerd)
- ziekteverzekering: 69.626 BEF (76.575 BEF geïndexeerd)

Het bedrag van de verminderingen van alleenstaanden-samenwonenden is dus bijna 2 maal hoger dan dat voor echtgenoten.

Er wordt rekening gehouden met de inkomsten die door een alleenstaande zijn verkregen, of hij samenwoont of niet. De inkomsten van de partner worden niet in aanmerking genomen.

Voor de toepassing van deze regel wordt alleen het totale bedrag aan inkomsten van de alleenstaande belastingplichtige, die vervangingsinkomsten heeft, in aanmerking genomen en niet die van de partner.

Idem

Réduction d'impôt majorée pour épargne-logement

Art. 145¹⁷ et Com 92 145^{17/8}

La réduction majorée n'est accordée qu'au contribuable qui ne possède pas d'autre habitation.

Art. 145^{17/9}

Les conjoints doivent être considérés comme un seul contribuable, quel que soit le régime matrimonial adopté.

Réduction pour dépenses payées pour des prestations dans le cadre des agences locales pour l'emploi

Art. 145⁴⁹, art. 145²¹ et Com IR 92 145^{21/21}

Il est accordé une réduction d'impôt pour les dépenses jusqu'à concurrence de 73 000 BEF (80 000 BEF indexés). Dans le chef des conjoints, la limite n'est pas fixée par conjoint, mais par ménage.

Art. 145²³

Les dépenses sont réparties, suivant la règle proportionnelle, sur la quote-part des revenus de chaque conjoint.

Réduction pour revenus de remplacement

Art. 147

Il est accordé des réductions d'impôt déterminées pour les revenus de remplacement selon la nature de ceux-ci :

Pour les deux conjoints :

- pensions et allocations de chômage : 63 332 BEF (69.653 BEF indexés)
- prépensions (ancien régime) : 107 307 BEF (118 016 BEF indexés)
- indemnités d'assurance maladie-invalidité : 78 719 BEF (86 575 BEF)

Le montant de la réduction diffère selon que l'on est taxé comme conjoint ou comme isolé (la différence découle de la différence du montant de la quotité exemptée d'impôt).

Art. 150

Lorsque le ménage bénéficie d'autres revenus, les réductions sont diminuées proportionnellement ou sont refusées en tout ou en partie. Les revenus du conjoint sont évidemment pris en compte pour déterminer la diminution de ces réductions ou décider de ne pas les accorder.

Art. 151 et 152

La même règle (refus ou diminution des réductions) est applicable lorsque les revenus des deux conjoints dépassent certaines limites.

Art. 154

Aucun impôt n'est dû lorsque le revenu se compose exclusivement d'un revenu de remplacement de base. Cette règle est appliquée en tenant compte des revenus des deux conjoints.

Le fait qu'un des cohabitants soit propriétaire d'une autre habitation n'empêche pas l'autre cohabitant de réclamer la réduction d'impôt majorée pour épargne-logement.

Possibilité, pour chacun des cohabitants, de bénéficier de la réduction d'impôt majorée pour épargne-logement si les deux partenaires ont contracté un emprunt afin d'acquérir une habitation.

Les cohabitants peuvent revendiquer une réduction d'impôt sur les dépenses payées à une ALE de 73 000 BEF (80 000 BEF indexés) chacun.

Les dépenses sont diminuées dans le chef de chaque cohabitant qui a effectué les dépenses.

Pour les isolés :

- pensions et allocations de chômage : 54 240 BEF (59 653 BEF indexés)
- prépensions : 98 214 BEF (108 016 BEF indexés)
- indemnités d'assurance maladie-invalidité : 69 626 BEF (76 575 BEF indexés)

Le montant des réductions pour les isolés-cohabitants est donc deux fois plus élevé que pour les conjoints.

Il est tenu compte des revenus recueillis par un isolé, qu'il cohabite ou non. Les revenus du partenaire ne sont pas pris en compte.

Pour l'application de cette règle, seul le montant total des revenus du contribuable isolé qui a des revenus de remplacement est pris en compte et non les revenus du partenaire.

Idem.

Vermindering voor inkomsten uit het buitenland
(voorbehoud van geleidelijkheid)

Art. 155

De inkomsten die krachtens verdrag zijn vrijgesteld worden in aanmerking genomen om het belastingtarief voor andere inkomsten, belastbaar in België, vast te stellen.

- In principe worden de belastingvrije inkomsten in aanmerking genomen om de hoogte van de aanslag van het gezin vast te stellen. Een arrest heeft deze administratieve praktijk veroordeeld. De vrijgestelde inkomsten mogen niet in aanmerking worden genomen om de hoogte van de aanslag op de inkomsten van de echtgenoot te bepalen die deze vrijgestelde inkomsten verkregen heeft. De administratie zal haar methode van toepassing niet wijzigen.

- Een arrest van het arbitragehof dat zich moest uitspreken over het voorbehoud van geleidelijkheid dat door de administratie wordt toegepast op een gezin samengesteld uit een echtgenoot met vrijgestelde inkomsten en een echtgenote met lage werkloosheidsuitkering, oordeelde dat de toepassing van het huwelijksquotiënt als gevolg had dat de belasting verschuldigd door het gezin steeg, hetgeen tegenstrijdig is met het doel van de wetgever en dus discriminerend.

- Art. 156

Dezelfde vragen rijzen bij dit artikel dat bij gebrek aan overeenkomsten ter voorkoming van dubbele belasting de belasting met betrekking tot de inkomsten uit het buitenland tot de helft vermindert.

Aparte aanslag

Sommige inkomsten zijn niet onderworpen aan de geleidelijke tarieven van de personenbelasting maar worden afzonderlijk belast.

Stopzettingsmeerwaarden

Art. 171, 4°, b

De stopzettingsmeerwaarden voor een beroeps- werkzaamheid zijn in principe belastbaar voor 33%. Dit percentage wordt verminderd tot 16,5% met name bij overlijden van de belastingplichtige.

Com IB 171/78

Bij het overlijden van de meewerkende echtgenoot kan overwogen worden om een tarief van 16,5% te verlenen, als het verlenen van een niet onaanzienlijke toekenning aan die echtgenoot gerechtvaardigd was.

Com IB 92 171/91

Dezelfde regels zijn van toepassing op de vergoedingen die men krijgt bij vermindering van de werkzaamheid door het overlijden van de meewerkende echtgenoot.

De vrijgestelde inkomsten worden in aanmerking genomen om het belastingtarief vast te stellen van andere belastbare inkomsten van deze alleenstaande.

Het overlijden van een meewerkende samenwonende wordt niet in aanmerking genomen voor het vaststellen van het tarief dat toepasselijk is in vergelijkbare omstandigheden.

Réduction pour revenus d'origine étrangère
(réserve de progressivité)

Art. 155

Les revenus exonérés en vertu de traités sont pris en considération pour déterminer le taux d'imposition applicable aux autres revenus imposables en Belgique.

- En principe, les revenus exonérés sont pris en considération pour déterminer l'impôt du ménage. Un arrêt a condamné cette pratique administrative. Les revenus exonérés ne peuvent pas être pris en considération pour déterminer l'impôt sur les revenus du conjoint qui a perçu ces revenus exonérés. L'administration ne modifiera pas sa méthode.

- Dans un arrêt, la Cour d'arbitrage, appelée à se prononcer sur la réserve de progressivité qui est appliquée par l'administration à un ménage composé d'un conjoint recueillant des revenus exonérés et d'un conjoint percevant de modestes allocations de chômage, a estimé que l'application du quotient conjugal avait pour effet d'augmenter l'impôt dû par le ménage, ce qui était contraire à l'objectif poursuivi par le législateur et, par conséquent, discriminatoire.

- Art. 156

Les mêmes questions se posent à propos de cet article, en vertu duquel, en l'absence de conventions visant à éviter la double imposition, l'impôt qui correspond aux revenus réalisés à l'étranger est réduit de moitié.

Impositions distinctes

Certains revenus ne sont pas soumis aux taux d'imposition progressifs de l'impôt des personnes physiques, mais sont imposables distinctement.

Art. 171, 4°, b.

Les plus-values de cessation obtenues à l'occasion de la cessation d'activité sont en principe imposables à 33%. Ce pourcentage peut être ramené à 16,5 %, notamment en cas de décès du contribuable.

Com. IR 171/78

En cas de décès du conjoint aidant, on peut envisager d'accorder un taux de 16,5 %, si l'octroi d'une allocation modeste à ce conjoint était justifiée.

Com IR 171/91

Les mêmes règles sont applicables aux indemnités obtenues en cas de diminution de l'activité à la suite du décès du conjoint aidant.

Les revenus exonérés sont pris en considération pour déterminer le taux d'imposition applicable aux autres revenus imposables de cet isolé.

Le décès d'un cohabitant aidant n'est pas pris en considération pour la fixation du tarif applicable dans des circonstances comparables.

De gemiddelde aanslagvoet

De opzegvergoedingen zijn belastbaar tegen de gemiddelde aanslagvoet met betrekking tot het geheel van de belastbare inkomsten van het laatste vorige jaar waarin de belastingplichtige een normale beroeps-werkzaamheid heeft gehad. De administratie heeft altijd geoordeeld dat om deze aanslagvoet uit hoofde van gehuwde belastingplichtigen te bepalen men zich moet baseren op de algemene belasting die door het gezin betaald is voor het referentiejaar.

Het Hof van Cassatie was van oordeel dat deze methode van berekenen niet correct was. Men moet voor het referentiejaar alleen de inkomsten van de betrokkenen echtgenoot in aanmerking nemen.

Aanslagvoet met betrekking tot het geheel van andere inkomsten

Art. 171, 6°

M.b.t. 171, 6° rijst een gelijkaardig interpretatie-probleem. Het artikel bepaalt dat het verkregen vakantiegeld (dat wordt betaald aan iemand die een onderneming verlaat) belastbaar is tegen de aanslagvoet met betrekking tot het geheel van de andere belastbare inkomsten (van de betrokken echtgenoot of van het gezin).

Belasting van niet-rijksinwoners

Art. 243

- de niet-inwoners zonder verblijfplaats: de depersonalisatie van de belasting gaat hier heel ver: geen belastingvrije som; geen vermeerdering voor persoon ten laste; geen toekenning aan de echtgenoot. De gehuwde belastingplichtigen moeten echter een gezamenlijke bijdrage leveren en het principe van de cumulatie van de echtgenoten wordt toegepast. Ze kunnen genieten van verminderingen voor lange-termijnsparen, voor bouwsparen en voor vervangingsinkomsten. De bedragen voor de verminderingen voor vervangingsinkomsten zijn aangepast om rekening te houden met het feit dat de belastingvrije som niet wordt toegepast in hun geval.

Art. 244, 1°

De niet-inwoners met verblijfplaats kunnen genieten van de belastingvrije som, de verhogingen wegens gezin ten laste; de toekenning van een inkomen aan de echtgenoot.

Art. 244, 2°

Niet-inwoners die gelijkgesteld worden met inwoners met verblijfplaats: al hebben ze geen verblijfplaats, toch worden niet-inwoners waarvan de in België belastbare beroepsinkomens meer dan 75% bedragen van het geheel van hun Belgische en buitenlandse beroepsinkomsten, gelijkgesteld aan inwoners met verblijfplaats. Als het gaat om gehuwde belastingplichtigen worden de beroepsinkomsten van het gezin in aanmerking genomen om deze limiet van 75% te bepalen.

Voor een alleenstaande volstaat het natuurlijk om voor het referentiejaar de gemiddelde aanslagvoet met betrekking tot de inkomsten van de alleenstaande in aanmerking te nemen.

Alleen de Belgische en de buitenlandse beroepsinkomsten van de alleenstaande samenwonende belastingplichtige worden in aanmerking genomen.

Le taux moyen d'imposition

Les indemnités de préavis sont imposables au taux moyen afférent à l'ensemble des revenus imposables de la dernière année pendant laquelle le contribuable a eu une activité professionnelle normale. L'administration a toujours estimé que, dans le chef de contribuables mariés, ce taux d'imposition devait être déterminé sur la base de l'impôt global payé par le ménage pour l'année de référence.

La Cour des cassation a jugé que cette méthode de calcul n'était pas correcte. Seuls les revenus du conjoint concerné doivent être pris en considération pour l'année de référence.

Taux d'imposition afférent à l'ensemble des autres revenus

Art. 171, 6°

Un problème d'interprétation similaire se pose en ce qui concerne l'article 171, 6°. Cet article prévoit que le pécule de vacances (payé à l'employé qui quitte l'entreprise) est imposable au taux afférent à l'ensemble des autres revenus (du conjoint concerné ou du ménage).

Impôts des non-résidents

Art. 243

- les non-résidents sans foyer d'habitation : la dépersonnalisation de l'impôt est très poussée en l'occurrence : pas de quotité du revenu exemptée d'impôt, pas de majoration pour charges de famille, pas d'attribution au conjoint. Les contribuables mariés doivent toutefois verser une cotisation commune et le principe du cumul entre époux est appliqué. Ils peuvent bénéficier des réductions pour l'épargne-pension, l'épargne-logement et les revenus de remplacement. Pour les réductions pour revenus de remplacement, les montants sont adaptés afin de tenir compte du fait que la quotité du revenu exemptée d'impôt n'est pas appliquée dans leur cas.

Art. 244, 1°

Les non-résidents avec foyer d'habitation peuvent bénéficier de la quotité exempte d'impôt, des majorations pour charges de famille et de l'attribution d'un revenu au conjoint.

Art. 244, 2°

Les non-résidents assimilés à des résidents avec foyer d'habitation : même s'ils n'ont pas de foyer d'habitation, les non-résidents dont les revenus professionnels imposables en Belgique excèdent 75% du total de leurs revenus professionnels de sources belge et étrangère sont néanmoins assimilés à des résidents avec foyer d'habitation. S'il s'agit de contribuables mariés, les revenus professionnels du ménage sont pris en considération pour fixer cette limite de 75%.

Pour l'isolé, il va de soi qu'il suffit de prendre en compte le taux moyen afférent aux revenus de l'isolé pour l'année de référence.

Seuls les revenus professionnels de sources belge et étrangère du contribuable cohabitant isolé sont pris en considération.

Art. 244bis

Niet-residentiële echtgenoten worden belast als alleenstaanden als een van beiden een inkomen heeft dat belastbaar is in België en de andere een vrijgesteld buitenlands of Belgisch inkomen heeft dat hoger is dan 270.000 BEF en dat vrijgesteld is. Deze regel laat toe om te vermijden dat de echtgenoot die belastbaar is in België geen huwelijksquotiënt zou kunnen toekennen aan zijn/haar echtgeno(o)t(e) wiens netto-inkomen niet belastbaar is in België.

Onroerende voorheffing*Art. 252*

De roerende voorheffing op de persoonlijke goederen van de vrouw kan worden gevestigd op naam van de man.

Art. 257

Vermindering van de onroerende voorheffing op het onroerend goed dat betrokken wordt door een gezinshoofd met minstens twee kinderen in leven. De vermindering bedraagt met name 20% voor een gehandicapte echtgenoot ten laste.

Bedrijfsvoorheffing*Art. 275*

Het barema van de bedrijfsvoorheffing houdt deels rekening met de gezinssituatie. Er zijn daar dus discriminaties die vergelijkbaar zijn met de discriminatie binnen de personenbelasting. Volgens het KB/WIB 92 is het zo dat als 2 echtgenoten beroepsinkomsten genieten, de vermindering voor gezinslasten aan de man dienen te worden toegekend. Het barema van de bedrijfsvoorheffing houdt rekening met $\frac{3}{4}^{de}$ van de impact van het huwelijksquotiënt.

*De aangifte**Art. 307*

In principe slechts een aangifte voor de twee echtgenoten, zelfs al is het in theorie voor alle twee mogelijk om een afzonderlijke aangifte in te vullen. De administratie staat alleen in uitzonderlijke gevallen twee aangiften toe. Er is dus een probleem als één van de echtgenoten niet wil dat de ander op de hoogte is van het bedrag of de aard van de verkregen inkomsten. Gelijkaardige moeilijkheid wat betreft de verplichting om rekeningen in het buitenland aan te geven. Het recht op geheimhouding van de ontvangst en het beheer van inkomsten van iedere echtgenoot wordt niet correct nageleefd. De echtgenoten moeten de aangifte samen tekenen. Bij gebrek aan deze twee handtekeningen wordt de aanslag als onjuist of onvolledig bestempeld.

Een dergelijke regel is ondenkbaar voor een onroerend goed dat het ondeelbaar bezit is van twee samenwonenden.

Geen vermindering voor de gehandicapte samenwonende ten laste.

In geval van samenwoning met gemeenschappelijke kinderen worden de verminderingen voor gezinslasten slechts verleend aan de 2 samenwonenden. Als 2 echtgenoten scheiden kan een kind ook recht geven op 2 belastingverminderingen: de ene omwille van de verhoging van de belastingvrije som voor degene die niet de hoede over het kind heeft; de andere omwille van de aftrek van alimentatieuitkeringen, voor degene die niet de hoede over het kind heeft. Wat de bedrijfsvoorheffing betreft, de aftrek wordt slechts verleend aan degene van de ex-echtgenoten die de hoede heeft over het kind.

De belastingplichtigen vullen elk afzonderlijk hun aangifte in. Het recht op geheimhouding inzake het verkrijgen van inkomsten wordt perfect nageleefd tussen samenwonenden.

Art. 244bis

Les conjoints non-résidents sont imposés comme des isolés lorsqu'un des deux conjoints recueille des revenus soumis à l'impôt en Belgique et que l'autre a des revenus de source belge exonérés ou des revenus de source étrangère d'un montant supérieur à 270 000 francs. Cette règle permet d'éviter que le conjoint soumis à l'impôt en Belgique ne puisse attribuer de quotient conjugal à son conjoint dont le revenu net n'est pas imposable en Belgique.

Précompte immobilier*Art. 252*

Le précompte immobilier afférent aux revenus personnels de la femme peut être établi au nom du mari.

Art. 257

Réduction du précompte immobilier afférent à l'immeuble occupé par le chef d'une famille comptant au moins deux enfants en vie. Cette réduction est égale à 20 % pour un conjoint handicapé à charge.

Précompte professionnel*Art. 275*

Le barème du précompte immobilier tient partiellement compte de la situation familiale. Il existe donc dans ce domaine des discriminations comparables à celle qui existe dans le cadre de l'impôt des personnes physique. Selon l'AR/CIR 92, lorsque 2 conjoints ont des revenus professionnels, la réduction pour charge de famille doit être accordée au mari. Le barème du précompte professionnel tient compte des — de l'incidence du quotient conjugal.

*La déclaration**Art. 307*

En principe, les deux conjoints remplissent une seule déclaration, même si, en théorie, ils peuvent remplir une déclaration distincte. L'administration ne les autorise à remplir deux déclarations que dans des cas exceptionnels. Il y a donc un problème lorsque l'un des conjoints ne veut pas que l'autre ait connaissance du montant ou de la nature des revenus qu'il a perçus. Un problème similaire se pose en ce qui concerne l'obligation de déclarer les comptes ouverts à l'étranger. Le droit qu'à chaque conjoint de garder le secret concernant la perception et la gestion de revenus n'est pas correctement respecté. Les deux conjoints doivent signer la déclaration, faute de quoi elle est considérée comme incorrecte ou incomplète.

Une telle règle est inconcevable s'il s'agit d'un bien immobilier qui est la propriété indivise de deux cohabitants.

Aucune réduction pour le cohabitant handicapé à charge.

Dans le cas de cohabitants ayant des enfants communs, les réductions pour charges de famille ne sont accordées qu'aux deux cohabitants. Si les deux conjoints divorcent, un enfant peut également donner droit à deux réductions d'impôt : l'une en raison de l'augmentation de la quotité exonérée pour celui qui n'a pas la garde de l'enfant ; l'autre en raison de la déduction des aliments pour celui qui n'a pas la garde de l'enfant. En ce qui concerne le précompte professionnel, la déduction n'est accordée qu'à celui des ex-conjoints qui a la garde de l'enfant.

Chaque contribuable remplit sa propre déclaration. Le droit au secret concernant la perception de revenus est parfaitement respecté à l'égard des cohabitants.

Aanslag

Bij annulering van een bijdrage wegens onwettigheid kan de administratie zelfs buiten de gebruikelijke aanslagtermijn een nieuwe bijdragetermijn vaststellen vanwege dezelfde aanslagelementen of vanwege een deel van dezelfde aanslagelementen uit hoofde van dezelfde belastingplichtige. Voor de toepassing van deze maatregel wordt de echtgenoot gelijkgesteld aan de belastingplichtige.

Invordering van de belasting

Art. 128

Kwestbare situatie voor de feitelijk gescheiden echtgenoot. Voor het jaar van de scheiding wordt de bijdragen vastgesteld op naam van beide echtgenoten.

Art. 394

Vanaf het jaar na het jaar van de scheiding worden de inkomsten van de gescheiden echtgenoten afzonderlijk belast. Zelfs na vele jaren als de echtscheiding uitgesproken is, kan de gescheiden echtgenoot vervolgd worden voor de betaling van belastingschulden van de andere echtgenoot ten laste van wie de aanslag is vastgesteld. De echtgenoot wordt niet op de hoogte gebracht van de belastingschuld die mogelijk zal worden gevorderd op zijn bezit.

Art. 366

Hij heeft niet het recht bezwaar in te dienen (alleen de belastingplichtige op wiens naam de aanslag is vastgesteld op zijn eigen inkomsten heeft het recht deze te betwisten door indiening van een bezwaarschrift). De echtgenoot onder contract van scheiding van goederen kan bepaalde persoonlijke bezittingen aan het beslag van de ontvanger onttrekken als hij bewijst dat het gaat om eigen, niet-verdachte bezittingen (bezittingen die zijn verworven voor het huwelijk of via eigen inkomsten).

Art. 394bis

De echtgenoot kan een bezwaar indienen binnen zes maanden van de aanmaning tot betaling. Deze bescherming is slechts een illusie want zelfs al heeft de vervolgde echtgenoot toegang tot het administratieve dossier, toch is het voor hem technisch onmogelijk om bezwaren in te roepen jegens de aanslag (slechte wil, overlijden van de echtgenoot op wie de aanslag betrekking had, gebrek aan uitwisseling van informatie).

Een oplossing is de volledige scheiding van de vordering. De feitelijk gescheiden echtgenoot zou het elementaire recht om de belasting te mogen betwisten niet nodig hebben als hij niet vervolgd werd op zijn persoonlijke bezittingen. Het is niet consequent om gescheiden echtgenoten afzonderlijk te behandelen op het vlak van het heffen van belasting en ze tegelijk als een eenheid te behandelen op het vlak van de inning.

De fiscus kan zich nooit wenden tot de niet-gehuwde samenwonende van een belastingplichtige om fiscale schulden van deze laatste te innen.

Imposition

En cas d'annulation d'une cotisation pour cause d'il-légalité, l'administration peut, même au-delà du délai d'imposition habituel, déterminer un nouveau délai en vue d'une imposition sur la base des mêmes éléments ou du chef d'une partie des mêmes éléments dans le chef du même contribuable. Pour l'application de cette règle, le conjoint est assimilé au contribuable.

Recouvrement de l'impôt

Art. 128

La situation est délicate pour les conjoints séparés de fait. Les cotisations sont en effet établies au nom des deux conjoints pour l'année de la séparation.

Art. 394

À partir de l'année qui suit celle du divorce, les revenus des conjoints divorcés sont imposés distinctement. Même de nombreuses années après que le divorce a été prononcé, le conjoint divorcé peut être poursuivi pour le paiement de dettes fiscales de l'autre conjoint à charge duquel l'imposition a été établie. Le conjoint n'est pas informé de la dette fiscale qui pourrait être recouvrée sur ses biens.

Art. 366

Il n'a pas le droit de se pourvoir en réclamation (seul le contribuable au nom duquel l'imposition a été établie sur ses revenus propres a le droit de la contester en introduisant une réclamation écrite). Le conjoint marié sous le régime de la séparation de biens peut soustraire certains biens propres à la saisie du receveur s'il prouve qu'il s'agit de biens propres non suspects (biens qu'il possédait avant le mariage ou qu'il a acquis au moyen de revenus propres).

Art. 394bis

Le conjoint peut introduire une réclamation dans les six mois de l'envoi de la sommation à payer. Cette protection n'est qu'illusoire, parce que même si le conjoint poursuivi a accès au dossier administratif, il lui est impossible de formuler des griefs à l'encontre de l'imposition (mauvaise volonté, décès du conjoint concerné par l'imposition, absence de communication).

Une solution consiste à scinder l'action. Le conjoint séparé de fait n'aurait pas besoin du droit élémentaire de contester l'impôt s'il n'a pas été poursuivi sur ses biens propres. Il n'est pas logique de traiter distinctement des conjoints divorcés au niveau de l'établissement de l'impôt et de les traiter comme une unité au niveau de sa perception.

Le fisc ne peut jamais s'adresser au cohabitant non marié d'un contribuable pour obtenir le paiement des dettes fiscales de ce dernier.

Voorrecht van de schatkist

Art. 422

Voor de invoering van directe belastingen heeft de openbare Schatkist een voorrecht op inkomsten en roerende goederen van de belastingschuldige. Dit voorrecht treft ook de inkomsten en roerende goederen van de echtgenoot in de mate dat de invordering kan worden vervolgd op die inkomsten of goederen.

Art. 425

De directe belastingen zijn gewaarborgd door een wettelijke hypotheek op al de aan de belastingschuldige toebehorende goederen. Deze hypotheek bezwaart ook de goederen van de echtgenoot in de mate dat de invordering kan worden vervolgd op zijn goederen.

Art. 516, § 4

Voor de instelling van het huwelijksquotiënt kan de echtgenoot zonder beroepsinkomsten niet van aftrekken van woonsparen genieten. Een overgangsmaatregel maakt het mogelijk dat de bedragen die door een van de echtgenoten worden gestort in het kader van een contract dat slechts op zijn naam staat, in aanmerking kunnen genomen worden voor het toekennen van een belastingvermindering ten voordele van de andere echtgenoot.

Privilège du Trésor

Art. 422

Pour le recouvrement des impôts directs, le Trésor public a un privilège sur les revenus et les biens meubles du redevable. Ce privilège grève également les revenus et les biens meubles du conjoint dans la mesure où le recouvrement des impositions peut être poursuivi sur lesdits revenus et biens.

Art. 425

Les impôts directs sont garantis par une hypothèque légale sur tous les biens appartenant au redevable. Cette hypothèque grève également les biens appartenant au conjoint dans la mesure où le recouvrement des impositions peut être poursuivi sur lesdits biens.

Art. 516, § 4

Pour l'établissement du quotient conjugal, le conjoint sans revenus professionnels ne peut pas bénéficier de la réduction pour épargne-logement. Une disposition transitoire permet que les montants versés par un des conjoints dans le cadre d'un contrat conclu à son nom seul puissent être pris en compte pour l'octroi d'une réduction d'impôt en faveur de l'autre conjoint.